

370.133

ว 4267

Y. 2

คุณลักษณะที่ เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดปทุมธานี

ปริญาานิพนธ์

ของ

วันชัย ตันยศ โนนุทา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยนฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มกราคม 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185644

คณะกรรมการควบคุม และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานินพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก
การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รศ. อัจฉรา สุขารมณ์)

.....กรรมการ
(อ. ทศนา ทองภักดี)

กรรมการสอบ

.....ประธาน
(รศ. อัจฉรา สุขารมณ์)

.....กรรมการ
(อ. ทศนา ทองภักดี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ. ดร. ส.วาสนา ประवालพฤษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานินพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ. ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 28 เดือน มกราคม พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลง ได้ด้วยดี โดยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมภ์ และอาจารย์ทัศนาศ ทองภักดี ที่ได้รับเป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนช่วยพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบนำสักการพระคุณเจ้า ดร. พระมหาประยูร ธมฺมจิตฺโต และ ดร. พระมหาพิรุณ วิฑูโร ที่ได้กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาเครื่องมือวิจัยด้านพุทธศาสนา

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ส.วาสนา ประवालพฤษ์ ที่กรุณาเสียสละเวลามาเป็นกรรมการร่วมในการสอบปากเปล่า และให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในสถาบันวิจัยพุทธศึกษาศาสตร์ ที่กรุณาถ่ายทอดวิชาการ ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท สรรพวิทยาการงานวิจัยให้แก่เหล่าศิษยานุศิษย์อย่างลึกซึ้ง และขอได้โปรดประสิทธิ์ประสาทให้แก่ศิษย์รุ่นหลัง ๆ ของผู้วิจัยต่อไป

ขอขอบคุณ คุณจันทนา เลือดกรงศรี ที่เอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือ ทั้งในด้าน คอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ จนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จลงได้ ขอขอบคุณ คุณสมกิจ กิจบุญวงศ์ ที่ได้กรุณาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนครู อาจารย์ในโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ไปทำการเก็บข้อมูลหลายท่าน ที่มีอาจกล่าวไว้ในที่นี้ ได้หมด

วันชัย ดนัยตโมนุท

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ภูมิหลัง..... 2
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย..... 3
	ความสำคัญของการศึกษาวิจัย..... 3
	ขอบเขตของการศึกษาวิจัย..... 4
	นิยามศัพท์เฉพาะ..... 5
	นิยามปฏิบัติการ..... 6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 10
	การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 12
	ความเชื่ออำนาจในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 14
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 20
	การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตนเองและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน..... 24
	การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง..... 24
	การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง..... 25
	สมาธิกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 26
	ชั้นดีกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 34
	อิทธิบาท 4 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 39
	รายได้ของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 47
	ระดับการศึกษาของบิดามารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 48
	ความมุ่งหวังของผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 50

บทที่	หน้า
กรอบความคิดสำหรับการวิจัย.....	52
สมมติฐานการวิจัย.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ประชากร.....	55
กลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการศึกษาวิจัย.....	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา.....	63
ตอนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปร.....	64
ตอนที่ 3 การศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของกลุ่มตัวแปร.....	66
ตอนที่ 4 การศึกษาเปรียบเทียบผลรวม.....	68
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์นอกเหนือสมมติฐาน.....	70
- การวิเคราะห์จำแนกประเภท.....	70
- การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด.....	75
- การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง.....	77
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	79
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	79

บทที่	หน้า
วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก.....	106
ภาคผนวก ข.....	117
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	137
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	138

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ.....	63
2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษา.....	64
3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ สมาธิ ทัศนคติ อธิปไตย 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา มารดา และความมุ่งหวังของผู้ปกครอง ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกับต่ำ.....	65
4 การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว และอิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	67
5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มี การมุ่งอนาคตสูงกับต่ำ เมื่อนำความเชื่ออำนาจในตนมาพิจารณาด้วย.....	68
6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มี การมุ่งอนาคตสูงกับต่ำ เมื่อนำแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาพิจารณาด้วย.....	69
7 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการจำแนกประเภท ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงกับต่ำ.....	70
8 ผลการคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยสมการจำแนกประเภท.....	71
9 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ที่มีอำนาจจำแนกสูงในสมการจำแนกประเภทนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ.....	72
10 ผลการคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยสมการจำแนกประเภทแบบมีขั้นตอน....	74
11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย.....	76
12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มี การมุ่งอนาคตสูง มีความเชื่ออำนาจในตน และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง.....	77

13	การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) และอิทธิพลร่วม (Commonality) ของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง.....	107
14	การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) และอิทธิพลร่วม (Commonality) ของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ.....	108
15	อิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	109
16	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	114
17	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับการมุ่งอนาคต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	115
18	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	18
2	กรอบความคิดสำหรับงานวิจัย.....	53
3	แผนภาพอิทธิพลเฉพาะตัว และอิทธิพลร่วม	113

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดมีประชากรได้รับการศึกษามากและทั่วถึง ประเทศนั้นก็จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็วทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าด้านใด ต้องอาศัยกำลังคนซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ดังนั้นคนจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก และกระบวนการในการพัฒนาคนก็คือกระบวนการทางการศึกษานั้นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2526:1)

เมื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน เพื่อการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นการศึกษาจึงต้องจัดให้มีคุณภาพ การศึกษาจึงจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง องค์ประกอบที่ใช้ในการพิจารณาถึงคุณภาพของการศึกษามีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบที่สำคัญมากขององค์ประกอบหนึ่งก็คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน *แต่จากรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษากับการก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ โดยอุทุมพร จามรมาร และคนอื่น ๆ (2533) พบว่าคุณลักษณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่จะอยู่ในสังคมอุตสาหกรรมใหม่ยังไม่ชัดเจน เช่นการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การมีวินัยในตนเอง ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ในรายงานการวิจัยประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ครู ผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าร้อยละ 50 เพียงด้านเดียวคือความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ส่วนในด้านวิชาการอื่น ๆ คือความรู้พื้นฐานทางสังคม ความสามารถในการหาแหล่งสนเทศ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ มีจำนวนนักเรียนไม่ถึงครึ่งที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าร้อยละ 50 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2530 : 96-97)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลจากองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักเรียน กระบวนการของการจัดการศึกษา สติปัญญาที่ติดตัวมาแต่กำเนิด รวมทั้งภูมิหลังของครอบครัวนักเรียน องค์ประกอบทางความรัก องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคมประภคิต องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน องค์ประกอบทางการปรับตัว องค์ประกอบเหล่านี้มีตัวแปรที่ผสมผสานกันอยู่ และส่งผลต่อกคุณภาพของการศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการศึกษาถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมนั้น ควรศึกษาถึงองค์ประกอบทั้งในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ด้านตัวผู้เรียนและกระบวนการเรียน ด้านผู้สอนและกระบวนการสอนตลอดจนสภาพแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียนและท้องถิ่น (ส่ววัฒนา สุวรรณเชตนิคม. ม.ป.ป. : 2-3) แต่อย่างไรก็ตามการที่จะศึกษาองค์ประกอบทุกด้านในการวิจัยครั้งเดียวกันย่อมเป็นไปได้ยาก (วิลาสลักษณ์ ชิววลลี. 2530 : 2) ประกอบกับได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกันไว้มาก ซึ่งตัวแปรส่วนใหญ่ที่ศึกษาจะเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภายนอกตัวบุคคล เช่น ตัวแปรด้านการเรียน การสอน วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ส่วนตัวแปรทางด้านคุณลักษณะภายในของบุคคลยังมีการศึกษาไม่มากนัก /อีกประการหนึ่งในการที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามความสนใจ เหตุผล และความเชื่อของตน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะภายในของนักเรียนเป็นสำคัญ จึงเลือกทำการศึกษาองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา ด้านพุทธศาสนา และด้านชีวสังคม ในส่วนของด้านจิตวิทยาและด้านชีวสังคมนั้น เนื่องจากมีผู้ทำการศึกษายู่พอสมควรและเป็นที่เข้าใจได้โดยทั่วไป แต่ทางด้านพุทธศาสนา ผู้วิจัยมีความสนใจเนื่องจากว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก ดังนั้นการปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม ความรู้สึก ตลอดจนการอบรมสั่งสอนที่นักเรียนได้รับการสั่งสมมาทั้งจากครอบครัวและโรงเรียนจะถูกสอดแทรกไปด้วยเสมอตลอดอายุขัยของเขา

อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะภายในของตัวนักเรียนที่ผู้วิจัยเลือกมานั้น จะมีใช้คุณลักษณะของบุคคลทั้งหมด แต่ก็นับได้ว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่มาก ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อทางโรงเรียนและที่บ้าน ในการที่จะร่วมกันช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนได้ เพราะการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวแปรทั้ง 3 กลุ่มที่ผู้วิจัยศึกษานั้น กลุ่มไหนจะเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากัน อันจะทำให้พบเห็นแง่มุมต่าง ๆ มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรอันเป็นคุณลักษณะของนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา ด้านพุทธศาสนา และด้านชีวิตสังคม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอันเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เน้นการค้นหาตัวแปร อันเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งได้นำตัวแปรที่สำคัญหลายตัวมาใช้ในการพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะทำให้วิชาการได้แพร่ขยายกว้างขวางออกไป
2. ผลการวิจัยจะช่วยให้ทราบว่า คุณลักษณะใดมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร และยังเป็นตัวชี้ (Indicator) ให้เห็นว่าควรจะมีการพัฒนาคุณลักษณะใดของนักเรียน เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ผลการศึกษานอกจากจะได้ทราบถึงความเกี่ยวข้องของตัวแปรทางด้านพุทธศาสนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ยังได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านจิตวิทยากับทางด้านพุทธศาสนาด้วย อันเป็นการกระตุ้นเตือนและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติมากขึ้น กับทั้งยังเป็นแนวทางให้ทำการศึกษาวัดตัวแปรทางด้านพุทธศาสนาต่อไป

4. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการทำการศึกษาดังตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบของการเรียนในโรงเรียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5,010 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 300 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

3.1 กรณียของการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1.1 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

3.1.2 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตัวแปรตาม ได้แก่คุณลักษณะต่าง ๆ 9 ประการ คือ

3.1.3 การมุ่งอนาคต

3.1.4 ความเชื่ออำนาจในตน

3.1.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.1.6 สมาธิ

3.1.7 ขันติ

3.1.8 อธิปไตย 4

3.1.9 รายได้ของครอบครัว

3.1.10 ระดับการศึกษาของบิดามารดา

3.1.11 ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง

3.2 กรณียของการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ตัวแปรอิสระและ

ตัวแปรตามจะกลับกันกับข้อ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

ตัวแปรด้านจิตวิทยา

- 3.2.1 การมุ่งอนาคต
- 3.2.2 ความเชื่ออำนาจในตน
- 3.2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวแปรด้านพฤกษศาสตร์

- 3.2.4 สมาธิ
- 3.2.5 ชั้นดี
- 3.2.6 อิทธิบาท 4

ตัวแปรด้านชีวสังคม

- 3.2.7 รายได้ของครอบครัว
- 3.2.8 ระดับการศึกษาของบิดามารดา
- 3.2.9 ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง

ตัวแปรตาม ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average : GPA) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกวิชา ตลอดปีการศึกษา 2534
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 2.60
(อัจฉรา สุชาภรณ์ และอรพินทร์ ชูชม. 2530 : 5 ; อ้างอิงมาจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2521)
2. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดปทุมธานี
3. ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองพยายามส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ เอาใจใส่ ชี้แนะและอื่น ๆ เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนแก่นักเรียน เพื่อต้องการ

ให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาตามที่ตนมุ่งหวัง วัดได้โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ระดับการศึกษาของบิดามารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา ที่สำเร็จการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

4.1 จบชั้นประถมศึกษา

4.2 จบชั้นมัธยมศึกษา

4.3 ระดับปริญญาขึ้นไป

5. รายได้ของครอบครัว หมายถึง ทั้งรายได้ประจำและรายได้พิเศษของบิดามารดา รวมกันในแต่ละเดือนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

5.1 น้อยกว่า 3,000 บาท

5.2 3,001 - 6,000 บาท

5.3 6,001 - 9,000 บาท

5.4 9,001 - 12,000 บาท

5.5 มากกว่า 12,000 บาท

นियามปฏิบัติการ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง คุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะเป็นแรงผลักดัน ให้มีความพยายามที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งให้สัมฤทธิ์ผลอันสูงสุด หรือเป็นไปตามเป้าหมายอันสูงสุด ที่บุคคลได้วางไว้ โดยไม่ยอมย่อท้อต่ออุปสรรค หรือมีความพยายามที่จะทำให้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532) ซึ่งถอดความมาจากแบบวัดของเฮร์มัน (Hermans, 1970) ในการนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความบางตอนให้เหมาะสม แล้วนำมาใช้ แบบวัดนี้มีทั้งหมด 20 ข้อ ลักษณะเป็นข้อคำถาม มีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ นิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 100 ข้อคำถามแต่ละข้อสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2. การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถที่คาดการณ์ไกล และเห็นความสำคัญของ ผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถที่จะวางแผนการปฏิบัติพร้อมทั้งยังสามารถควบคุมตนเอง ให้ปฏิบัติไปตามแผนการที่กำหนด ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมใด ๆ มีโอกาสบรรลุผลได้เป็นอย่างดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญเช ประจวบจิกร (2520) มาใช้ ลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยในแต่ละระดับแบ่งเป็นระดับย่อย ๆ 2 ระดับ รวมทั้งสิ้นมี 8 ระดับ ในการนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 120 ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการมุ่งอนาคตสูง ส่วนผู้ที่ ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการมุ่งอนาคตต่ำ

3. ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าการที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น ไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว จะเกิดผลดีหรือผลเสียต่อตนเองหรือผู้อื่น ขึ้นอยู่กับการกระทำ ของตนและตนสามารถทำนาย ควบคุมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้มาก ซึ่งสามารถวัดได้จาก แบบวัดที่ผู้วิจัยได้นำของ ทศนา ทองภักดี (2528) ที่ได้สร้างขึ้นตามแนวของ ลีแวนสัน และ มิลเลอร์ มาใช้ จำนวน 42 ข้อ ลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 42 - 252 ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้มี ความเชื่ออำนาจภายในตนสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจ ภายนอกตน

4. อธิปไตย 4 หมายถึง คุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคล แสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่มีความพอใจ เต็มใจ ใช้ความเพียรไม่ท้อถอย กล้าคิดกล้าทำ ด้วยความตั้งใจจริง ผักไผ่โดยไม่วางธุระ ด้วยความพิถีพิถันเคราะห้ ด้วยความเข้าใจ มีเหตุผล และใช้ปัญญากระทำจนภารกิจนั้นสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายทุกประการ ประกอบด้วย

4.1 ฉันทะ (Preference) หมายถึง ลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดง ออกมาด้วยการกระทำอย่างเต็มใจ สนใจ ชอบใจ และรักใคร่ไม่เบียดเบียนสิ่งทีตนกระทำอยู่ หรือในงานที่ได้รับมอบหมาย

4.2 วิริยะ (Energy) หมายถึง ลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกถึง

การกระทำด้วยความเพียรพยายาม ปฏิบัติกิจการงานอย่างไม่ทอดย มีมานะบากบั่น ไม่ปล่อยปละ
ละวาง และกล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอไม่เกียจคร้าน

4.3 จิตตะ (Thought) หมายถึง ลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกด้วย
การเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจในกิจการงานที่ทำอย่างจริงจัง ไม่หลงลืมมุ่งชั้นหรือเจือยชา มีความ
รอบคอบรัดกุมในการทำงาน

4.4 วิมังสา (Investigation) หมายถึง ลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดง
ออกด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ใคร่ครวญ พยายามหาข้อบกพร่อง ตรวจสอบหาเหตุผล
ในสิ่งที่ตนกระทำด้วยความพินิจวิเคราะห์ มีการเตรียมการวางแผน และวัดผลการกระทำเสมอ
รู้จักทำงานให้ได้ดี

คุณลักษณะด้านอิทธิบาท 4 ดังกล่าวข้างต้น สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้นจากการปรับปรุงและพัฒนามาจากแบบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 ของพชันี ศรีทองนาถ
(2518) และวิเชียร พากเพียร (2531) ซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ จันทะ วิริยะ จิตตะ
และวิมังสา โดยแต่ละด้านมี 10 ข้อ รวมทั้งหมด 40 ข้อ ลักษณะเป็นข้อความประกอบ
มาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โดยเริ่มจากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย ฉะนั้นพิสัยของคะแนน
จึงอยู่ระหว่าง 40 - 240 คะแนน และมีทั้ง ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ผู้ที่ได้
คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่ามีคุณลักษณะด้านอิทธิบาท 4 มาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนน
ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีคุณลักษณะด้านอิทธิบาท 4 น้อย

5. ขันติ หมายถึง คุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกโดยการมีความอดทนต่อ
ความยาก ลำบาก ตรากตรำ อดทนต่อความทุกข์เวทนา อดทนต่อการล่วงเกินของผู้อื่น
และอดทนต่ออำนาจของกิเลสที่จะชักนำตนไปในทางที่เสื่อม เพื่อให้กิจการงานที่กระทำอยู่บรรลุ
จุดมุ่งหมาย ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการปรับปรุงและพัฒนามาจาก
แบบวัดของสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2518) และมลิวัลย์ บำรุงการ (2531) ซึ่งมีทั้งหมด 20 ข้อ
ลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โดยเริ่มจากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย
ฉะนั้นพิสัยของคะแนนจึงอยู่ระหว่าง 20 - 120 คะแนน ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวกและข้อความ
ทางลบ ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่ามีคุณลักษณะด้านขันติมาก ส่วนผู้ที่ได้
คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีคุณลักษณะด้านขันติน้อย

6. สมာธิ หมายถึง คุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกถึงความตั้งใจแน่วแน่ จิตใจจดจ่อต่อสิ่งที่ปฏิบัติมีอารมณ์ความคิดเป็นหนึ่งเดียว ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบ มีจิตใจ แจ่มใสไม่เศร้าหมอง ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการปรับปรุงและพัฒนา แบบวัดของชาญวิทย์ สุวรรณร่อ (2530) ซึ่งมีทั้งหมด 20 ข้อ ลักษณะเป็นข้อความประกอบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โดยเริ่มจากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย ฉะนั้นพิสัยของคะแนน จึงอยู่ระหว่าง 20 - 120 คะแนน ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ผู้ที่ได้คะแนน เท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่ามีคุณลักษณะด้านสมาธิมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่ามีคุณลักษณะด้านสมาธิน้อย

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยทั่วไปผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวที่บ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ (Nontesting Procedures) เช่น จากการสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป (Published Achievement tests) จะพบว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไปมักอยู่ในรูปของ เกรดที่ได้จากโรงเรียน เนื่องจากให้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่า เพราะอย่างน้อยก่อนการประเมินผลการเรียนของนักเรียนครูจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลาย ๆ ด้าน จึงย่อมดีกว่าการแสดงขนาดของความล้มเหลวหรือความสำเร็จทางการเรียน จากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปเพียงครั้งเดียว (อัจฉรา สุชาธรรม์ และอรพินทร์ ชูชม. 2530:10) ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ให้คะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ที่ได้จากโรงเรียนเป็นตัวบ่งบอกถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ องค์ประกอบด้วยกันดังที่ อเล็กซานเดอร์ และซิมมอนส์ (Alexander and Simmons. 1975 : 3-4) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นฟังก์ชันขององค์ประกอบลักษณะส่วนบุคคลและภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม องค์ประกอบเกี่ยวกับโรงเรียน องค์ประกอบเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน องค์ประกอบของอิทธิพลภายนอกอื่น ๆ องค์ประกอบที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และยังมีควมคลาดเคลื่อนอื่น ๆ อีก ที่ไม่สามารถอธิบายได้ และด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงไม่สามารถสรุปได้แน่นอนว่าองค์ประกอบใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ ตามเหตุผล ความสนใจและ

ความเชื่อของตน (อัจฉรา สุขารมภ์ และ อรพินทร์ ชูชม 2530 : 11) ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษากลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา ด้านพุทธศาสนา และด้านชีวสังคม ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ ล้วนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ เพรสคอต (อัจฉรา สุขารมภ์ และ อรพินทร์ ชูชม. 2530 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Prescott. 1961) ผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนค้นคว้าเรื่องเด็กแห่งมหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์ ได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกายและลักษณะท่าทางของร่างกาย เป็นต้น
2. องค์ประกอบทางความรัก (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม (Cultural and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดู และฐานะเศรษฐกิจทางบ้าน เป็นต้น
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน เป็นต้น
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาตนเอง (Self - Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทักษะคิดของนักเรียนต่อการเรียน เป็นต้น
6. องค์ประกอบทางการปรับตัว (Self - Adjustment Factors) ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

กลุ่มตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการศึกษาด้านจิตวิทยา และด้านชีวสังคม จัดอยู่ในองค์ประกอบทางการพัฒนาตนเอง และองค์ประกอบทางความรัก ส่วนกลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนานั้น จัดอยู่ในองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคมประภคิต เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมทั้งหลาย ย่อมมีอิทธิพลของศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ อันได้แก่ด้านจิตวิทยา ด้านพฤกษศาสตร์ และด้านชีวสังคม ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแล้ว ล้วนมีส่วนที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังจะได้เสนอรายละเอียดของตัวแปร ดังต่อไปนี้

การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การมุ่งอนาคต (Future Orientation) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดใจรอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคต แทนรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันที หรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจจนิก, 2520 : 35) นอกจากนี้ มิสเชล (Mischel, 1974 : 287) กล่าวว่า การมุ่งอนาคตคือ ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถที่จะวางแผนการปฏิบัติ เพื่อรับผลดี และป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

นักจิตวิทยาที่มีความเห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคต เกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม ความสามารถที่จะทำนายสิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้แม่นยำพอสมควร ลักษณะมุ่งอนาคตมีมากในบุคคลในสังคมที่เจริญ ส่วนในสังคมที่แร้นแค้นนั้น บุคคลมักมุ่งปัจจุบันมากกว่า (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. ม.ป.ป. : 106) จะเห็นได้ว่า ถ้าสังคมและสภาพแวดล้อมมีความมั่นคงสูง บุคคลในสังคมจะสามารถคาดผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้พอสมควร คนที่สังคมนั้นจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วย และการที่บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง จะส่งผลให้บุคคลทำงานอย่างขยันขันแข็ง ในปัจจุบันเพื่อที่จะรอรับผลที่ดีในอนาคต (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532:7) ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน กล่าวคือ ถ้าแต่ละขั้นตอนในการทำงานนั้นมีผลต่อความสำเร็จ หรือความก้าวหน้าของบุคคลในอนาคต ความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนจะเป็นแรงจูงใจให้คนพยายามทำงานในขั้นต่อไปให้สำเร็จ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นสูงสุด (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532:8)

ในสภาพของการทำการศึกษาเล่าเรียนนั้น พอจะกล่าวได้ว่าเป็นสภาพที่มีความมั่นคงอยู่มาก กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถที่จะทำนายผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำการศึกษาเล่าเรียนได้พอ

สมควร ซึ่งถ้าเขาขยันขันแข็งทำการศึกษาค้นคว้า ทำการบ้าน หมั่นฝึกฝนความรู้ ความคิด อยู่เสมอ มีการเตรียมตัวก่อนเข้าห้องเรียนก็ย่อมจะได้รับผลการเรียนเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้เรียนนั้น และการที่บุคคลกระทำพฤติกรรมการศึกษาแล้วเรียนให้ประสบผลดังกล่าวดังได้ เขาย่อมจะเล็งเห็น ผลที่จะเกิดตามมาได้ และยิ่งจะต้องสามารถที่จะเตรียมการวางแผนหาแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ต้องการ พร้อมทั้งสามารถที่จะควบคุม กำหนดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใด ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยมุ่งหวังผลที่ดีมีคุณค่าสูงที่จะเกิดตามมาซึ่งเรียกได้ว่า รู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน บุคคลดังเช่นที่กล่าวมานี้จะเป็น ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และจะประสบผลสำเร็จในการศึกษาเป็นอย่างดี ดังที่ มิสเชลและนักวิจัยอื่น พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้มีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม การมุ่งสัมฤทธิ์ผล การปรับตัว ความฉลาดและประสบการณ์สังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จนิท. 2520 : 36) นอกจากนี้ในซูริบ คักคิมมี (2532) ยังพบว่า การฝึกให้มุ่งอนาคตส่งผลต่อทัศนคติต่อการทำงานราชการเพื่ออนาคต และพฤติกรรมการทำงานราชการ 3 ด้าน คือ พฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อการทำงาน พฤติกรรมการทำงานแบบมุ่งอนาคต และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ส่วนรัตนา ประเสริฐสูง (2526 : 86) พบว่าในกลุ่มนักเรียนที่มีการหยั่งรู้เวลาในอนาคตสูงมีการมุ่งกระทำพฤติกรรม อนาคตสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีการหยั่งรู้เวลาในอนาคตต่ำ สำหรับจารึก ชุกติกุล (2524 : 168) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาของนักศึกษาครูและสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม พบว่า การเล็งเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีแก่ตนเอง การเห็นว่าสิ่งนั้นหรือการกระทำนั้นมีประโยชน์ หรือควรทำ เป็นองค์ประกอบที่เป็นสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนา และ นางนุช โรจนเลิศ (2533) ก็ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 4 และปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 400 คน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสมคิด ไชยพันธ์ (2511 : 65) ก็ศึกษาบุคลิกภาพบางด้านของนักเรียนที่มีความสามารถสูงกับต่ำ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 52 คน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความรับผิดชอบ และการบังคับตนเอง ได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สำหรับในต่างประเทศ แพลท และเทลเลอร์ (Platt and Taylor. 1967 : 96-97) ได้ทำการศึกษามุ่งเวลาในอนาคตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่คิดถึงบ้านและกลุ่มที่ไม่คิดถึงบ้าน พบว่า กลุ่มที่คิดถึงบ้านมีการหยั่งรู้เวลาในอนาคตน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่คิดถึงบ้าน นอกจากนี้ วิทลา (Whitla. 1969 : 92-93) ได้สรุปผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับบุคลิกภาพ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น มีแรงจูงใจที่จะเรียนให้สำเร็จ ชอบความเป็นอิสระ ควบคุมตนเองได้ อารมณ์มั่นคง เป็นต้น ส่วนฟราย (Fry. 1977 : 59-520) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการประสบความสำเร็จและความล้มเหลวต่อการควบคุมตนเอง กับเด็กอายุ 8-9 ขวบ จำนวน 78 คน พบว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จมีความควบคุมตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบความล้มเหลว เด็กที่คาดหวังว่าจะควบคุมตนเองได้ สามารถทนต่อสิ่งยั่วยวนใจได้มากกว่าเด็กอื่น และเด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญา จะมีความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จในการควบคุมตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้มากกว่าเด็กอื่น สำหรับ ดิมมิก (Dimmick. 1982 : 714 - A) ได้ศึกษาผลของการเตือนตนเอง และการปกครองตนเองที่มีผลต่อการสะกดคำ กับนักเรียนเกรด 4 และ 5 จำนวน 24 คน พบว่า การเตือนตนเองสัมพันธ์กับการเพิ่มในการสะกดคำ

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการมุ่งอนาคตส่งผลดีต่อพฤติกรรมหลายประเภท รวมทั้งพฤติกรรมการศึกษาเล่าเรียนให้ประสบผลสำเร็จสูงด้วย ดังนั้นจึงพอคาดได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีการมุ่งอนาคตสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ความเชื่ออำนาจในตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมาย

ความเชื่ออำนาจในตนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคคลในอันที่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้มาก ซึ่งได้มีการทำการศึกษากันทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายกันไว้ดังนี้

รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 1) กล่าวว่า คนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะรับรู้ ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเขาเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำ ของเขาเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน จะรับรู้ว่าเป็นเหตุการณ์หรือผลใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับเขา นั้น ไม่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเขาเองทั้งหมด แต่เป็นผลที่เกิดจาก โชคชะตา เคราะห์กรรม ความบังเอิญ มีอิทธิพลอำนาจของผู้อื่นผลักดันให้เป็นไป หรือเป็น เรื่องที่ เกิดขึ้น โดยไม่คาดฝันด้วยพลังอำนาจใด ๆ

ลีฟคอร์ท (Lefcourt. 1966 : 206 - 207) ให้ความหมายว่า ความเชื่ออำนาจใน ตนหมายถึง การรับรู้ว่าเป็นเหตุการต่าง ๆ ที่เป็นทั้งเหตุการณ์ทางบวก และทางลบ เป็นผลที่เกิดขึ้น เนื่องมาจากการกระทำของตนเอง และตนสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ ส่วนความเชื่อ อำนาจภายนอกตน หมายถึง การรับรู้ของบุคคลในแง่ที่ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางบวก หรือทางลบ ต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเหตุการณ์ดัง กล่าวก็อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของตน

สตรีกแลน (Stricklan. 1977 : 221) กล่าวว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นผู้ที่เชื่อว่าผลต่าง ๆ ที่ตนได้รับไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้ายก็ตาม เกิดจากการกระทำของตน ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะเป็นผู้ที่เชื่อว่า ผลต่าง ๆ ที่ตนได้รับนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การกระทำของตน แต่ขึ้นอยู่กับสาเหตุต่าง ๆ จากภายนอก เช่น โชคชะตา ความบังเอิญ คนอื่น ๆ หรือลักษณะที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในตัวบุคคล

ส่วนในประเทศไทย มีผู้ที่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน - ภาย นอกตน ได้ให้นิยามของความคิดดังกล่าวไว้ดังต่อไปนี้คือ

พจน์ จันทรวีระกุล (2515 : 6) กล่าวว่า ทักษะคติแบบเชื่ออำนาจภายนอก คือความ คิดที่เชื่อว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน ขึ้นอยู่ กับโชคกลาง ความบังเอิญ หรือขึ้นอยู่กับอำนาจของบุคคลอื่น แต่ทักษะคติแบบเชื่ออำนาจภายในตน เป็นความคิดที่เชื่อว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผล จากความสามารถ ทักษะ หรือการกระทำของตนเอง

มนตรี อนันตรักษ์ (2517 : 5) ให้คำจำกัดความว่า ทักษะคติแบบควบคุมภายในตน (ความเชื่ออำนาจภายในตน) คือความรู้สึกหรือความคิดที่ว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือ

ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น ตนเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นเอง โดยอาศัยความสามารถของตนเอง การแสดงออกจะเป็นในรูปของ

1. มีความกระตือรือร้น
2. มีความตั้งใจจริง
3. ตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. ยอมรับในผลการกระทำของตนเองไม่ว่าจะล้มเหลวหรือได้รับความสำเร็จ
5. มีเหตุผลในตนเอง ไม่เชื่อโชคกลาง พรหมลิขิต หรือความบังเอิญ

ในทางกลับกัน ทักษะคติแบบควบคุมจากภายนอกตน คือ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่ว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ตนเป็นผู้กระทำ เช่น โชค ความบังเอิญ ดวง การแสดงออกจะตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีทักษะคติแบบควบคุมจากภายใน

ต่อมา ทศนา ทองภักดี (2528 : 11) ได้สรุปความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนหมายถึง ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม หรือการรับรู้ว่า ผลของการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดจากการกระทำ หรือความสามารถของตนเอง เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถควบคุมได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับความเชื่ออำนาจภายนอกตน อันหมายถึง ความคิด ความเชื่อ ทักษะคติ ค่านิยม หรือ การรับรู้ ผลของการกระทำ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ตนไม่สามารถควบคุมได้

จะเห็นได้ว่าความหมายของความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ที่นำมากล่าวข้างต้นต่างก็มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน หมายถึง ความเชื่อหรือการรับรู้ของบุคคลที่ว่า ผลใด ๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งใด ถ้าบุคคลมีความเชื่อหรือรับรู้ ว่า ผลหรือเหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เป็นผลมาจากการกระทำของตน และตนสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้มาก ก็จะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ ว่า สิ่งใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของตน ตนควบคุมไม่ได้แต่เกิดจากอิทธิพลของอำนาจภายนอก เช่น โชค ดวง ความบังเอิญ อำนาจลึกลับ หรืออำนาจบุคคลอื่น บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน

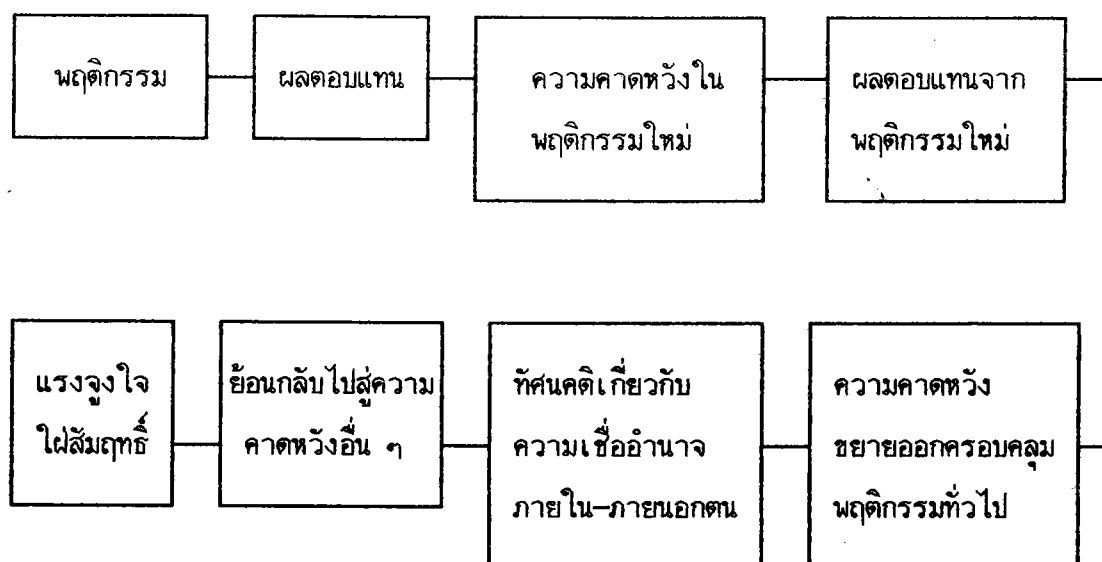
การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ในระยะแรก ๆ มักจะศึกษาไปในเรื่องของ โศคลาง ความเชื่อเกี่ยวกับโชคเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ก็ศึกษากันในเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง โชคเคราะห์บ้าง เช่น ความคาดหวังในผลตอบแทนจากพฤติกรรมของบุคคลอื่น เป็นต้น รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 2 - 25) ได้ประมวลผลงานและแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายคน และของเขาเองเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายถึงความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน และได้สรุปพฤติกรรม ทักษะคติ เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ในแง่ของการรับรู้ผลตอบแทนจากการกระทำของบุคคล ดังนี้

1. การรับรู้ในลักษณะของ โชค เคราะห์ ความบังเอิญ การมีอิทธิพลของผู้อื่นบันดาลให้เป็นไป หรือเป็น เรื่องที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝันด้วยอำนาจใด ๆ ที่อยู่รอบตัวเขา ผู้รับรู้ผลตอบแทนในลักษณะอย่างนี้ เรียกว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

2. การรับรู้ในลักษณะของผลอันเนื่องมาจากการกระทำของตนโดยตรง หรือจากความสามารถในตัวเขา ผู้ที่รับรู้ผลตอบแทนเช่นนี้ เรียกว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน

รอตเตอร์ ได้อธิบายลักษณะทั่วไปของทักษะคติทั้งสองประการดังกล่าว โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ว่าผลตอบแทนอันหนึ่งที่ได้มาจากพฤติกรรมของบุคคล ย่อมก่อให้เกิดความคาดหวัง (Expectancy) ที่จะได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกันจากพฤติกรรมอันใหม่ ความคาดหวังเหล่านี้ก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรม หรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งก่อน แล้วจึงขยาย (Generalize) ไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล นอกจากนั้นผลตอบแทนแต่ละครั้ง ยังอาจทำให้ความคาดหวังในครั้งต่อไปสูงขึ้นหรือต่ำลง ได้อีกด้วย

เขาอธิบายต่อไปว่า ความคาดหวังโดยทั่วไป ประกอบกับความคาดหวังเฉพาะของบุคคลอื่นเนื่องมาจากผลตอบแทนที่ได้จากอดีต จะทำให้เกิดทักษะคติแบบเชื่อ โชคลาง หรือเชื่อในความสามารถและความชำนาญของตน และก่อตัวขึ้นเป็นบุคลิกภาพประจำตัวของบุคคล และทักษะคติเหล่านี้เองที่จะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลตอบแทนของพฤติกรรมอันใหม่ ๆ อีก กล่าวคือผู้ที่เชื่อ โชคลางย่อมจะหวัง ในผลตอบแทนจากการกระทำของตน ได้น้อยกว่าผู้ที่เชื่อในความสามารถหรือทักษะของตน ทักษะคตินี้ น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) ของคนแตกต่างกัน ซึ่งอาจเขียนเป็นภาพประกอบอธิบายถึงทฤษฎีของรอตเตอร์ ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จากภาพประกอบ จะทำให้เห็นความสัมพันธ์เป็นลูกโซ่ของพฤติกรรม (Behavior) ผลตอบแทน (Reinforcement) ความคาดหวัง (Expectancy) และทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอก (Internal - External Locus of Control) นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นความเกี่ยวพันไปสู่ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของบุคคล คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motives)

สตรีกแลน (Stricklan. 1977 : 230 - 245) ได้สรุปถึงลักษณะของ ความเชื่ออำนาจในตนว่า เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น มีความมั่นคง รอบคอบ สามารถค้นหาข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี ทำงานเป็นระบบระเบียบ และชื่นชมต่อความสำเร็จในงานที่ยาก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป มีความตั้งใจในการเรียน บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมความสำเร็จ แต่ถ้าประสบความล้มเหลวก็ยอมรับในผลความพยายามของตน และมีแนวโน้มว่าจะใช้ความพยายามมากขึ้น เพื่อให้การทำงานนั้นประสบผลสำเร็จดังนั้น ความเชื่ออำนาจในตนจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลายประเภท และในที่นี้ได้แก่พฤติกรรมการศึกษาเล่าเรียนให้ประสบผล

สำเร็จสูง ดังที่ พจน์ จันทรวีระกุล (2515) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน ความอยากรู้ อยากเห็น และความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ของเด็กไทยและเด็กจีน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 297 คน ในกรุงเทพฯ พบว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีความเข้าใจในการอ่าน ความเร็วและความถูกต้องในการอ่านสูงกว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีความเข้าใจในการอ่านและความอยากรู้ อยากเห็น สูงกว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ส่วนรุ่งนภา ทิฆะ (2522) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอึดมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 400 คน พบว่า อึดมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายในตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีอึดมโนทัศน์ และความเชื่ออำนาจในตนสูง มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มี อึดมโนทัศน์ และความเชื่ออำนาจในตนต่ำ นอกจากนี้ แครนดอลล์ แคทคอฟสกี และเพรสตัน (Crandall, Katkovsky and Preston. 1962 : 343 - 361) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กเกรด 3 - 10 แครนดอลล์ แคทคอฟสกี และแครนดอลล์ (Crandall, Katkovsky and Crandall. 1965 : 91 - 109) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กระยะ 3 - 12 แม็คกี และแครนดอลล์ (McGhee and Crandall. 1968 : 91 - 101) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กเกรด 3 - 6, 8, 10 และ 12 เมสเซอร์ (Messer. 1972 : 1456 - 1461) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กเกรด 4 และ สเปน (Span. 1977 : 7464 - A) ศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับวิทยาลัย ทั้งหมดที่กล่าวมา พบผลที่สอดคล้องกันว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

จากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีความเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น จึงพอจะทำนายได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมาย

ลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จส่วนตัวของเขา ความสำเร็จของกลุ่มของเขา และความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ .ม.ป.ป.:166) ดังนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่ง มีผู้ทำการศึกษาและให้ความหมายกันไว้ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างเหมาะสม มุมนะบากันฝ่าฟันกับอุปสรรคเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น ถ้าประสบความล้มเหลวก็ไม่ย่อท้อ ยอมรับปัญหา และหาทางแก้ไขเสมอ ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จ และเอาชนะอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ ม.ป.ป. : 11)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือจิตลักษณะอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลยอมรับที่จะทำงานอย่าง มุมนะบากัน ฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อที่จะให้การทำงานหรือการแก้ปัญหาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตน (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532 : 42)

ส่วน จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจิงก์ (2521 : 25) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการของบุคคลในอันที่จะฝ่าฟันอุปสรรคโดยไม่ยอมย่อท้อ และต้องการทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แมคเคลแลนด์ (McClelland.1953 : 110 - 111) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ลุล่วงไปด้วยดี มีมาตรฐานอันดีเยี่ยมหรือพยายามทำให้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ มีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลในอันที่จะทำให้บุคคลมีความ มุมนะพยายามที่จะประกอบกิจการงานให้ลุล่วงไปด้วยดีได้อย่างเหมาะสม มีมาตรฐานสูง โดยไม่ยอมย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาใด ๆ ดังนั้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงน่าจะเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างมาก

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แอทคินสัน (Atkinson. 1964 : 1966) ได้สร้างทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ขึ้น โดยกล่าวว่า ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะประกอบพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผลนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญสามประการคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว และความ เป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ ซึ่งเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

$$T_u = (M_u - M_f) P_u (1 - P_u)$$

เมื่อ T_u = ความเป็นไปได้ที่จะประกอบพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผล

M_u = แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

M_f = แรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว

P_u = ความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ

จากสมการ จะเห็นได้ว่า บุคคลจะประกอบพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ ความแตกต่างระหว่าง M_u กับ M_f กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจ ที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว บุคคลก็จะมีพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผล และถ้าเป็นกรณีตรงกันข้ามบุคคล ก็จะไม่มีความมุ่งสัมฤทธิ์ผล นอกจากนี้พฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผลยังขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ที่จะ ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 - 1.00 เพราะฉะนั้นค่า $p_u (1-p_u)$ จะมีค่ามาก สุดเมื่อ $p_u = 0.50$ และถ้าให้ $M_u - M_f$ มีค่าคงที่ ความเป็นไปได้ที่จะประกอบพฤติกรรมมุ่ง สัมฤทธิ์ผลจะมีค่าสูงสุด เมื่อความเป็นไปได้ที่ประสบผลสำเร็จมีค่า 0.50 นั่นคือ ผู้ที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าแรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว มักจะเลือกทำงานที่มีความเป็นไปได้ที่จะ ประสบผลสำเร็จปานกลางมากที่สุด

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

เกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้น แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1961: 207-256) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. กล้าเสี่ยงพอสมควร

2. ชัยชนะแข็งในงานที่ต้องใช้สมองขบคิด และเป็นงานที่ไม่ซ้ำแบบใคร
3. ชอบทำงานตามความพอใจของตน ไม่ชอบให้ใครบงการ
4. ต้องการทราบแน่ชัดว่าการตัดสินใจของตนมีผลเช่นไร
5. มองการณ์ไกล และมีแผนระยะยาว
6. มีทักษะในการทำงาน และการจัดระบบงาน

นอกจากนี้ เฮอร์แมน (อัจฉรา สุชาวัฒน์ และอรพินทร์ ชูชม. 2530 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Hermans. 1970 : 354 - 355) ยังได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยาน
 2. มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลการกระทำของตนนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส
 3. มีความพยายามได้เท่า ไปสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น
 4. มีความอดทนทำงานยาก ๆ ได้เป็นเวลานาน ๆ
 5. เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวน ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะพยายามทำต่อไปจนสำเร็จ
 6. มีความรู้สึกที่เวลาเป็นสิ่งไม่หยุดนิ่ง และสิ่งต่าง ๆ จะผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว จึงควรรีบทำสิ่งต่าง ๆ ให้ทันกับเวลา
 7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
 8. ในการเลือกเพื่อนร่วมงานผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
 9. ต้องการให้ตนเป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนให้ได้ดี
 10. พยายามปฏิบัติงาน ให้ได้ดีอยู่เสมอ
- จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น่าจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ดังที่แรฟฟินิ (Raffini.1970:1085-A) ศึกษาผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการเรียนรู้ และการจำ โดยศึกษาจากนิสิตปริญญาตรี พบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ส่วน กุโอ (Kuo. 1985:

2041) ได้ทำการศึกษาคเด็กเกรด 5 และ 6 จำนวน 113 คน โดยแบ่งเป็นเด็กที่มุ่งความสำเร็จ และมุ่งความล้มเหลว ผลพบว่า นักเรียนที่มุ่งความสำเร็จมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มุ่งความล้มเหลว สำหรับ ยูยีน (Eugene. 1969 : 3876-A) ศึกษาองค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนชั้นปีที่ 8 พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพยากรณ์ความสำเร็จทางการเรียนนอกจากนี้ รัสเซลล์ (Russel. 1969 : 263 - 266) ก็ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลการเรียนวิชาเลขคณิต ภาษาและการอ่าน ของนักเรียนเกรดเก้า พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับสูง (r เท่ากับ .60 ถึง .72)

สำหรับงานวิจัยในประเทศนั้น อัจฉรา สุขารมณ์ และอรนิทร์ ชูชม (2530) ศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพฯ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ ส่วน อรนิทร์ ชูชม (2522) ก็ได้ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากสามโปรแกรม คือโปรแกรมวิทย์ - คณิต โปรแกรมศิลป์ - ภาษา และโปรแกรมศิลป์ - คณิต ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสองโปรแกรมหลังได้ สำหรับ ราไพทิมย์ ธีรนิตติ (2514) ได้ทำการศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยครู 4 แห่ง พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยังพบว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน นอกจากนี้ ประสาท ปันท้วงกูร (2516 : 86) ก็ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 284 คน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ประหยัด ทองมาก (2518 : 43) กลับพบผลที่ขัดแย้งกับงานวิจัยข้างต้น โดยได้ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกับต่ำกว่าระดับความสามารถ ในจังหวัด นิงงา จำนวน 305 คน ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมาก ดังนั้น จึงพอจะคาดได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงน่าจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นถึงความเกี่ยวข้องของตัวแปรทั้งสามตัว อันได้แก่การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ก็เป็นการศึกษาเป็นรายตัวแปร ซึ่งได้มีผู้วิจัยพบว่า ตัวแปรเพียงตัวใดตัวหนึ่งนั้น ยังไม่สามารถทำนายพฤติกรรมบางอย่างบางกรณีหรือในคนบางประเภทได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2520) เช่น ทวีป อภิลักษณ์ ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะและปริมาณการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารวิทยาลัยครู ที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี 17 แห่ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารวิทยาลัยครู 17 แห่ง ผลปรากฏว่าการมุ่งอนาคตไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำผลการวิจัยไปใช้ของผู้บริหารวิทยาลัยครู หรือในกรณีของประยัตน์ ทองมาก (2518) ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำในจังหวัดน่านจำนวน 305 คน ก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ดังนั้นเพื่อเป็นการขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมชัดเจน และมีความเป็นไปได้อย่างมากขึ้น จึงได้นำตัวแปรดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาร่วมกัน ในอันที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน ความเชื่ออำนาจภายในตน มักจะมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่อดได้รอได้ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ เรื่องที่แน่นอนตายตัว หรือเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายนัก แต่ก็มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปได้ว่าพวกที่มีความเชื่ออำนาจในตนมักจะมี การวางแผนในระยะยาว เพราะการวางแผนและการทำงานให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาวนั้น บุคคลจะสามารถทนได้ก็ต่อเมื่อ เขาเชื่อว่าเขาสามารถจะกำหนดผลจากความพยายามของตนได้ (รัตนา ประเสริฐสม. 2526 : 35) ซึ่งได้มีการทำการศึกษาถึงผลของการมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจในตน อันส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายอย่าง เช่น พฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเลือกอ่านสิ่งตีพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ของวัยรุ่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2529 : 49-82) การมุ่งกระทำพฤติกรรมอันน่ามัยของเด็กประถมศึกษา (รัตนา ประเสริฐสม. 2526 : 63) นอกจากนี้ยังได้มีผู้ทำการศึกษาทดลองในสถานการณ์จริง (Lefcourt. 1976 : 76) โดยการให้โอกาสเด็กวัยรุ่นที่ต้องโทษ ตัดสินใจเลือกว่าตนเองจะเรียนต่อในชั้นมัธยมหรือไม่ หากตัดสินใจเรียนต่อก็จะต้องอยู่ในสถานกักกันต่อไปอีก ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นการตัดสินใจที่จะอดได้รอได้อย่างแท้จริง

การวัดความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน จะวัดจากเหตุผลในคำตอบที่ต้องการเลื่อนเวลาออกไป ผลที่ได้พบว่าเด็กวัยรุ่นที่ต้องโทษและเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจภายในตน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 40) เลือกที่จะรอคอย มีเพียงคนเดียวเท่านั้น (ร้อยละ 5) เลือกที่จะได้รับการปลดปล่อย ซึ่งผลของการศึกษาคั้งนี้ สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตนกับการเลือกเป้าหมายระยะยาว คนที่เชื่ออำนาจในตนจะสามารถอดได้รอได้เพื่อรอผลที่ดีในอนาคตได้มากกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน ส่วนธอร์ตัน (Thornton. 1978 : 471 - 476) ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างของการวางแผนการทำงานในบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายใน และภายนอกตน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเลขานุการในโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 97 คน ของสมาคมเลขานุการแถบเทือกเขาร็อกกี พบว่า เลขานุการของโรงงานที่ประสบความสำเร็จเป็นบุคคลที่ได้มีการวางแผนการทำงานและมุ่งแสวงหาข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ มาดำเนินการเพื่อควบคุมการปฏิบัติงานในโรงงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในอนาคตด้วยความเพียรพยายามอย่างสูง และเลขานุการที่มีลักษณะดังกล่าวนี้เป็นบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงด้วย

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าทั้งการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนต่างร่วมส่งผลต่อพฤติกรรมดีหลายประการ และในการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงก็เป็นพฤติกรรมอันพึงปรารถนาประการหนึ่ง ดังนั้นจึงพอคาดได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะเกิดขึ้นในบุคคลที่มีการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตนสูง

การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ไฮม์เบอร์ก และโรบินสัน (Heimberg. 1963 : 1686-1687 and Robinson. 1971 : 1225-B) ได้อธิบายว่าบุคคลที่มุ่งอนาคตสูงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการควบคุมตนเอง และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในอนาคต ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จได้นอกจากจะต้องมีการมุ่งอนาคตแล้วยังจะต้องเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วย กล่าวคือจะต้องมีความเพียรพยายาม มานะ บากบั่นในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จตามที่ได้วางแผนเตรียมการไว้ ซึ่ง ทีฮาน (Teahan. 1958 : 379-380) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต การมองโลกในแง่ดีและการมุ่งสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ปรากฏว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการสูงเป็นบุคคลที่มีการมุ่งอนาคตและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงด้วย

ส่วน วรรณ จารุทัศน์ (2519) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการดำรงชีพของครอบครัวที่ใช้เทคนิคใหม่ในการทำนากับครอบครัวที่ทำนแบบดั้งเดิม ในเขตตำบลเสม็ด และตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าชาวนาที่ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ นั้น เป็นชาวนาที่มองเห็นคุณค่าของเวลา ได้มีการวางแผนการที่จะทำงานเพื่อให้มีงานทำได้ตลอดปี กับมีลักษณะเป็นผู้ที่มีความเพียรพยายาม บากบั่นในการประกอบอาชีพสูง นอกจากนี้ วิชัย เอียดบัว (2534) ได้ศึกษาพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีการมุ่งอนาคตสูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีคะแนนการแสวงหาความรู้สูงที่สุดคือสูงกว่าครูอีก 3 ลักษณะในกลุ่มเปรียบเทียบเดียวกัน และเมื่อพิจารณาถึงคะแนนการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติของครู พบว่าแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของทัศนคติที่ต่อการประกอบอาชีพครู การมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับที่เชื่อมั่นได้

จากการพิจารณาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทั้งการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างมีส่วนส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประการ จึงพอคาดได้ว่ากรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย

สมาธิกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมาย

สมาธิเป็นองค์ประกอบหนึ่งของไตรสิกขา อันประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ในพุทธศาสนา คำว่า สมาธิ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Concentration ซึ่งมีผู้ให้ความหมายกันไว้หลายแห่ง แต่มักปรากฏอยู่ในหลักธรรมของศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

พระราชวรมณี (2529 : 824) กล่าวว่า สมาธิ แปลกันว่า ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด คำจำกัดความของสมาธิที่พบเสมอคือ "จิตตั้งเสถียรคต" หรือเรียกสั้น ๆ ว่า "เอกคตตา" ซึ่งแปลว่า ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่งคือการที่จิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่านหรือส่ายไป

สมาธิ คือความมั่นคงของจิต หรือการที่จิตจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้โดยไม่วอกแวก สภาวะที่จิตมุ่งอยู่ที่สิ่งเดียวเรียกว่า เอกคตตา คือการที่จิตแน่วแน่อยู่กับสิ่งเดียวไม่ฟุ้งซ่านส่ายไป ส่ายมา (แปลก สนธิวัฑฒน์ และวิฑฒน์ วิศทเวทย์. 2520 : 40)

จิตที่เป็นสมาธินั้นเขาใช้คำว่า "ปริสุทโธ สมาหิตो กัมมณโธ" ปริสุทโธ คือมันสะอาด จิตสะอาด สมาหิตो คือ จิตตั้งมั่น กัมมณโธ คือจิตไวต่อหน้าที่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ จิตปริสุทโธ จิตตั้งมั่น แล้วจิตพร้อมที่จะไปปฏิบัติต่อหน้าที่ รวมกันทั้งสามอย่างนี้ เรียกว่า เป็นสมาธิ (พุทธทาสภิกขุ. 2518 : 141)

พระมหาวิระ ถาวโร (2525 : 36) กล่าวว่า สมาธิ คือ การตั้งมั่นแห่งจิต ทำนองเดียวกับพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต (2511 : 15 , 27) ให้ความหมายไว้ว่า สมาธิ คือ การที่จิตสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน

จากความหมายที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สมาธิ คือ การที่จิตสงบ ตั้งมั่น มีอารมณ์เป็นหนึ่ง ไม่วอกแวก และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการที่จิตมีสภาพเช่นนี้ย่อมเอื้ออำนวยต่อการที่บุคคลจะทำการศึกษาล่าเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี อันเป็นไปตามหลักความจริงที่ว่า เมื่อเหตุดี ผลดีก็ตามมาอย่างแน่นอน (วิภาวรรณ เดชะโกศยะ และคนอื่น ๆ . 2531 : 103)

ระดับของสมาธิ

สมาธิยังจัดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (พระราชวรมณี. 2529 : 826)

1. ชณิกสมาธิ สมาธิชั่วขณะ (Momentary Concentration) เป็นสมาธิขั้นต้น ซึ่งคนทั่วไปอาจใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การงานในชีวิตประจำวันให้ได้ผลดี และจะใช้เป็นจุดตั้งต้นในการเจริญวิปัสณาภิได้

2. อุปจารสมาธิ สมาธิเฉียด ๆ หรือสมาธิจวนจะแน่นแน (Access Concentration) เป็นสมาธิขั้นระงับนิรวณได้ก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะแห่งฌาน หรือสมาธิในบุพภาคแห่งอัปนาสมาธิ

3. อัปนาสมาธิ สมาธิแน่นแน หรือ สมาธิที่แนบสนิท (Attainment Concentration) เป็นสมาธิระดับสูงสุด ซึ่งมีในฌานทั้งหลาย ถือว่าเป็นผลสำเร็จที่ต้องการของการเจริญสมาธิ

จะเห็นได้ว่าสมาธิมีหลายระดับ แต่ในระดับที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาล่าเรียนนั้น จะใช้ในระดัชณิกสมาธิ ก็เพียงพอแล้ว ซึ่งสมาธิในระดับนี้ถึงแม้จะเป็นสมาธิชั่วขณะ แต่ก็สามารถรวมจิตใจให้แน่วแนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องการได้ แม้จะมีจิตเผลอฟุ้งซ่านบางขณะก็สามารถระลึกู และดึงจิตใจให้กลับมาตั้งมั่นอยู่ ณ ที่เดิมได้ (วิภาวรรณ เดชะโกศยะ และคนอื่น ๆ 2531 : 103)

สิ่งที่ไม่ใช่สมาธิ

สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ ไม่ใช่สมาธิ แต่เป็นปฏิบัติ เป็นศัตรูของสมาธิ เป็นสิ่งที่ต้องกำจัด เสียจึงจะเกิดสมาธิได้ หรือจะพูดว่าเป็นสิ่งที่ต้องกำจัดเสียด้วยสมาธิก็ได้ สิ่งเหล่านี้มีชื่อเฉพาะว่า "นิวรณ์" (พระราชวรมณี. 2529 : 828-830)

นิวรณ์ แปลว่า เครื่องกีดกัน เครื่องขัดขวาง แปลเอาความตามหลักวิชาว่า สิ่งกีดกัน การทำงานของจิต สิ่งกีดขวางการทำงานของจิต สิ่งกีดกันกำลังปัญญา หรือแสดงความหมายให้เป็นวิชาการยิ่งขึ้นว่า สิ่งกีดกันจิตไม่ให้ก้าวหน้าในกุศลธรรม ธรรมฝ่ายชั่วที่กั้นจิตไม่ให้บรรลุคุณความดี หรือกุศลธรรมที่ทำให้เศร้าหมองและทำปัญญาให้อ่อนกำลัง

นิวรณ์ 5 อย่างนี้พึงระวังอย่านำมาสับสนกับสมณะหรือสมาธิ หากพบที่ใดพึงตระหนักไว้ว่าไม่ใช่สมณะ ไม่ใช่สมาธิ นิวรณ์ 5 อย่างนั้น คือ

1. กามฉันท์ ความอยากได้อยากเอา (แปลตามศัพท์ว่า ความพอใจในกาม)หรืออภิขณา ความเพ่งเล็งอยากได้ หมายถึง ความอยากได้กามคุณทั้ง 5 คือรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เป็นกิเลสพวกโลกะ จิตที่ถูกล่อด้วยอารมณ์ต่าง ๆ คิดอยากได้โน้นอยากได้นี้ ตีใจโน้นตีใจนี้ คอยแหงนออกไปหาอารมณ์อื่น ครุ่นข้องอยู่ ย่อมไม่ตั้งมั่น ไม่เดินเรียบไป ไม่อาจเป็นสมาธิได้

2. พยาบาท ความขัดเคืองแค้นใจ ได้แก่ ความขัดใจ แค้นเคือง เกลียดชัง ความผูกใจเจ็บ การมองในแง่ร้าย การคิดร้าย มองเห็นคนอื่นเป็นศัตรู ตลอดจนความโกรธ ความหงุดหงิด ฉุนเฉียว ความรู้สึกขัดใจ ไม่พอใจต่าง ๆ จิตที่มีวาทะที่นั่นกระหน่ำ สะคุตนั้น สะคุตนี้ เดินไม่เรียบ ไม่ไหลเนื่อง ย่อมไม่อาจเป็นสมาธิ

3. ถีนมิทธะ ความทတ်และเซื่องซึม หรือเซื่องและซึม แยกเป็นถีนะ ความทတ် ท้อเหี่ยว ถดถอย ระย่อ ท้อแท้ ความซึมเซา เหนงหงายอวย ละเหยย ที่เป็นอาการของจิตกับมิทธะ ความเซื่องซึม เฉื่อยเฉา ง่วงเหงาหาวนอน โง่งงง อืดอาด มึนมัว ตื้อตัน อาการซึม ๆ เฉา ๆ ที่เป็นไปทางกาย จิตที่ถูกอาการทางกายและทางใจครอบงาย่อมไม่เข้มแข็ง ไม่คล่องตัว ไม่เหมาะแก่การใช้งาน จึงไม่อาจเป็นสมาธิได้

4. อุทธัจจกุกกุจจะ ความฟุ้งซ่านและเตื่อตร้อนใจ แยกเป็นอุทธัจจะ ความที่จิตฟุ้งซ่าน ไม่สงบ ส่าย พรว้า พล่านไปกับ กุกกุจจะ ความวุ่นวายใจ รำคาญใจ ระแวง เตื่อตร้อนใจ ยุ่งใจ

กลุ่มใจ กังวลใจ จิตที่ถูกอุทัจจกุกุจะ ครองนำ ย่อมพละน ย่อมคว้างไป ไม่อาจสงบลงได้ จึงไม่เป็นสมาธิ

5. วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย ได้แก่ ความเคลือบแคลง ไม่นั่นใจ สงสัย เกี่ยวกับ พระศาสนา พระธรรม พระสงฆ์ เกี่ยวกับลัทธิ เป็นต้น พุทธสัน ๓ ว่ากลางแคลงในกุศลธรรมทั้งหลาย ตัดสินไม่ได้ เช่นว่า ธรรมนี้ (สมาธิภาวนานี้ ฯลฯ) มีคุณค่ามีประโยชน์ควรแก่การปฏิบัติหรือไม่ คิดแยกไปสองทาง กำหนดไม่ลง จิตที่ถูกวิจิกิจฉาขัดไว้ให้ค้างให้พัว ลังเลอยู่ ย่อมไม่อาจแน่วแน่เป็นสมาธิ

ในการศึกษาสิ่งใด ย่อมไม่อาจพิจารณาถึงสิ่งนั้นอย่างเดี่ยว แต่ควรศึกษาถึงสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งนั้นด้วย อันจะทำให้เข้าใจกระจ่างถึงสิ่งนั้นได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการพิจารณาถึงสมาธิ แล้วก็พิจารณาถึงสิ่งที่ไม่ใช่สมาธิด้วย ย่อมนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจกระจ่างในเรื่องของสมาธิได้ดีขึ้น เมื่อเข้าใจในเรื่องของสมาธิได้ดีขึ้น ย่อมนำมาซึ่งผลของการทำการศึกษาได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงขึ้น สามารถที่จะกำหนดสิ่งที่จะทำการวัดได้ดีขึ้นตามไปด้วย

ลักษณะของจิตที่เป็นสมาธิ

จิตที่เป็นสมาธิ หรือมีคุณภาพดี มีสมรรถภาพสูงนั้น มีลักษณะที่สำคัญดังนี้ (พระราชนิพนธ์

2529 : 830)

1. แข็งแรงมีพลังมาก ท่านเปรียบเทียบไว้ว่าเหมือนกระแสน้ำที่ถูกควบคุมให้ไหลพุ่งไปในทิศทางเดียว ย่อมมีกำลังแรงกว่าน้ำที่ถูกปล่อยให้ไหลพว้ากระจายออกไป

2. ราบเรียบ สงบนิ่ง เหมือนสระหรือบึงน้ำใหญ่ที่มีน้ำนิ่ง ไม่มีลมพัดต้อง ไม่มีสิ่งรบกวนให้กระเพื่อมไหว

3. ไส้กระจ่าง มองเห็นอะไร ๆ ได้ชัด เหมือนน้ำสงบนิ่งไม่เป็นริ้วคลื่น และผุ่นละอองที่มกิดกตะกอนนอนก้นหมด

4. นุ่มนวล ควรแก่งาน หรือเหมาะแก่การใช้งาน เพราะไม่เครียด ไม่กระด้าง ไม่่วนไม่ขุ่นมัว ไม่สับสน ไม่เร่าร้อน ไม่กระวนกระวาย

จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีสมาธินั้นเขาจะสงบ ไม่ขุ่นมัว และมีพลังมาก พร้อมทั้งจะทำการศึกษาล่าเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับหลักความจริงทางวิทยาศาสตร์ที่ว่า "พลังงานย่อมก่อเกิดการ ทำงานได้และพลังงานที่มากพอและเหมาะสม ย่อมก่อเกิดประสิทธิภาพใน

การทำงานได้เป็นอย่างดี" นั่นคือ สมาธิจะก่อให้เกิดพลังความตั้งมั่น มีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใด ๆ และมีความสงบกระจำไม่วอกแวกต่อการที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เท่ากับว่ามีพลังมากพอและเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี ในที่นี้ก็คือจะสามารถทำการศึกษาเล่าเรียน ได้ดีมีประสิทธิภาพสูงนั่นเอง

ลักษณะของการปฏิบัติตามลัมมาสมาธิ

ลัมมา หมายถึง ความถูกต้อง สมาธิ หมายถึง จิตตั้งมั่น ลัมมาสมาธิ หมายถึง ความมีจิตตั้งมั่นถูกต้อง ซึ่งการปฏิบัติตามลัมมาสมาธิ หรือการปฏิบัติให้จิตตั้งมั่นถูกต้องนั้นประกอบด้วย (ชาญวิทย์ สุวรรณรณ. 2530 : 32 - 33 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2528 : 42 - 51)

1. การทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิ จิตใจแจ่มใส หมายถึง การรักษาจิตไว้ในภาวะตั้งมั่นสงบเย็น ไม่มีอะไรมารบกวนจิต เช่น โลภะ โทษะ โมหะ ความรู้สึกทางเพศ หรือความรักใคร่ไหลหลงพัวพัน ความไม่ชอบ ความท้อเหี่ยวใจ ความฟุ้งซ่านรำคาญ ความลังเล ไม่แนใจในชีวิต ความปลอดค้าย
2. ความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวในสิ่งที่มีผลกระทบ หมายถึง การที่สามารถดำรงจิตอยู่ด้วยสติปัญญาไว้ได้อย่างถูกต้อง ไม่ผันแปรเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งที่มีผลกระทบ
3. ความอดทนอดกลั้น หมายถึง การที่สามารถอดทนอดกลั้นต่อการบีบคั้นของกิเลส เช่น เรื่องรัก เรื่องกามารมณ์ เรื่องโกรธ เป็นต้น ไว้ได้อย่างงดงามไม่พ่ายแพ้แก่อำนาจต่ำตลอดถึงการอดทนอดกลั้นต่อสิ่งภายนอก เช่น ความลำบากตรากตรำในการทำงานหรือการถูกเขาตู่หมิ่นนินทา เป็นต้น ไว้ได้อย่างดีด้วย
4. ความเป็นผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา หมายถึง การมีเมตตา - รักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา - ช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา - ยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นเป็นสุข อุเบกขา - เผื่อใจอยู่ด้วยสติปัญญาตลอดเวลาว่าเมื่อใดช่วยได้ก็ช่วย
5. ความเป็นผู้มีจิตไม่มีสิ่งที่น่ารังเกียจ หมายถึง การมีจิตสะอาดปราศจากพฤติกรรมอันมีชอภธรรม ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นที่น่ารังเกียจของวิญญูชน เช่น ความขี้เกียจ ความไม่อดทน ความเนรคุณ เป็นต้น และสูงขึ้นไปถึง การมีจิตสะอาด ไม่หลงยึดติดอยู่ในอารมณ์ของกิเลส ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง อันเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง

6. ความเป็นผู้มีจิตไร้โรค หมายถึง จิตที่ไม่เศร้าหมอง ปราศจากโรคของจิต คือ ไม่มีกิเลส ไม่มีเครื่องเสียบแทงให้เจ็บใจ เพราะจิตมีความรู้เรื่อง "ความเป็นเช่นนั้นเอง" ของธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง

7. ความเป็นผู้มีจิตเกษม หมายถึง การมีจิตเยือกเย็นสดชื่น แจ่มใส ปลอดโปร่ง เบิกบาน สะอาด สว่าง สงบ มีเสรีภาพ อิศระภาพ ปราศจากสิ่งรบกวน

8. ความเป็นผู้มีจิตบริสุทธิ์ ตั้งมั่นว่องไว ต่อหน้าที่ หมายถึง การมีจิตเหมาะสมที่จะทำหน้าที่การทำงาน ไม่ถูกรบกวนจากนิวรณ์ ความรู้สึกทางเพศหรือความรักใคร่ไหลหลง ความไม่พอใจ ความหดหู่ใจ ความฟุ้งซ่าน ความรำคาญใจ ความลึกลับสงสัย

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติต่าง ๆ ข้างต้นย่อมนำมาซึ่งสมาธิ อันเป็นสภาวะจิตของบุคคลที่มีคุณภาพ และสมรรถภาพสูง ในการที่จะทำการศึกษาล่าเรียนให้ได้ผลดียิ่ง

ประโยชน์ของสมาธิ

สมาธิเมื่อก่อเกิดกับบุคคลโดยย่อมนำมาซึ่งคุณประโยชน์อย่าง เอนกอนันต์ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้ (พระราชวรานู. 2529 : 833 - 835)

1. ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายหรืออุดมคติทางศาสนา คือประโยชน์อันเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งแห่งการปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุด อันได้แก่ความหลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ทั้งปวง

2. ประโยชน์ในด้านการสร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย ที่เป็นผลสำเร็จอย่างสูงในทางจิต หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ประโยชน์ในด้านอภิปัญญา ได้แก่การใช้สมาธิระดับฌานสมาบัติเป็นฐาน ทำให้เกิดฤทธิ์และอภิญญาชั้นโลกีย์อย่างอื่น ๆ คือ ทูทิพย์ ตาทิพย์ ทายใจคนอื่นได้ ระลึกชาติได้

3. ประโยชน์ในด้านสุขภาพจิตและการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น ทำให้เป็นผู้มีจิตใจและมีบุคลิกลักษณะเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง สงบ เยือกเย็น สุขภาพ นิ่มนวล สดชื่น ผ่องใส กระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่า เบิกบาน งามสง่า มีเมตตากรุณา มองดูรู้จักตนเอง และผู้อื่นตามความเป็นจริง รู้จักทำให้สงบและสกดขี้งุ่นเบาความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้เรียกอย่างสมัยใหม่ว่า มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิต

4. ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น

4.1 ช่วยทำให้จิตใจผ่อนคลายหายเครียด เกิดความสงบ หายกระวนกระวาย ยิ่งหยุดจากความกดดันวิตกกังวล เป็นเครื่องพักผ่อนกาย ให้ออกกำลังกายและมีความสุข

4.2 เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเรียน และการทำกิจทุกอย่าง เพราะจิตใจที่เป็นสมาธิแน่วแน่อยู่กับสิ่งที่กำลังจะทำ ไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก ไม่เลื่อนลอย ย่อมช่วยให้เรียน ให้คิด ให้ทำงานได้ผลดี การงานก็เป็นไปโดยรอบคอบ ไม่ผิดพลาด และป้องกันอุบัติเหตุได้ดี

4.3 ช่วยเสริมสุขภาพและใช้แก้โรคได้ ร่างกายและจิตใจอาศัยกันและกันและมีอิทธิพลต่อกัน ปลูกชนทั่วไป เมื่อกายไม่สบาย จิตใจก็พลอยอ่อนแอเศร้าหมองซุ่มมัว ครั้นเสียใจไม่มีกำลังใจ ก็ยิ่งซ้ำให้โรคทางกายทรุดหนักลงไปอีก แม้ในเวลาที่ยังป่วยเป็นปกติพอประสพเรื่องราวให้เศร้าเสียใจรุนแรง ก็ล้มป่วยเจ็บไข้ลงได้ ส่วนผู้ที่จิตใจเข้มแข็งสมบูรณ์ (โดยเฉพาะท่านที่มีจิตหลุดพ้นเป็นอิสระแล้ว) เมื่อเจ็บป่วยกายก็ไม่สบายอยู่แค่กายเท่านั้น จิตใจไม่พลอยป่วยไปด้วย ยิ่งกว่านั้นกลับใช้ใจที่สบายมีกำลังจิต เข้มแข็งนั้นหันกลับมาส่งอิทธิพลบรรเทาหรือผ่อนเบาโรคทางกายได้อีกด้วย อาจทำให้โรคหายง่ายและไวขึ้น หรือแม้แต่ใช้กำลังสมาธิระงับทุกข์เวทนาทางกายไว้ก็ได้ ในด้านนี้ผู้มีจิตใจผ่องใสเบิกบานย่อมช่วยให้กายเอิบอ้อมผิวพรรณผ่องใส สุขภาพกายดี เป็นภูมิต้านทานโรคไปในตัว ความสัมพันธ์นี้มีผลต่ออัตราส่วนของความต้องการและการเผาผลาญใช้พลังงานของร่างกายด้วย เช่น จิตใจที่สบายผ่องใสสดชื่นเบิกบานนั้น ต้องการอาหารน้อยลงในการที่จะทำให้ร่างกายสมบูรณ์ผ่องใส เช่นคนธรรมดาที่มีเรื่องดีใจ ปลาบปลื้ม อิ่มใจ ไม่หิวข้าว หรือพระที่บรรลุธรรมแล้วมีปกติกับภิกษา จันอาหารวันละมือเดียว แต่ผิวพรรณผ่องใส เพราะไม่ทวนและท้อความหลัง ไม่เพ้อหวังอนาคต ไม่เฉพาะจิตใจดีช่วยเสริมให้สุขภาพกายดีเท่านั้น โรคกายหลายอย่างเป็นเรื่องของกายจิตสัมพันธ์ เกิดจากความแปรปรวนทางจิตใจ เช่น ความมักโกรธข้าง ความกลุ้มกังวลบ้าง ทำให้เกิดโรคปวดศีรษะบางอย่าง หรือโรคแผลในกระเพาะอาหารอาจเกิดได้ เป็นต้น เมื่อทำจิตใจให้ดีด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ช่วยแก้โรคเหล่านั้นได้

จะเห็นได้ว่าสมาธิมีประโยชน์หลายอย่าง โดยเฉพาะประโยชน์ในชีวิตประจำวันในที่นี้ได้แก่ การเป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน ช่วยให้เรียน ให้คิดได้ผลดี มีความรอบคอบ ไม่ผิดพลาด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเป็นแง่คิดให้ตระหนักได้ว่า สมาธิเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งในการทำการศึกษ ผู้มีจิตเป็นสมาธิ หรือมีคุณลักษณะของการมีสมาธิย่อมจะควบคุมจิตใจของตนเองให้อยู่ในความสงบ ตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่านได้ง่าย มีความยับยั้งชั่งใจสูง ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ตลอดจนน่าจะมีความพร้อม และทำการศึกษแล้วเรียนได้ดี ดังที่ วิภาวรรณ เตชะ ไกศยะ และคนอื่น ๆ (2531 : 98 - 104) ได้ทำการศึกษาผลของการทำสมาธิที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับนักศึกษาวิทยาลัยครูธนบุรี ระดับ ป.กศ. สูง จำนวน 9 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยเชิงทดลองนี้ ผลปรากฏว่า นักศึกษาที่ฝึกทำสมาธิมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เช่นเดียวกับ ซาลี หวานฉ่ำ (2530) ได้ทำการทดลอง ฝึกสมาธิที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนอำพล สงวนศิริธรรม (2518) ได้ศึกษาอิทธิพลของการฝึกสมาธิที่มีต่อผลสัมฤทธิ์กับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 56 คน พบว่า นักเรียนชายในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับ โรจน์ สุวรรณสุทธิ และคนอื่น ๆ. 2516 : 6 - 15) ได้ศึกษาผลของสมาธิที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาแพทย์ศิริราชพยาบาล จำนวน 32 คน พบว่า นักศึกษาร้อยละ 62 ตั้งใจเรียนมากขึ้น ร้อยละ 31 ให้คำตอบว่า รักการเรียนมากขึ้นร้อยละ 65 ตอบว่า การฝึกสมาธิมีประโยชน์ต่อการเรียน และคะแนนการทดสอบวิชากายวิภาคศาสตร์ของกลุ่มนักศึกษาที่ฝึกสมาธิ มีนักศึกษาที่เรียนดีขึ้นมากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่ไม่ได้รับการอบรม (ร้อยละ 15.62) ส่วนวิชาสรีรวิทยา นักศึกษาที่ฝึกสมาธิมีคะแนนดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมเล็กน้อย

สำหรับในต่างประเทศนั้น อะบรามส์ (Abrams. 1977 : 5689 - A) ได้ศึกษาอิทธิพลของการฝึกสมาธิต่อ มโนภาพแห่งตน (Self Concept) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (Academic Achievement) และความเจริญทางพุทธิปัญญา (Cognitive Growth) ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 4 กลุ่ม ทำการฝึกสมาธิ 4 แบบ และมีกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีคะแนน มโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนการตอบสนองทางพุทธิปัญญา (Responsibility of Intellectual Success) ของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่ม

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01 และยังพบว่ากลุ่มทดลองทั้ง 4 มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนแจคสัน (Jackson. 1977 : 3351 - A) ได้ทดลองฝึกสมาธิแบบ ที.เอ็ม. กับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ และผลการเรียนไม่ดี ทั้งในด้านการอ่านและวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีกลุ่มทดลอง 16 คน และกลุ่มควบคุม 36 คน พบว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ แตกต่างจากกลุ่มควบคุม แต่ในด้านความสามารถในการอ่าน และวิชาคณิตศาสตร์ กลับไม่พบความแตกต่าง

จากเอกสาร และงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าสมาธิมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงพอจะคาดได้ว่า ในการค้นหาสปีช้อยไปถึงเหตุอันเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในครั้งนั้น นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงน่าจะมีสมาธิมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ขันติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขันติเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของบุคคล ซึ่งมีกล่าวไว้ในพุทธศาสนา ดังความหมายต่อไปนี้

พระราชวรมณี (2520:37) กล่าวว่า ขันติ คือความอดทน อดทนได้เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ

พุทธทาสภิกขุ (2518: 83) กล่าวว่า ขันติ แปลว่า ความอดทน..เราทำความหนักแน่นให้แก่อัจฉริยะ แปลว่า สงบระงับจิตใจ ให้มันทนได้ รอได้ คอยได้ ซึ่งขันติ หรือขันตี นี้มีความหมายเป็น 2 อย่าง คือ เป็นความอดทนอย่างหนึ่ง และเป็นความสมควรกระทำไปจนสมควรที่จะได้รับผล อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นความอดทนที่มีปัญญา เป็นความอดทนที่ถูกต้องในทางที่ควรอดทน (พุทธทาสภิกขุ. 2531 : 161 - 162)

กำลังทนทานแห่งใจ เรียกว่า ขันติมี 3 ประเภท คือ (หลวงอรรถโยธินปริชา. ม.ป.ป. : 8)

1. ทนลำบาก ได้แก่ ความทนต่อสู้กับทุกขเวทนาอันเกิดเพราะความเจ็บไข้ มีประการต่าง ๆ อย่างแรงกล้า ไม่แสดงอาการทรมานทรมาย เป็นต้น

2. ทนตรากตรำ ได้แก่ความอดทนต่อหนาวร้อนลมแดด สัมผัสเหลือบยุบ และสัตว์เลื้อยคลาน มุ่งประกอบกิจการงานเป็นใหญ่ ไม่พรั่นพริ้งต่อหนาวร้อน เป็นต้น

3. ทนเจ็บใจ ได้แก่ ความอดทนต่อการหมิ่นประมาทที่ผู้อื่นกระทำ มีคำกล่าวเสียตีสี่ เป็นต้น

ปิ่น มุกข์กันต์ (2514 : 52) อธิบายว่า ชั้นดี คือความอดทน อันเป็นคุณธรรมจากตัวของมันเอง เป็นบ่อเกิดของกำลังใจ ทำให้บุคคลมีกำลังใจดี มุ่งทำให้บุคคลมีความเข้มแข็งทนทาน กล้าได้ กล้าเสีย

อด คือ อดกลั้น ได้แก่ ห้ามไว้ไม่ให้ทำในสิ่งที่ตนชอบ เช่น มีคนมาให้สินบนเป็นจำนวนมาก ก็ยับยั้งตนไว้ไม่ยอมทำในสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งตนเองชอบและต้องการ

ทน คือทน เหนียวต่อสิ่งที่ตนไม่ชอบ เพื่อยึดมั่นในทางที่ดี

อดทน มี 4 อย่าง คือ

1. อดทนต่อความลำบาก คือ ไม่แสดงตนเป็นคนขี้แย กลัวแดด กลัวฝน จนเสียลักษณะของผู้มีจิตใจเข้มแข็ง

2. อดทนต่อความทุกข์เข็ญ คืออดทนต่อความเจ็บป่วย ไม่แสดงอาการร้องไห้ ครวญครางจนล่วงถึงความเป็นคนใจเสาะ

3. อดทนต่อความเจ็บใจ คือ เมื่อมีผู้ล่วงเกิน เช่น ตี ต่ำก็รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่แสดงอาการหุนหันพลันแล่นจนเกินงาม เช่นถึงกับตบตี ต่ำ ทะเลาะวิวาท

4. อดทนต่ออำนาจกิเลส คือ อดทนต่อความอยากของตนเอง ไม่แสดงอาการทะเยอทะยานอันปรากฏว่าเสื่องาม เพราะเป็นคนมักได้ หรือเห็นเงินตาโต

ชโล อุกฤษณ์ (2514 : 500 - 501) กล่าวว่า ชั้นดี หมายถึง การอดทน นักเรียน นิสิตนักศึกษา ควรใช้ความอดทนต่อความลำบากยากเข็ญต่าง ๆ ในการศึกษาวิชาต่าง ๆ ของตน โดยไม่ยอมท้อถอย หรือบ่นเปียง แต่อย่างไร โดยใช้ความอดทนพากเพียร อุตสาหะ ศึกษาเล่าเรียนเหล่านั้น ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ให้ดีที่สุดในวิชานั้น การศึกษาของนักเรียน นิสิต นักศึกษาผู้นั้นย่อมประสบความสำเร็จแห่งการศึกษาของตนอย่างแน่นอน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ชั้นดี คือ ความอดทนต่อสิ่งกระตุ้น หรือสิ่งยั่วยุจากภายนอก และต่อสิ่งกระตุ้นจากภายใน อันได้แก่ อำนาจของกิเลส เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายอันชอบและในการศึกษาเล่าเรียนก็เช่นกัน ต้องมีความอดทน ต้องทนได้ รอได้ คอยได้ เพราะในบรรดาความสำเร็จทั้งหลายนั้น มันไม่ได้มาทันอกทันใจ มันต้องการเวลา บางทีก็ต้องการเวลามากเสียด้วย

ถ้าไม่ทน ไม่ก็ล้มเหลว มันยังไม่ถึงเวลาที่จะได้ผล แล้วเราก็ก่อน มันก็เลิกกัน (พุทธทาสภิกขุ. 2518 : 83)

ลักษณะของการอดทน

การอดทนมีหลายลักษณะด้วยกันจนแทบมีอาจะระบุได้หมด ในที่นี้จะได้ประมวลมาแสดงไว้พอสังเขป ดังนี้ (พุทธทาสภิกขุ. 2531 : 162 - 172)

อดทนต่อความยากลำบากด้วยโรคร้ายไข้เจ็บ อดทนต่อความตรากตรำเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน อดทนต่อความเจ็บใจเพราะถูกประมาท นินทา ตำหนิ อดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส อดทนต่อความโง่เขลาของตนเอง เพราะประมาทเกิดผลร้ายขึ้นมา ผู้ใหญ่ต้องอดทนต่อผู้น้อย ผู้ได้บังคับบัญชา ลูกศิษย์ลูกหา เพราะเรามีการกระทำชนิดที่เราผู้ใหญ่จะต้องอดทนอยู่เป็นประจำ อดทนต่อความโง่เขลาเซอะเซะของลูกน้อง อดทนต่อคำแนะนำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ คำตักเตือนของผู้บังคับบัญชา ผู้ใหญ่ อดทนต่อความพลังเผด็จการของแต่ละฝ่ายที่ต้องทำงานร่วมกัน อดทนต่อการกระทำของคนโง่ อดทนต่อการกระทำของทารกลูกเด็กเล็กแดง ในการเลี้ยงดู อดทนต่อสิ่งสกปรกน่ารังเกียจ อดทนต่อพระบรมสีนหาทราชโองการในการเป็นข้าละออของธูลีพระบาท อดทนต่อความวิปริตของธรรมชาติ อดทนต่อความยากลำบาก ในการปฏิบัติธรรมะ อดทนต่อหน้าที่การงานอันถูกต้อง อดทนในการรักษาศรัทธาในความคิด ในความงาม ในความถูกต้อง อดทนต่อกฎอภัยพิบัติจยตา เป็นต้น

ระดับของความอดทน

"ในโรงเรียนเขามักจะสอนกันแต่ว่า อดทนต่อคนด่าว่า อดทนต่อความร้อนหนาว ตามธรรมชาติ อดทนต่อทุขเวทนาเมื่อเจ็บไข้ ผมว่าอย่างนี้ไม่ยาก นี่เป็นของเด็กเล่นที่มันยากที่สุดก็คือ อดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส จะเป็น ราคะ โทสะ โมหะ อะไรก็ตามที่มันบีบคั้นเผาผลาญจิตใจ ถ้าคุณเคยมีระคะก็ลองสังเกตดูบ้าง ว่ามันมีพิษสงเท่าไร จะต้องอดทนเท่าไร แม้แต่อยากไปดูหนัง อยากจะทำสำมะเลเทเมาอะไรอย่างนี้ เมื่อไม่ได้ไปทำตามก็มันอยากแล้ว มันมีพิษสงอย่างไร นั่นก็คือความบีบคั้นของกิเลสนั่นเอง ที่กิเลสบางชนิดมันยังร้ายกว่านั้น มันคอยแต่จะให้เราล้มละลายหรือฉิบหาย

ความบีบคั้นของกิเลสเป็นเรื่องของความรักก็ได้ เป็นเรื่องของความเกลียดก็ได้ เป็นเรื่องของอย่างอื่น เช่น อิจฉาริษยา ความกลัว ความอะไรก็ตามใจ ล้วนแต่บีบคั้นทั้งนั้น โดย

เฉพาะอย่างยิ่งความวิตถลพัรกร ความไม่ได้อย่างใจ ไม่ได้อย่างที่กิเลสต้องการนี้ มันบีบคั้นที่สุด จึงต้องใช้ความอดทน ซึ่งเรียกว่า อธิวาสนขันติ - เป็นขันติอันเป็นความอดทนชั้นสูงสุด อดทนต่ำ ๆ นั้นคือ อดทนร้อน อดทนหนาวตามธรรมชาติ อดทนเมื่อเจ็บไข้เมื่อเกิดทุกข์เวทนา อดทนเมื่อเขาด่า เขาสบประมาทก็ยังไม่เท่าการบีบคั้นของกิเลสภายในตัวเอง แต่ถึงอย่างไรเราก็ต้องอดทนทุกอย่าง อดทนอย่างง่าย ๆ อย่างธรรมดาด้วย อดทนอย่างสูงสุด คือการบีบคั้นของกิเลส" (พุทธทาสภิกขุ. 2518:84)

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าความอดทนพอจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. อดทนในเบื้องต้น หรืออย่างง่าย ๆ ได้แก่ ความอดทนต่อความร้อนหนาวตามธรรมชาติ อดทนต่อทุกข์เวทนาเมื่อเจ็บไข้ อดทนต่อการด่าว่าสบประมาท เป็นต้น
2. อดทนอย่างปกติธรรมดา ได้แก่ ความอดทนต่ออำนาจของกิเลสในเบื้องต้นคือ ความอยากจะไปดูหนังเที่ยวกลางคืน ความอยากจะทำสำมะเลเทเมา เรื่องของความรัก ความเกลียด ความอิจฉาริษยา ความกลัว ความง่วงเหงาหาวนอน ความเกียจคร้าน เป็นต้น
3. ความอดทนในขั้นสูง ได้แก่ความอดทนต่ออำนาจของกิเลสในขั้นสูง อันได้แก่ความโกรธแค้นอาฆาต พยาบาท ความโลภมากอยากอย่างยิ่ง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ความวิตถลพัรกร ความไม่ได้อย่างใจเห็นผิดเป็นชอบ เป็นต้น ซึ่งกิเลสในขั้นนี้สามารถทำให้พินาศล้มละลาย หรือฉิบหายลงได้อย่างทันตาเห็น

ในการศึกษาเล่าเรียนนั้น เราอาจตั้งใจว่า คึนนี้จะศึกษาเรื่องนี้ให้เสร็จไปแล้วก็อดบังคับตัวเองให้ทำไป ซึ่งต้องทนต่อความง่วง ต่อความเมื่อยล้า ต่าง ๆ นานา ทนทำไปจนเรื่องที่ศึกษามันเสร็จลุล่วงไป ถ้าเป็นการอดทนในระยะยาว อาจเป็นเดือน เป็นแอม เป็นปี หรือจนกระทั่งจบการศึกษา นี้ก็คือว่า รอได้ - คอยได้ ที่เด็ก ๆ เราไม่ค่อยมีความอดทนเสียตั้งแต่เล็ก เป็นเจ้าชู้กันตั้งแต่เล็ก การเรียนเสียไปอย่างนี้ก็เพราะไม่มีการอดทน (พุทธทาสภิกขุ. 2518 : 297) ดังนั้นในการศึกษาเล่าเรียนจึงต้องมีการอดทน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ทั้งนี้เพราะการอดทนเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (พุทธทาสภิกขุ. 2531 : 162) ดังที่ อรพินทร์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 34) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณธรรมแห่งผลเมืองดี อันได้แก่ ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความรู้จักกาลเทศะ โดยทำการศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 295 คน จากโรงเรียนใน

จังหวัดยะลา พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณธรรมแห่งพลเมืองดีสูงกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนภัทรา นิคมานนท์ (2517:52) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีล 5 วินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ จำนวน 336 คน พบว่า ในกลุ่มนักศึกษาชายนั้นความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางบวก กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนนักเรียนหญิง พบว่า ความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำนองเดียวกับ มิลินทร์ สำเภากเงิน (2524 : 123) ได้ศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนในกลุ่มทดลอง และควบคุม กลุ่มละ 25 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 441 คน และ 349 คน ตามลำดับ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความมีวินัย การให้ความร่วมมือ และความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .003 และสำหรับ วรณวิภา ทองเอก (2517) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และการสอนของนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก จำนวน 310 คน พบว่า ในนิสิตชายนั้น วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนในนิสิตหญิง ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง วินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ วิวัฒน์ อัครวณิชช์ (2523 : 53 - 56) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 856 คน พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวินัยในตนเอง สูงกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สำหรับในต่างประเทศ เปอร์กี (Perkey. 1965 : 99 - 103) ศึกษาเด็กนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพรสวรรค์ จำนวน 95 คน และกลุ่มที่มีความสามารถปานกลาง จำนวน 63 คน พบว่า นักเรียนชายและหญิงที่มีพรสวรรค์ได้ คะแนนบุคลิกภาพ ด้านความอดทนมากกว่ากลุ่มที่มีความสามารถปานกลางและฟลาเฮอร์ตี้ และรุตเซล (Flaherty and Reutzel. 1965 : 121) ศึกษาบุคลิกภาพของนักเรียนหญิง ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัย เมาร์ทเมอร์ซี่ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ กลุ่มละ 37 คน พบว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีบุคลิกภาพด้านความอดทนมากกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ชั้นดี หรือความอดทน มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างมาก และในงานวิจัยหลายฉบับก็พบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับวินัยในตนเอง ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ชั้นดีโดยตรงก็ตาม แต่ก็มีมีความเกี่ยวข้องกันมาก เพราะวินัยในตนเองนั้น เป็นการแสดงถึงการที่บุคคลพยายามที่จะควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปตามที่ตนตั้งไว้ ซึ่งก็ต้องใช้ความอดทนไม่น้อย ดังนั้นจึงเป็นที่คาดได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีชั้นดีมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

อิทธิบาท 4 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การศึกษาเล่าเรียน การประกอบกรงานต่าง ๆ ทุกคนต่างก็มุ่งหวังที่จะได้ประสบผลสำเร็จด้วยกันทั้งสิ้น แต่การที่จะทำอะไรสำเร็จลุล่วงไปแค่นั้น เพียงใต้นั้น ขึ้นอยู่กับหลักการและวิธีการนั้น ๆ "หลักการ" ในการทำงานให้สำเร็จนั้น ตามหลักพุทธศาสนาเรียกว่า "อิทธิบาท" ซึ่งมาจากคำว่า อิทธิ คือ ความสำเร็จ บาท คือ วิธีทางที่จะนำไปเมื่อคำว่า อิทธิบาท เป็นชื่อของธรรมหมวดหนึ่ง ก็หมายความว่า ธรรมหมวดนั้นแหละเป็นหลักการที่สำคัญที่จะนำเราไปสู่จุดหมายปลายทาง หรือไปสู่ความสำเร็จได้ (พระกวีวราญาณ. 2502 : 422) ซึ่งจริยศาสตร์สังคมพุทธศาสนา เรื่อง อิทธิบาท 4 มีส่วนสำคัญ เป็นแรงกระตุ้น (Stimulus) ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา เกิดพลังงานทางจิตใช้สติปัญญา และความมานะบากบั่น พากเพียรในการศึกษาศิลปวิทยาทุกสาขา ให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการศึกษาของตน และการประกอบอาชีพสาขาต่าง ๆ ในโอกาสต่อไป หลักจริยศาสตร์สังคม เรื่อง อิทธิบาท 4 ของพุทธศาสนานี้ ถ้าจะเรียกตามหลักจิตวิทยา ก็คือ มูลเหตุทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางจิตให้เกิดพลังงานในการที่จะปฏิบัติภารกิจ หรือประกอบกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ภารกิจหรือกิจการเหล่านั้นดำเนินไปอย่างมีระเบียบสม่ำเสมอ และให้บรรลุผลสำเร็จตามแผนการที่ได้วางไว้ หรือปฏิบัติภารกิจเหล่านั้นให้สำเร็จตามเป้าหมายซึ่งได้กำหนดไว้ทุกประการ (ชโล อุกกภาชน. 2514 : 508)

พระราชวรมุนี (2520 : 125) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย

อิทธิบาท 4 เป็นธรรมสำหรับความสำเร็จ ซึ่งต้องใช้ในการทำงาน และเป็นทางเดียวที่จะปฏิบัติเพื่อนำไปสู่นิพพานได้ (พุทธทาสภิกขุ. 2513 : 195) ซึ่ง บาท แปลว่า ฐานเชิงรอง ส่วน อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ ดังนั้นอิทธิบาท แปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ (พุทธทาสภิกขุ. 2518 : 90) ทำนองเดียวกับหลวงอรรถโยธินปริชา (ม.ป.ป. : 71) กล่าวว่า อิทธิบาท คือคุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ ซึ่งอิทธิบาท 4 นั้น ท่านถือว่าเป็นธรรมสำคัญ ที่เราปรารถนา (พระสังกัตอง ธรรมวโร. 2531 : 1)

วิเชียร พากเพียร (2531 : 5) ได้นิยามไว้ว่า อิทธิบาท 4 มาจากคำว่า อิทธิ หมายถึง ความสำเร็จ บาท หมายถึง วิถีทางที่จะนำไปสู่ เมื่อรวมความแล้ว หมายถึงหลักธรรมที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง หรือไปสู่ความสำเร็จได้ ทำนองเดียวกับสุทิน เน็ชร์รักษ์ (2518 : 7) นิยามไว้ว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ พັນนี ศรีทองนาก (2518 : 10) ได้นิยามไว้ว่า บุคลิกภาพด้านอิทธิบาท 4 หมายถึงลักษณะบุคลิกภาพแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าอิทธิบาท 4 เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่เมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลใดแล้ว จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นกระทำกิจกรรม การศึกษาเล่าเรียน ได้บรรลุผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 4 ประการ ดังจะได้พิจารณาไปในแต่ละข้อ โดยละเอียด คือ

1. ฉันทะ

ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป (พระราชวรมนี. 2520 : 125)

ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ รักในเรื่องที่เราอยากจะทำ หรือที่เราอยากจะได้ผล (พุทธทาสภิกขุ. 2518 : 90)

ทำอะไร ถ้าหากมีความรักใคร่ คนนั้นถึงจะไม่เคยกระทำ แต่ทว่าความพอใจมีบ่อย หมั่นวินิจฉัยพิจารณาอยู่บ่อย เมื่อทำไม่หยุดไม่ถอยก็ทวีคูณขึ้น พุดถึงด้านบุญ กุศล หรือพุดถึงด้านการทำงาน ภายนอก เมื่อทำไม่หยุดไม่ถอย ศึกษาไม่หยุดไม่ถอย มีใจรักใคร่พอใจสิ่งเหล่านั้นพยายามอยู่ไม่

ถอย ก็สำเร็จผลเป็นประโยชน์ได้เหมือนกัน ความรักใคร่พอใจสิ่งใด สิ่งนั้น ท่านเรียกว่า อธิธำมาท คือ ฉันทะ (พระสังข์ทอง ธรรมวโร. 2531 : 21)

พระราชวรมณี (2527 : 104 - 105) กล่าวว่า ฉันทะ แปลว่า ความชอบใจ ความพอใจ ความรัก หรือความมีใจรัก ซึ่งมี 2 แบบ คือแบบแรก ฉันทะในความจริง ฉันทะในสิ่งที่พึงรู้ คนมีฉันทะในกรณีนี้จะมีคามใฝ่รู้ อยากรู้ อยากศึกษาให้เข้าใจความจริงแบบที่สอง เป็นฉันทะในความดีงามที่พึงทำให้เกิด ให้มีเป็นจริงขึ้น ก็คือฉันทะในการกระทำ

ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ความสนใจ ความชอบใจ ในงานที่ทำ ดังนั้น ฉันทะจึงเป็น หลักเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (พระกวีวิจารณ์. 2502 : 423)

ฉันทะ คือ ความพอใจ ความเป็นผู้ใคร่จะทำ เป็นคุณธรรมที่มุ่งความเพียรมิให้ถอย เพื่อความสำเร็จในกิจการงานต่าง ๆ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์. 2495 : 217 - 218)

ชโล อุกกษาณ (2514 : 509) กล่าวว่า ฉันทะ คือความรัก ความสนใจ หรือ ความพอใจ ในวิชาที่ตนกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ฉันทะ คือ ความพอใจ เต็มใจ รักใคร่ ชอบใจ ถูกใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ทำ ในกิจการงาน หรือการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานหรือการศึกษา เล่าเรียน กล่าวคือ เมื่อใจรักแล้วก็อยากจะทำ อยากจะศึกษา เต็มใจ ยินดีที่จะศึกษากิจการ งาน การศึกษาก็ย่อมสำเร็จไปได้ด้วยดี

2. วิริยะ

พระราชวรมณี (2520 : 125) กล่าวว่า วิริยะ หมายถึง ความเพียร คือ ชยัน หนักประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

พุทธทาสภิกขุ (2518 : 90) กล่าวว่า วิริยะ คือ ความพากเพียร กล่าวหาญ ที่จะบากบั่น คำว่าความเพียรนี้ใช้บ่อยมาก ควรรู้กันไว้ วิริยะ แปลว่า ความพากเพียร มีความหมาย เป็นความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง วายามะ คือ ความพยายาม อจฺจติ แปลว่าความไม่ยอมหยุด อดปฏิวาณี แปลว่า ความไม่ถอยหลัง ปรกม แปลว่า ก้าวไปข้างหน้า มีอีกเยอะแยะ ล้วนแต่ เป็นชื่อของความเพียรทั้งนั้น แต่ในที่นี้เรียกว่า วิริยะ ได้ในประโยคที่ว่า "เกิดมาเป็นบุรุษก็ต้อง พากเพียร ไปจนกว่าวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายไว้จะสำเร็จ"

วิริยะ คือความหมั่นเพียรในกิจการนั้น ไม่วางธุระ จะทำหน้าที่หรือการงานใดก็พากเพียรพยายาม ติดตามรักษากระทำไปไม่ปล่อยวาง (พระสิงห์ทอง ธรรมโร. 2531 : 3)

อ่อน บุญพันธ์ (2510 : 99 - 100) กล่าวถึง วิริยะความเพียรว่า คือความมุ่งมั่นในการละอกุศลธรรม บาปธรรม เพียรพยายามในการบำเพ็ญกุศล บากบั่น มั่นคง ทั้งกำลังกายและกำลังใจ ไม่ปล่อยยปล่อยเลย หรือเรียกว่า ปรธาน แปลว่า คุณที่บุคคลเข้าถึงไปตั้งไว้ อุฏฐานะ แปลว่า ลูกชิ้นประกอบกิจ ธิตี แปลว่า มั่นคง อัจฉริย แปลว่า ไม่หยุดยั้ง คือทำโดยสม่ำเสมอ ความเพียรมี 4 ประการ คือ

1. สังวรปรธาน เพียรระวังชั่ว
2. ปธานปรธาน เพียรละความชั่ว
3. ภาวนาปรธาน เพียรอบรมความดี
4. อนุรักษนปรธาน เพียรรักษาความเพียรที่หามาได้ไม่ให้เสื่อมเสีย

ความเพียรทั้ง 4 อย่างนี้ ทำให้คนละความชั่ว และกล้าทำความดี ทำความเพียรในทางที่ถูกต้อง

ปิ่น มุกข์นิตย์ (2514 : 230) กล่าวว่า วิริยะ หมายถึง ความเพียร พยายามในการทำงานนั้น คือเมื่อตมมีฉันทะที่จะทำงานใดแล้ว ก็ลงมือทำ และตามธรรมดา การทำงานนั้นเราจะต้องประสบกับสิ่งที่ไม่พอใจหลายอย่าง เช่น ความเหน็ดเหนื่อย ความร้อน ความหนาวความทิวกระหาย ความง่วง และบางอย่างก็ขาด ความเพลิดเพลนใจ อุดตาหลับซัปตานอน วิถีทางของการทำงานเป็นอย่างนี้ จะต่างกันบ้างก็แต่จะมากหรือน้อยเท่านั้น เพราะฉะนั้นคนทำงานที่ดีจึงต้องมีความกล้าหาญ คือกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคดังกล่าวนั้น เพื่อมุ่งทำงานให้สำเร็จความกล้าเผชิญอุปสรรคนั้นแหละที่ท่านเรียกว่า วิริยะ

ประโยชน์ของวิริยะโดยตรงก็คือ กำจัดความเกียจคร้านเสียได้ ถ้าพิจารณาให้ยาวความไปเราจะเห็นว่า งานต่าง ๆ ที่จะสำเร็จได้ผลดี ผู้ทำจะต้องทำให้ถูกต้องวิธิตามจังหวะ และเหตุการณ์แวดล้อมของแต่ละงาน ยกตัวอย่าง เช่นเราชุดบ่อจะเอาน้ำก็ต้องชุดต่อเนืองลงไปจนถึงน้ำ และใส่ปลอกกันบ่อพังเรียบร้อยแล้วจึงหยุด ถ้าใครชุดบ่อแบบทำ ๆ หยุด ๆ เดือนละคอก ละครืบ จะเป็นอย่างไร บ่อที่ชุดก็จะพังทับถมลงไป ต้องชุดกันใหม่ซ้ำไป แต่การที่คนเราจะทำงานต่อเนือง ได้ตั้งนี้ต้องอาศัยมีวิริยะในใจ

โทษของการขาดวิริยะก็คือ จะเป็นคนอ่อนแอ หนีที่ยากยากไปหาแต่ที่ง่าย ไม่มีทางทำอะไรสำเร็จเป็นขั้นเป็นอัน และนั่นก็หมายความว่า เขาจะขาดความก้าวหน้าในงานของตน ผลร้ายอย่างหนึ่งที่จะตามมาก็คือ คนประเภทนี้จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยงานอาภูล (งานค้าง) ถ้าเป็นข้าราชการทอดทิ้งให้งานค้างไว้มาก ๆ ก็ไม่ได้เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง กลับจะถูกลงโทษ ถ้าเป็นพลเมืองทั่วไปในครอบครัวก็จะเต็มไปด้วยงานค้าง ก่องานไว้ร้อยแปด แต่ไม่มีอะไรเห็นผลคนที่มั่งงานอาภูลมาก ๆ นั้นจะกลายเป็นคนสมองเสื่อมจนเป็นคนหย่อนสมรรถภาพในที่สุด

วิธีปฏิบัติให้เกิดวิริยะ คือ (1) เร่งปลุกมันทะขึ้นให้มาก แล้วมันทะจะหมุนให้เกิดวิริยะ และ (2) คบหาสมาคมกับคนที่ขยันขันแข็ง อย่ามั่วสุมกับคนเกียจคร้านเชื่องช้า

ชโล อุกภากษณ์ (2514 : 509) กล่าวว่า วิริยะ คือ ความขยันหมั่นศึกษาเล่าเรียนวิชาแต่ละแขนงให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิชานั้น ๆ อย่างแตกฉาน

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า วิริยะ คือ ความพากเพียร มานะ อดทน อุตสาหะและกล้าที่จะประกอบกิจการงานใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปโดยชอบธรรม ไม่ทอดย เกียจคร้าน ปล่อยปละละเลยในการประกอบกิจการงาน ซึ่งในการศึกษานั้น จำเป็นอย่างมากที่ผู้เรียนจะต้องมีวิริยะ อันจะทำให้การศึกษาเล่าเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผล

3. จิตตะ

พระราชวรมณี (2520 : 125) กล่าวว่าจิตตะ หมายถึง ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้พุ้งซ่านเลื่อนลอย

พุทธทาสภิกขุ (2518 : 91) กล่าวว่า จิตตะ หมายถึง การที่ฝึกใจ เอาใจใส่อยู่ แต่สิ่งนั้น ไม่เปลี่ยนความมุ่งหมาย ไม่เปลี่ยนเรื่องอะไร ฝึกใจอยู่แต่ในสิ่งนั้น คนเรามักจะเปลี่ยนอยู่เรื่อย เดี่ยวอยากทำนา เดี่ยวอยากค้าขาย เดี่ยวอยากเป็นขุนนาง นี้ก็เรียกว่าไม่มีจิตตะ อย่างหนึ่ง เดี่ยวอยากเอาดีทางเรียน เดี่ยวอยากเอาดีทางกีฬา เดี่ยวอยากจะทำเอาดีอย่างอื่น ทางสังคม ทางอะไรไป ฯลฯ มันไม่จริง แม้เราจะฝึกใจถึงขนาดนี้ แล้วมันก็ยังมิอุปสรรค ต้องแก้อุปสรรคด้วยวิมังสา

จิตตะ คือ เอาใจใส่อยู่ทุกกาลทุกสมัย ไม่ปล่อยเปลอเลอะลอย มีสติจดจ้องอยู่ในสิ่งที่ตนต้องการ (พระสิงห์ทอง ฐมวโร. 2531 : 4)

จิตตะ คือการเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้นไม่วางธุระ ซึ่งหมายความว่า บุคคลใช้ความเพียรพยายามทำงานในสิ่งที่ตนได้ปลูกฝังความพอใจ จะต้องเป็นความพยายามที่สืบทอดกันไปเอาใจใส่สนใจในเรื่องเหล่านั้น ไม่ทำงานแบบจับ ๆ จด ๆ หรือทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ เมื่อเริ่มลงมือทำไปแล้วก็ทำการงานนั้น ๆ จนเสร็จ (พระโสมนศนภรณ์. 2527 : 580)

ปิ่น มุกพัฒน์ (2514 : 231) กล่าวว่า จิตตะ คือการเอาใจใส่กับงานซึ่งแปลว่า คิด หมายถึง การคิดถึงงาน ซึ่งอาจใช้คำว่า สนใจ ใฝ่ใจ ตั้งใจ ใส่ใจในทางปฏิบัติ คนที่มีจิตตะจะไม่ปล่อยปละละเลยงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ ซึ่งทำให้รู้ข้อเสียล่วงหน้าจะได้คิดหาทางแก้ไขไว้ให้พร้อม

ประโยชน์ของจิตตะ เรื่องการทำงานนั้นเป็นทฤษฎีพิเศษ คืองานแทบทุกอย่างนั้นแม้มีความเปลี่ยนแปลง หรือแปรสภาพไป ผิดจากที่ผู้ทำคาดการณ์ไว้ ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมหลายประการ... ซึ่งเราจะป้องกันเหตุดังกล่าวได้ก็ด้วยตนเองเป็นคนมีอิทธิบาท 4 ข้อ จิตตะ

โทษของการขาดจิตตะ ก็คือ งานที่ตนลงทุนลงแรงทำไว้นั้นจะเสียหายโดยไม่รู้ตัวหรือรู้ตัวเมื่อมันสายเกินแก้แล้ว

ชลอ อุทกภาชน์ (2514 : 509 - 510) กล่าวว่า จิตตะ คือการเอาใจใส่ การศึกษาของวิชาแต่ละแขนงโดยไม่ย่อท้อและวางมือ เพื่อให้การศึกษาวีชาเหล่านั้นสำเร็จผลดังที่ได้ตั้งใจไว้

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า จิตตะ คือการเอาใจใส่ ฝึกฝน จดจ่อ ต่อการทำกิจการงาน การศึกษาเล่าเรียน โดยไม่ล้มเลิกความตั้งใจ หรือปล่อยวาง ละเลย ต่อกิจการงานการศึกษา นั้น ๆ ดังนั้น ผู้ที่มีจิตตะเมื่อทำกิจกรรมงาน การศึกษาใด ๆ ย่อมประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

4. วิมังสา

พระราชวรมณี (2520 : 125) กล่าวว่า วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรองหรือทดลอง คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ ค้นวิธีการแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

พุทธทาสภิกขุ (2518 : 91) กล่าวว่า วิมังสา หมายถึง การสอดส่องอยู่อย่างละเอียดลออ อย่างเฝ้าเห็นอยู่เสมอ ก็จะแก้อุปสรรคได้

วิมังสา คือการหมั่นไตร่ตรอง พิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น การทำงานเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษาเล่าเรียน ทำการงาน หรือปฏิบัติหน้าที่อะไรก็ตาม บุคคลจะต้องประสบกับเรื่องแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ซึ่งในกรณีนี้ท่านสอนให้ใช้วิมังสาหมั่นไตร่ตรอง พินิจพิจารณา หาเหตุผลในเรื่องเหล่านั้น เช่นว่า มีอุปสรรคขึ้นมาจะแก้ไขอย่างไรจึงจะสำเร็จได้โดยง่าย ทำอย่างไรงานเหล่านั้นจึงจะสำเร็จด้วยความรวดเร็วและเรียบร้อย บางเรื่องก็อาจจะต้องอาศัยคำแนะนำชี้แจงจากบุคคลอื่น บางเรื่องก็ต้องคิดให้ได้ด้วยตนเอง และตัดสินใจให้ได้ด้วยตัวเอง บุคคลจะสามารถใช้วิมังสา คือ ไตร่ตรอง พินิจพิจารณา หาเหตุผล ในสิ่งนั้นได้ โดยต้องแท้ ก็ต้องอาศัยความรอบรู้ในเรื่องเหล่านั้นเป็นอย่างดี (พระโสมภณคณาภรณ์. 2527 : 59)

ปิ่น มุกุทัณฑ์ (2514 : 232) กล่าวว่า วิมังสา หมายถึง การใช้ปัญญา ประกอบการทำงาน ปัญญาที่วางได้แก่ วิชาความรู้ และความรู้สำคัญที่จะนำออกใช้ก็คือความรู้เรื่องงานที่ตนทำนั่นเอง เริ่มรู้จักงานที่ทำว่าเราทำอะไร มีขอบเขตแค่ไหน รู้จักผลได้ผลเสียของงาน รู้จักวิธีทำงานให้ได้ผลดี วิธีทันแรงทันเวลา และเพิ่มผลงาน การใช้ปัญญาพิจารณางานของตนเองและที่เรียกว่าวิมังสา

วิมังสา ก็คือ ปัญญา เป็นแสงสว่าง ... วิมังสาจะเปรียบก็เหมือนตา หรือแสงสว่างนั่นเอง นอกจากช่วยให้เราทำงานไม่ผิดแล้ว ยังช่วยให้เรามองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดีขึ้นด้วย

โทษของการขาดวิมังสาก็คือ ทำงานอย่างผิด ๆ ถูก ๆ ทำผิดจัง ๆ ทำด้วยความมมมาย เปลืองทุน เปลืองแรง และเปลืองเวลา เพราะผู้ทำโง่เขลา

ชลอ อุทกภาชน์ (2514 : 510) อธิบายว่า วิมังสา คือความหมั่นไตร่ตรอง พิจารณาหาเหตุผล ของวิชาสาขาต่าง ๆ ซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ พร้อมด้วยทดสอบตรวจตราและวิริยวิหาวิธีการใหม่ ๆ ในการศึกษาวิชาเหล่านั้นว่าจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง ที่จะช่วยให้การศึกษาวิชาเหล่านั้นเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น และจำง่ายยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า วิมังสา คือ การใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ พินิจพิจารณา พิจารณาหาเหตุผลต่อกิจการงาน การศึกษา เพื่อให้กิจการงาน การศึกษาเหล่านั้น บรรลุผลไปด้วยดี ไม่มีข้อผิดพลาด

จากเอกสารต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พอจะเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่า อิทธิบาท 4 เป็น

คุณธรรมที่จำเป็นและสำคัญยิ่ง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นกับผู้ใดแล้วจะทำให้บุคคลผู้นั้นมีคุณลักษณะที่ดียิ่งต่อการที่จะประกอบกิจการงาน การศึกษาเล่าเรียนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะอิทธิบาท 4 เป็นแรงกระตุ้น และเหตุจูงใจ (Stimulus and Motivation) ที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้บุคคลผู้ซึ่งมีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ประกอบกิจการใด ๆ ของตนบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย ได้ทุกประการ (ชโล อุกฤษณ์. 2514 : 509) และหากนักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้ใดใช้หลักจริยศาสตร์สังคมของพุทธศาสนาเรื่อง อิทธิบาท 4 ในการศึกษาของตนให้ครบถ้วนทั้ง 4 ประการ ดังได้อธิบายมาแล้ว เชื่อว่านักเรียน นิสิต นักศึกษาผู้นั้นจะต้องได้รับผลตอบแทนในการศึกษาของตนในวิชาสาขาต่าง ๆ ทุกสาขา อยู่ในขั้นดี หรือดีเลิศอย่างแน่นอน และนักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้นั้น จะเป็นผู้มีความรอบรู้วิชาต่าง ๆ ที่ตนศึกษาอย่างแท้จริง (ชโล อุกฤษณ์. 2514 : 512) ดังที่ วัลลภ กัทธพันธ์ (2513 : 74) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความตั้งใจเรียน ระดับของความปรารถนาในการสอนและความวิตกกังวลในการเรียนกับความสำเร็จในการเรียนกับนักศึกษาวิทยาลัยครูพระนครชั้นปีที่ 1 จำนวน 500 คน พบว่า ความตั้งใจเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งคล้ายกันกับ สมชาย วัฒนกุล (2516) ที่ศึกษากับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 1 จำนวน 400 คน พบว่า นักเรียนที่มีความตั้งใจเรียนสูงมีผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียน ที่มีความตั้งใจเรียนต่ำ และอรุณศรี กุฑู (2515 : 37 - 40) ก็ได้ศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 320 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนที่สอบได้ 250 คน และที่สอบตกซ้ำชั้น 70 คน พบว่า เมื่อคำนวณจากนักเรียนกลุ่มใหญ่จำนวน 320 คน จากนักเรียนที่สอบได้จำนวน 250 คน และจากกลุ่มที่สอบตกซ้ำชั้นจำนวน 70 คน พบว่า ความตั้งใจเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น .4666 .2321 และ -.0572 ตามลำดับ ส่วน นิยม สุขประพันธ์ (2514 : 69 - 84) ก็ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพบางประการที่ไม่เกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญา กับผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 305 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสนใจในวิชาภาษาอังกฤษ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์สูงกับผลการเรียน ซึ่ง สมชัย วงษ์นายะ (2524) ก็ได้ศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 524 คน พบว่าความสนใจและเจตนาดีในวิชาคณิตศาสตร์ เป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ที่ดีในกลุ่มตัวแปรด้านความรู้ลึก และเสาวภา ทอสุชาติ (2524 : 168-175) ได้ศึกษาตัว
พยากรณ์บางตัวที่ใช้ในการจำแนก นักเรียนเข้าเรียนตามไปตาม โปรแกรมเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 686 คน พบว่าความสนใจในอาชีพวิทยาศาสตร์เป็นตัวพยากรณ์
ที่ใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เป็นเกรดเฉลี่ยวิชาเลือกในโปรแกรม อังกฤษ - คณิต
เกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม และธุรกิจ ได้ นอกจากนี้ ในงานวิจัยของหลายท่านยังพบว่า
การคิดแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือนักเรียนที่มีความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (อำนาจ
เลิศชัยนที. 2523 ; นางนุช วรรณวณะ. 2514 ; แซนเดอร์ (Sander. 1973 : 5983 - A;
แบรทตอน (Bratton. 1978 : 4001 - A); โรบินสัน (Robinson. 1973 : 5620 - A)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า อธิปไตย 4 มีความเกี่ยวข้อง
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าจะไม่มีงานวิจัยที่ชี้ถึงอธิปไตย 4 กับผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรง แต่ในงานวิจัยที่ยกมาพิจารณา ก็บ่งบอกถึงการมีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนสูงเกี่ยวข้องกับ การมีความสนใจ ความตั้งใจ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
สิ่งเหล่านี้ ก็คือ อธิปไตย 4 นั่นเอง ดังนั้นจึงพอจะคาดได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนสูง จะมีคุณลักษณะด้านอธิปไตย 4 สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

รายได้ของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รายได้อ่อนนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทาง
เศรษฐกิจดีมักจะได้รับการสนับสนุนที่ดีในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษานั้น มีความจำ
เป็นที่ผู้ปกครองจะต้องใช้ปัจจัย เงินทองเกื้อหนุนการศึกษาของบุตรหลานอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นค่า
เล่าเรียน เสื้อผ้า อาหาร อุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ยิ่งเป็นการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปเท่าใด
ก็มีความจำเป็น ที่จะต้องใช้ปัจจัยเงินทองในการเกื้อหนุนการศึกษาของบุตรหลานมากขึ้นเท่านั้น
รายได้ของครอบครัว น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลการเรียนของนักเรียนไม่น้อย ดังที่ เญ็ญนิมล
คูศิริวิเชียร (2526) ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ
จำนวน 368 คน พบว่า รายได้ของครอบครัวเป็นตัวแปรหนึ่งในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ส่วน อรพรรณ วีระกะลัส (2523) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็น

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพ ฯ จำนวน 1133 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีตัวพยากรณ์ที่ดีตัวหนึ่งคือ รายได้ของครอบครัวต่อปี และสำหรับ ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2522) ก็ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 692 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยมีตัวพยากรณ์ที่ดีตัวหนึ่งคือ รายได้ของครอบครัว นอกจากนี้ วัฒนา พุ่มเล็ก (2513 : 97) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตจากจุฬาฯ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะมีปัญหาเรื่องเงิน ปัญหาทางครอบครัว ปัญหาการคบเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ มากกว่าพวกที่มีผลการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และบิดาของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษา และรายได้ต่ำกว่าบิดาของนักเรียนที่มีผลการเรียนสูง ในต่างประเทศนั้น ไรท์ และบิน (Wright and Bean. 1974 : 277 - 283) ได้ศึกษาในสังคมอเมริกัน ถึงอิทธิพลของฐานะเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อผลการเรียนของนิสิตระดับวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 จำนวน 1638 คน พบว่า รายได้ของครอบครัวเป็นตัวแทนของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ใช้เป็นตัวทำนายได้ดีที่สุด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า รายได้ของครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับผลการเรียนเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงพอจะคาดคะเนได้ว่า ครอบครัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีรายได้มากกว่าครอบครัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ระดับการศึกษาของบิดามารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนคือ ระดับการศึกษาของบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูง ย่อมมีความมุ่งหวังที่จะให้บุตรของตนมีการศึกษาสูงไปด้วย ซึ่งเป็นไปได้ที่บิดามารดาเหล่านั้น ย่อมจะต้องให้กำลังใจ และสนับสนุนให้บุตรของตนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเป็นอย่างดี นอกจากนี้บิดามารดาที่มีการศึกษาสูง ยังมีความคุ้นเคยกับวิธีการศึกษา มีทักษะทางวิชาการที่จะสามารถสอนลูกของตนได้ดี และสามารถแนะวิธีเรียนแก่บุตรของตนได้ ทั้งอาจมีความรู้ในวิชา หรือปัญหาที่บุตรของตนเรียนอยู่ ซึ่งจะคอยช่วยแก้ปัญหาให้แก่บุตรของตนได้ ดังนั้นนักเรียนที่บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงจึงมีโอกาที่จะได้รับการเรียนรู้ วิธีเรียน การแก้ปัญหา และความรู้ต่าง ๆ จากบิดามารดา ของตนมากกว่านักเรียนที่

บิตามารดาที่มีการศึกษาดำ ระดับการศึกษาของบิตามารดา จึงน่าจะเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่ง ฮอร์นสไตน์ (Hornstein. 1980 : 167-A) ศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรดห้า จำนวน 50 คน ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาของมารดา เป็นตัวแปรหนึ่งที่พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และในวิชาเลขคณิตของนักเรียนได้ดี ส่วน ซิมมอนส์ และแอสคอย (Alexander and Simmosn. 1975 : 26-30; citing Simmons and Askoy. 1972) ทำการวิจัยในประเทศยูนิเซี่ยใช้กลุ่มตัวอย่างอายุ 13-18 ปี จำนวน 80 คน พบว่า ระดับการศึกษาของมารดา เป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และคณิตศาสตร์ และเอพสไตน์ (Epstein. 1970 : 312 - 321) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนอายุ 13 - 14 ปี จำนวน 162 คน พบว่า ตัวแปรหนึ่งในสองตัวด้านเศรษฐกิจและสังคมคือ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบจากแบบทดสอบการอ่านของ เนลสัน (Nelson Reading Test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับในประเทศไทย วิศิษฐ์ อ่อนมิตร (2525) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดชลบุรี จำนวน 175 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของ บิตามารดา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .37 และ .42 ตามลำดับ ส่วน สุชาติ ลีตระกูล (2524) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 422 คน พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับ เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร (2526) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ จำนวน 368 คน พบว่า การศึกษาของมารดาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาของบิตามารดา มีความเกี่ยวข้องกับผลการเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีบิตามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าบิตามารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ความมุ่งหวังของผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บ้านเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตเด็ก โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นตัวจักรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็กเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนความประพฤติและรวมไปจนกระทั่งความสำเร็จในชีวิตของเด็กก็ว่าได้ ในที่นี้จะได้นำพิจารณาถึงความสำเร็จในชีวิตการศึกษาเล่าเรียนของเด็กนักเรียน ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความมุ่งหวังในการประสบความสำเร็จของบุตรหลาน เขาย่อมจะต้องการ ให้เด็กได้รับการศึกษาในระดับสูงสุดเท่าที่เขาจะทำได้ และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี พ่อแม่ผู้ปกครองที่เข้าใจ จะให้ความสนใจในการศึกษาของเด็ก มีเวลาในการเอาใจใส่ดูแลการเรียนของเด็ก ให้คำแนะนำในการเรียน เป็นกำลังใจให้กับเด็ก และคอยสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนแก่เด็กเป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กสามารถทำการศึกษาล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ดังที่ สวรรค์ อ่อนนาค และคนอื่น ๆ (2526) ได้ทำการศึกษาโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 พบว่า องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพทางครอบครัวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุดสำหรับความก้าวหน้าในการเรียนขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกในบ้านที่ช่วยเหลือเด็กทำการบ้าน และระดับชั้นสูงสุด ที่ผู้ปกครองต้องการให้เด็กเรียน ผู้ปกครองที่ต้องการให้เด็กเรียนสูง ๆ จะคอยติดตามดูแลการเรียน คอยกระตุ้นและเห็นความสำคัญของการเรียน ส่วน สุนันท์ ศลโกสม (2516 : 195 - 196) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในจังหวัดพระนคร พบว่า การที่ผู้ปกครองให้การอบรม ส่งเสริม สนับสนุน และสนใจในการศึกษา ของนักเรียนจะทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และสำหรับ วัฒนา พุ่มเล็ก (2513) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำนวน 232 คน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความใกล้ชิดกับบิดามารดาและพี่น้อง ตลอดจนได้รับการแนะนำทางการเรียนจากบิดามารดา มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนี้ มาร์เจอริแบงค์ (Marjoribanks. 1972 : 103 - 109) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเอาใจใส่ของผู้ปกครองความคาดหวังของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อม และระดับฐานะทางสังคม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อายุ 11 ขวบ จำนวน 185 คน โดยใช้แบบทดสอบ Primary Mental Ability และแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองให้การส่งเสริมการเล่าเรียน จะมีคะแนนจากแบบทดสอบ Primary Mental

Ability สูงซึ่งคะแนนจากแบบทดสอบ Primary Mental Ability ยังมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย และสำหรับ ชอร์ และอลแลน (Shore and Alan. 1965 : 391) ก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของผู้ปกครอง การวางแผนของผู้ปกครอง เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ของนักเรียน และความรับผิดชอบของผู้ปกครอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิทยาลัย จำนวน 39 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ จำนวน 19 คน และ 20 คน ตามลำดับ พบว่า บิตามารดาของผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสนใจ เอาใจใส่เรื่องโครงการเรียน การวางแผน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตร มากกว่าบิดามารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

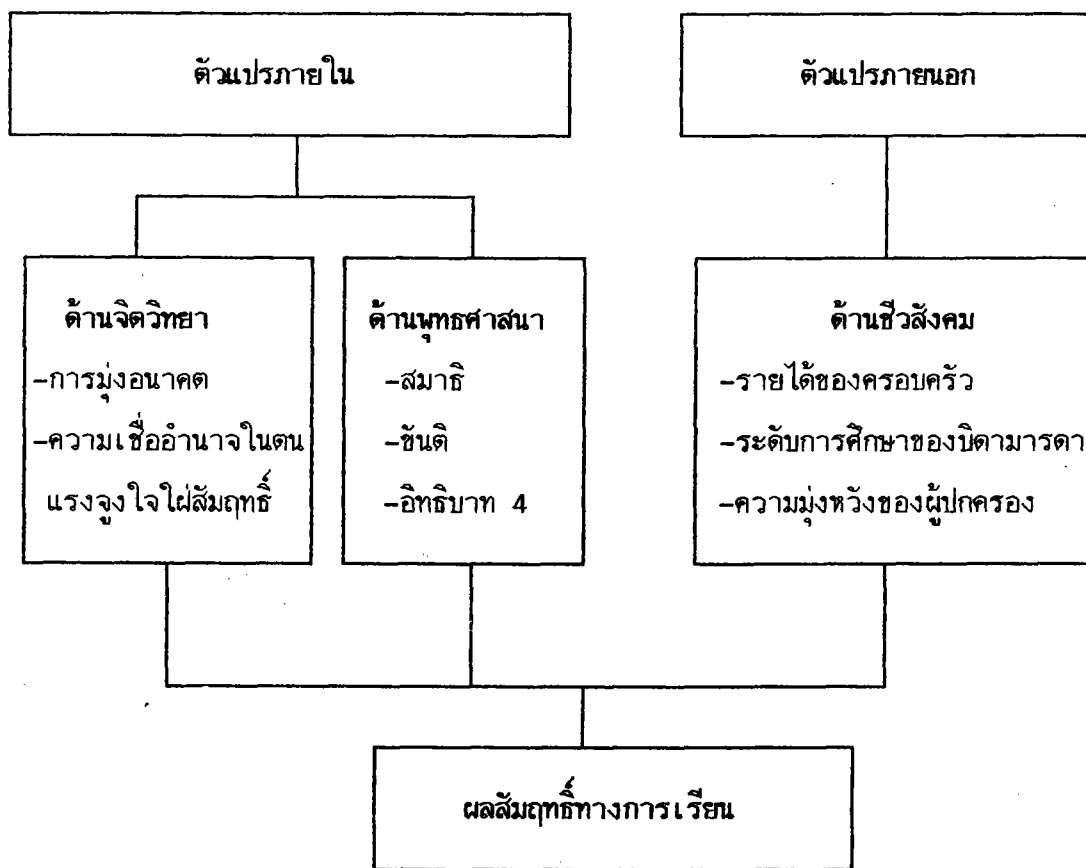
จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง น่าจะมีความมุ่งหวังในการศึกษาของนักเรียนมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากทฤษฎีเอกสาร งานวิจัย และข้อสรุปที่กล่าวมาเกี่ยวกับคุณลักษณะของตัวแปรทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ทุกตัวแปรล้วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงคาดได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมดนี้มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเนื่องมาจากคุณลักษณะภายในของบุคคลย่อมเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าบุคคลมีคุณลักษณะภายในดังที่กล่าวมา เช่นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต สมานิตี ซันติ และอื่น ๆ บุคคลเหล่านี้ไม่จำเป็น หรือมีความจำเป็นน้อยที่จะต้องมีส่วนกระตุ้นจากภายนอก เช่น รางวัลผลตอบแทน การชักจูงให้กระทำและอื่น ๆ มาเป็นเครื่องล่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เขาย่อมกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาให้บรรลุผลได้ ในที่นี้คือผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ซึ่ง บุญชม ศรีสะอาด (2524:131) ได้ศึกษารูปแบบผลการเรียนในโรงเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า องค์ประกอบด้านนักเรียน (ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัด ความสนใจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และมโนภาพแห่งตน) มีอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษามากกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 44.29 ส่วนอิทธิพลเฉพาะตัวด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ครู และพื้นฐานครอบครัว ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้น คิดเป็นร้อยละ 0.56 0.26 และ

0.18 ตามลำดับ โดยองค์ประกอบแต่ละด้านร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในวิชาสังคมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 8.66 จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะภายในของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้น กลุ่มตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลน่าจะเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มากกว่ากลุ่มตัวแปรภายนอก อันได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว และความมั่งคั่งของผู้ปกครอง และเมื่อพิจารณาถึงกลุ่มตัวแปรทางด้านจิตวิทยา กับกลุ่มตัวแปรทางด้านพุทธศาสนาแล้วจะเห็นได้ว่า ตัวแปรทางด้านจิตวิทยามีการทำการศึกษาวิจัยกันมามาก มีงานวิจัยที่บ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ชัดเจนดีกว่า มีทฤษฎีอันเป็นการบ่งบอกถึงการส่งเสริมผลประสพการณ์ความรู้มาเป็นเวลานาน และได้รับการทดสอบยืนยันแล้ว จึงมีความชัดเจนของตัวแปรดีกว่า ดังนั้น กลุ่มตัวแปรทางด้านจิตวิทยาน่าจะเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรทางด้านพุทธศาสนา

กรอบความคิดสำหรับงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่จะเป็นตัวแปรภายนอก อันได้แก่ ขนาดของโรงเรียน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน พื้นฐานทางครอบครัว เป็นต้น ส่วนตัวแปรภายในอันเป็นคุณลักษณะของบุคคล ยังมีได้ทำการศึกษากันเท่าที่ควร ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จึงได้เน้นการศึกษาตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะของบุคคลเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยได้ทำการศึกษาทั้งตัวแปรด้านจิตวิทยา และตัวแปรด้านพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามเพื่อให้การศึกษาวิจัยได้พบแง่มุมของการทำการศึกษาเพิ่มขึ้น จึงได้นำตัวแปรภายนอกอันได้แก่ ความมั่งคั่งของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว เข้ามาร่วมศึกษาด้วย โดยทำการศึกษาในลักษณะของกลุ่มตัวแปรที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังรายละเอียดในแผนภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 2 กรอบความคิดสำหรับงานวิจัย

จากภาพประกอบ ตัวแปรอิสระจะเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และกลุ่มตัวแปรอิสระ 3 กลุ่มอันได้แก่กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา กลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา และกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณลักษณะต่าง ๆ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนี้

- 1.1 การมุ่งอนาคต
- 1.2 ความเชื่ออำนาจในตน
- 1.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 1.4 สมาธิ
- 1.5 ชั้นดี
- 1.6 อธิปไตย 4
- 1.7 รายได้ของครอบครัว
- 1.8 ระดับการศึกษาของบิดามารดา
- 1.9 ความมั่งหวังของผู้ปกครอง

2. กลุ่มตัวแปรทางด้านจิตวิทยา อันได้แก่ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรทางด้านพุทธศาสนา อันได้แก่ สมาธิ ชั้นดี และอธิปไตย 4 และกลุ่มตัวแปรทางด้านชีวสังคม อันได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมั่งหวังของผู้ปกครองตามลำดับ

3. นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบอื่น ๆ

4. นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบอื่น ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีทั้งหมด 14 โรงเรียน จำนวน 5,010 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มจากกลุ่มประชากร ดังนี้

1. สุ่มโรงเรียน 5 โรงเรียน จาก 14 โรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย
2. คัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากทั้งห้าโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ แยกเป็น 2 กลุ่ม
3. สุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ โดยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มละ 150 คน รวมสองกลุ่มเท่ากับ 300 คน ดังนี้

3.1 ปทุมวิไล	กลุ่มสูง	95 คน	กลุ่มต่ำ	116 คน	รวม	211 คน
	สุ่มมา	30 คน	สุ่มมา	40 คน	รวม	70 คน
3.2 คณะราษฎร์ บำรุงปทุมธานี	กลุ่มสูง	145 คน	กลุ่มต่ำ	64 คน	รวม	209 คน
	สุ่มมา	50 คน	สุ่มมา	22 คน	รวม	72 คน
3.3 บัวแก้วเกษร	กลุ่มสูง	52 คน	กลุ่มต่ำ	83 คน	รวม	135 คน
	สุ่มมา	17 คน	สุ่มมา	28 คน	รวม	45 คน
3.4 ชัยสิทธิ์वास "นัคณ์สายบำรุง"	กลุ่มสูง	85 คน	กลุ่มต่ำ	78 คน	รวม	163 คน
	สุ่มมา	28 คน	สุ่มมา	25 คน	รวม	53 คน
3.5 ปทุมธานี "นันทมนีบำรุง"	กลุ่มสูง	76 คน	กลุ่มต่ำ	104 คน	รวม	180 คน
	สุ่มมา	25 คน	สุ่มมา	35 คน	รวม	60 คน
รวมสุ่มกลุ่มสูง		150 คน	รวมสุ่มกลุ่มต่ำ	150 คน	รวมสุ่ม	300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านชีวสังคมของนักเรียน ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นเรียน โรงเรียน อำเภอ จังหวัด ศาสนา ผลการเรียน เมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวมทั้งบุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย และด้านสถานภาพทางสังคมของครอบครัวนักเรียน ได้แก่ รายได้ของครอบครัวนักเรียนต่อเดือน จำนวนคนในครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา เป็นต้น
2. แบบสอบถามวัดความมุ่งหวังของผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับการที่ผู้ปกครองมีความตั้งใจ หรือต้องการให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษา ตามที่ตนมุ่งหวังพิจารณาได้จากการที่ผู้ปกครองให้การส่งเสริมสนับสนุน ให้ความสนใจ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ ช่วยชี้แนะสั่งสอนในการเรียน ตลอดจนเห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง ตามแบบประมาณค่าของลิเคอร์ท มี 30 ข้อ แต่ละข้อมี 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ข้อความมีทั้งทางบวกและทางลบ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงนิรนัย จากนั้นจึงนำไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยการทดสอบค่าที่ (t - test) แล้วเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75 ไว้ 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.93
3. แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตนของ ทักศนา ทองภักดี (2528 : 113 - 117) ซึ่งได้สร้างขึ้นตามแนวของลิแวนสัน และมิลเลอร์ โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำที่ต้องใช้สติปัญญา ด้านความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียน และด้านการรับรู้ทั่วไป เช่น ความเชื่อสิ่งลึกลับ เชื่อโชคเคราะห์ ความเชื่อเกี่ยวกับผลตอบแทนต่าง ๆ ที่ได้รับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยข้อสอบมี 42 ข้อ ซึ่งมีทั้งข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบ แต่ละข้อมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ซึ่งแบบสอบถามที่นำมาใช้มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .8533 ในการนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่า

ความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.95

4. แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 173-177) ซึ่งได้ถอดความมาจากแบบสอบถามของ เฮิร์แมนส์ (Hermans. 1970) ซึ่งได้ทำการปรับปรุงและคัดเลือก พร้อมทั้งหาคุณภาพ แล้วจึงนำมาใช้จำนวน 20 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถาม และมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบเท่ากันทุกข้อ ข้อคำถามแต่ละข้อสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก แบบสอบถามที่ดวงเดือน แซ่ตั้ง นำมาใช้มีพิสัยของคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 20 ถึง 100 ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดมีค่าเท่ากับ .66 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ในการนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.85

5. แบบสอบถามการมุ่งอนาคต ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของดวงเดือน พันธุภูวนาวัน และเพ็ญแข ประจวบปัจจนิก (2520) แบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้นี้ได้ปรับระดับการวัดจากเดิมมี 4 ระดับและในแต่ละระดับยังมีแยกย่อยเป็น ก และ ข รวมทั้งสิ้นมี 8 ระดับ ในการนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ นิสัยส่วนตัวด้านต่าง ๆ ของผู้ตอบ เช่น ความตั้งใจที่จะทำบางสิ่งบางอย่าง การเรียน การประหยัด การถนอม เครื่องใช้ และเรื่องทั่ว ๆ ไปในอนาคต เป็นต้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.91

6. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านอิทธิบาท 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบทดสอบคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 ของ วิเชียร พากเพียร (2531) ซึ่งลักษณะของข้อสอบแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา โดยแต่ละด้านของแบบสอบถาม ได้สร้างเป็นสถานการณ์สมมติที่ประสบในชีวิตประจำวัน ด้านละ 10 สถานการณ์ รวม 4 ด้าน เป็น 40 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก และศึกษาแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพด้านอิทธิบาท 4 ของพนัสี ศรีทองนาก (2518) ซึ่งสร้างขึ้นโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 7

ระดับ และลักษณะของคำถามเป็นแบบ Projective Technique โดยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้ผู้ตอบสมมติตนเองว่าอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นจะทำอย่างไร ในการนี้ผู้วิจัยได้นำสถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ มีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ จำนวนด้านละ 20 ข้อ ทั้งหมด 4 ด้าน รวมเป็น 80 ข้อ หาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นจึงนำไปทดลองเครื่องมือโดยนำไปสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบค่าที่ (t-test) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75 ไว้ด้านละ 10 ข้อ รวมเป็น 40 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.95

7. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านขันติ ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามวัดคุณธรรม 4 ประการตามพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 9 ของมลิวัลย์ บำรุงการ (2531) ในด้านขันติ โดยลักษณะของข้อสอบได้สร้างเป็นสถานการณ์สมมติ ซึ่งเป็นเรื่องราวสั้น ๆ ที่ประสบในชีวิตประจำวัน มีทั้งสิ้น 20 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก และศึกษาแบบสอบถามวัด ขันติ - โสรัจจะ ของสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2518) ซึ่งสร้างขึ้นโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ และลักษณะของคำถามเป็นแบบ Projective Technique โดยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้ผู้ตอบสมมติตนเองว่าอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นจะทำอย่างไร ในการนี้ผู้วิจัยได้นำสถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ มีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ จำนวน 30 ข้อ หาความเที่ยงตรงเชิงพินิจโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นจึงนำไปทดลองเครื่องมือ โดยนำไปสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบค่าที่ (t - test) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75 ไว้ 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.91

8. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านสมาธิ ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบทดสอบคุณธรรมอภิมรรค มีองค์แปดด้านสมาธิของ ชาญวิทย์ สุวรรณรอ (2530) ซึ่งลักษณะของข้อสอบเป็นแบบสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปที่พบเห็นในชีวิตประจำวันมีทั้งสิ้น 20 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก

ในการนี้ผู้วิจัยได้นำสถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ มีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบจำนวน 30 ข้อ ทหาความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎีโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนจากนั้นจึงนำไปทดลองเครื่องมือโดยนำไปสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบัวแก้วเกษร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบค่าที (t - test) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า 1.75 ไว้ 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปติดต่อทางโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ทำการร่วมตัวอย่างได้ พร้อมทั้งจดหมายแจ้งความประสงค์ของการสอบ ขอนัดวัน เวลา ที่จะทดสอบเด็กนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง
2. เมื่อได้ติดต่อกับทางโรงเรียนตามข้อ 1 แล้ว ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือวัดตัวแปร ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนด้วยตนเอง
3. ทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เวลา 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง
4. ตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่ได้รับคืน และนำเอาเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาสาเหตุอันเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของนักเรียน ที่มีผลการเรียนต่างกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ตัวแปรด้านจิตวิทยา ตัวแปรด้านพุทธศาสนา และตัวแปรด้านชีวสังคม โดยจะทำการวิเคราะห์ในแต่ละตัวแปร และยังหาผลร่วมของตัวแปรด้วย นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงอิทธิพลของตัวแปรแต่ละด้าน อันเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบถึงกลุ่มตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจะวิเคราะห์ด้วย

เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS^x) ดังนี้

1. ทาค่าสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน
2. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีคุณลักษณะต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหรือไม่ โดยใช้สถิติ $t - test$ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1
3. ใช้ Comonality Analysis วิเคราะห์ว่า กลุ่มตัวแปร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา กลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา และกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม กลุ่มตัวแปรใดจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2526 : 63 - 68) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2
4. ทำการทดสอบเพื่อหาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 และ 4 และถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe'

บทที่ 4
ผลการศึกษาวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

Y	$=$	$f(1,2,3\dots,9)$	= ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X_1	$=$		การมุ่งอนาคต
X_2	$=$		ความเชื่ออำนาจในตน
X_3	$=$		แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X_4	$=$		สมาธิ
X_5	$=$		ขันติ
X_6	$=$		อิทธิบาท 4
X_7	$=$		รายได้ของครอบครัว
X_8	$=$		ระดับการศึกษาของบิดามารดา
X_9	$=$		ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง
X_A	$=$		กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา
X_B	$=$		กลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา
X_C	$=$		กลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม
$R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรทั้งหมดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$R_{Y \cdot X_A}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$R_{Y \cdot X_B}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$R_{Y \cdot X_C}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$R_{Y \cdot X_A X_B}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$R_{Y \cdot X_A X_C}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและชีวสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$R_{Y \cdot X_B X_C}^2$	$=$		อิทธิพลของกลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนาและชีวสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
$U(X_A)$	$=$		อิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา
$U(X_B)$	$=$		อิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา
$U(X_C)$	$=$		อิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม

$C(X_A X_B)$ = อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา

$C(X_A X_C)$ = อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและชีวสังคม

$C(X_B X_C)$ = อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนาและชีวสังคม

$C(X_A X_B X_C)$ = อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรทั้งหมด

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยสืบย้อนจากผลที่ได้เกิดขึ้นแล้วไปหาเหตุ อันเกี่ยวข้องกับผลนั้น โดยได้ทำการพิจารณาศึกษาตัวแปร ที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะภายใน อันได้แก่ ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา กับด้านพุทธศาสนา และคุณลักษณะภายนอก อันได้แก่ ตัวแปรทางด้านชีวสังคม ในการนี้ได้ทำการวิเคราะห์ ทั้งในแต่ละตัวแปร และกลุ่มตัวแปร นอกจากนี้ ยังหาผลรวมของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ใช้สถิติ t-test ในการวิเคราะห์แต่ละตัวแปรว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณลักษณะต่าง ๆ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหรือไม่ และทำการเปรียบเทียบกลุ่มตัวแปร 3 กลุ่ม ที่จะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ Commonality analysis นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) เพื่อพิจารณาผลร่วมของตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ ได้พิจารณาผลตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้เป็นลำดับไป นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์รายละเอียดอื่น ๆ นอกเหนือจากสมมติฐานอีกด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำเสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปร อันเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ

ตอนที่ 3 การศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 4 การศึกษาเปรียบเทียบปฏิสัมพันธ์ของการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์นอกเหนือสมมติฐาน

5.1 การวิเคราะห์จำแนกประเภท

5.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด

5.3 การวิเคราะห์หาความแปรปรวนสามทาง

ตอนที่ 1 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้แสดง จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
- ชาย	160	53.30
- หญิง	140	46.70
<u>รายได้ของครอบครัว</u>		
- น้อยกว่า 3000 บาท	73	24.30
- 3001 - 6000 บาท	104	34.70
- 6001 - 9000 บาท	43	14.30
- 9001 - 12000 บาท	34	11.30
- มากกว่า 12,000 บาท	46	15.30
<u>ระดับการศึกษาของบิดามารดา</u>		
- จบชั้นประถมศึกษา	224	74.70
- จบชั้นมัธยมศึกษา	54	18.00
- จบระดับปริญญาขึ้นไป	22	7.30

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (\bar{X} และ S) ของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	\bar{X}	S
การมุ่งอนาคต	85.11	16.74
ความเชื่ออำนาจในตน	171.57	32.89
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	70.40	11.59
สมาธิ	74.58	14.08
ขันติ	86.42	16.82
อิทธิบาท 4	165.82	30.87
รายได้ของครอบครัว	2.59	1.37
ระดับการศึกษาของบิดามารดา	1.33	0.61
ความมั่งหวังของผู้ปกครอง	91.11	18.15
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กลุ่มรวม)	2.51	0.93
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กลุ่มสูง)	3.36	0.41
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กลุ่มต่ำ)	1.67	0.36

ตอนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรอื่นเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า "นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณลักษณะต่าง ๆ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นคือ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สมาธิ ขันติ อิทธิบาท 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมั่งหวังของผู้ปกครอง" ซึ่งทำการทดสอบไปในแต่ละคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวโดยใช้สถิติ t-test ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สมาธิ ชั้นดี อธิปไตย 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา
มารดา และความมุ่งมั่นหวังของผู้ปกครอง ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ

ตัวแปร/กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S	t
<u>การมุ่งอนาคต</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	96.35	9.98	15.67***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	73.87	14.47	
<u>ความเชื่ออำนาจในตน</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	193.63	23.63	15.65***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	149.52	25.16	
<u>แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	76.89	7.50	11.68***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	63.92	11.34	
<u>สมาธิ</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	80.97	11.80	8.80***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	68.19	13.29	
<u>ชั้นดี</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	95.98	8.46	11.95***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	76.87	17.68	
<u>อธิปไตย 4</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	182.02	22.82	10.67***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	149.62	29.38	

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร/กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S	t
<u>รายได้ของครอบครัว</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	3.31	1.32	10.81***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	1.86	0.98	
<u>ระดับการศึกษาของบิดามารดา</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	1.47	0.70	4.10***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	1.19	0.45	
<u>ความมั่งคั่งของผู้ปกครอง</u>				
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	99.76	13.90	9.38***
กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	82.45	17.81	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนตัวแปรต่างๆ ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำในแต่ละตัวแปรพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สมาธิ ชั้นดี อิทธิบาท 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมั่งคั่งของผู้ปกครอง สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลในส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 3 การศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า "กลุ่มตัวแปรทางด้านจิตวิทยา อันได้แก่ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรทางด้านพุทธศาสนา อันได้แก่ สมาธิ ชั้นดี และ

อิทธิบาท 4 และกลุ่มตัวแปรทางด้านชีวสังคม อันได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา ของบิดามารดา และความมั่งหวังของผู้ปกครอง ตามลำดับ" ซึ่งการทดสอบนี้ได้ทำการเปรียบเทียบให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรกลุ่มใดจะมีอำนาจส่งผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวประกอบร่วม (Commonality Analysis) ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 4 การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) และอิทธิพลร่วม (Commonality) ของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อิทธิพลต่าง ๆ	อิทธิพลเฉพาะตัวในแต่ละด้าน (Unique Contribution)				อิทธิพลร่วม (Commonality)					อิทธิพล ทั้งหมด
	จิตวิทยา	พุทธ ศาสนา	ชีวสังคม	รวม	จิตวิทยา พุทธ ศาสนา	จิตวิทยา ชีว สังคม	พุทธ ศาสนา ชีวสังคม	จิตวิทยา พุทธศาสนา ชีวสังคม	รวม	
ผลการเรียน										
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	13.18	0.74	5.84	19.76	5.31	5.89	-0.10	30.90	42	61.76

จากตาราง 4 พบว่าอิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ด้านจิตวิทยา ร้อยละ 13.18 ด้านพุทธศาสนา ร้อยละ 0.74 และด้านชีวสังคม ร้อยละ 5.84 ซึ่งกลุ่มตัวแปรทุกด้านร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 30.90 จะเห็นได้ว่าอิทธิพลเฉพาะตัวด้านจิตวิทยาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ร้อยละ 13.18) มากกว่าด้านพุทธศาสนา (ร้อยละ 0.74) และด้านชีวสังคม (ร้อยละ 5.84) ผลในส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 4 การศึกษาเปรียบเทียบผลร่วมของการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่านักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบอื่น ๆ ซึ่งทำการทดสอบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่มีการมุ่งอนาคตสูงกับต่ำ เมื่อนำความเชื่ออำนาจในตนมาร่วมพิจารณาด้วย

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การมุ่งอนาคต (ก)	1	20.39	20.39	49.66***
ความเชื่ออำนาจในตน (ข)	1	21.89	21.89	53.32***
ก X ข	1	0.56	0.56	1.37
อธิบายที่เหลือ	3	138.15	46.05	112.14
ทั้งหมด	297	121.56	0.41	
	300	259.71	0.87	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 5 ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับความเชื่ออำนาจในตนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลในส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า "นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบอื่น ๆ" ซึ่งทำการทดสอบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่มีการมุ่งอนาคตสูงกับต่ำ เมื่อนำแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาร่วมพิจารณาด้วย

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การมุ่งอนาคต (ก)	1	50.89	50.89	118.25***
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ข)	1	15.97	15.97	37.09***
ก X ข	1	0.65	0.65	1.50
อธิบายที่เหลือ	3	132.31	44.10	102.46
	297	127.40	0.43	
ทั้งหมด	300	259.71	0.87	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 6 ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลในส่วนนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์นอกเหนือสมมติฐาน

การวิเคราะห์จำแนกประเภท

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อพิจารณาว่า ตัวแปรต่าง ๆ อันได้แก่ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สมรรถิ์ ชั้นดี อธิปไตย 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมั่งหวังของผู้ปกครอง สามารถร่วมกันจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำได้หรือไม่ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะใช้สถิติวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ทั้งวิธีตรง (Direct Method) และวิธีมีขั้นตอน (Stepwise Method) ผลปรากฏดังนี้

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการจำแนกประเภท ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ

ที่	ชื่อตัวแปร	รหัสตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร	
			คะแนนมาตรฐาน	คะแนนดิบ
1	การมุ่งอนาคต	X_1	0.67	0.53
2	ความเชื่ออำนาจในตน	X_2	0.63	0.26
3	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	X_3	- 0.28	- 0.29
4	สมรรถิ์	X_4	0.09	0.73
5	ชั้นดี	X_5	0.31	0.23
6	อธิปไตย 4	X_6	- 0.44	- 0.17
7	รายได้ของครอบครัว	X_7	0.53	0.45
8	ระดับการศึกษาของบิดามารดา	X_8	- 0.21	- 0.36
9	ความมั่งหวังของผู้ปกครอง	X_9	- 0.18	- 0.11

Chi-Square = 246.51 Sig = .001 df = 9

จากตาราง 7 ผลจากการวิเคราะห์จำแนกประเภทที่ได้แสดงว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นั่นคือตัวแปรทุกตัวอยู่ในสมการจำแนกประเภทสามารถร่วมกันจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ ได้อย่างน่าเชื่อถือสูง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ แตกต่างกันในคุณลักษณะของตัวแปรทั้งหมดอย่างน่าเชื่อถือได้ นั่นเอง โดยมีตัวแปรสำคัญที่พิจารณาได้จากค่าน้ำหนักของคะแนนมาตรฐานเป็นลำดับจากมากไปหาน้อย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถนำสมการดังกล่าว ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อประกอบในการพิจารณานำสมการนี้ ไปใช้ดังต่อไปนี้

ตาราง 8 ผลการคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยสมการจำแนกประเภท

กลุ่ม	จำนวน รวม	การคาดคะเนสมาชิกกลุ่ม			
		ผลสัมฤทธิ์ > สูง		ผลสัมฤทธิ์ < ต่ำ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	133	88.70	17	11.30
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	19	12.70	131	87.30

สามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 88

จากตาราง 8 แสดงว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 150 คน เมื่อใช้สมการจำแนกประเภทที่ได้คาดคะเนพบว่าสามารถคาดคะเนได้ถูกต้อง ร้อยละ 88.70 (133 คน) ที่เหลือ ร้อยละ 11.30 (17 คน) คาดคะเนผิดพลาดไปเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 150 คน เมื่อใช้สมการจำแนกประเภทคาดคะเน พบว่าสามารถคาดคะเนได้ถูกต้อง ร้อยละ 87.30 (131 คน) ที่เหลือร้อยละ 12.70 (19 คน) คาดคะเนผิดพลาดไปเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง รวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน สมการนี้สามารถคาดคะเนได้ถูกต้อง 264 คน คิดเป็นร้อยละ 88 แสดงว่าสมการจำแนกประเภทที่ได้สามารถคาดคะเนการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ค่อนข้างดี

และจากตาราง 7 ที่พบว่าตัวแปรหลายตัวมีค่าน้ำหนักสูงขณะเดียวกันยังมีตัวแปรหลายตัวที่มีค่าน้ำหนักต่ำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์จำแนกประเภทวิธีขั้นตอน ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมาก และมีความสัมพันธ์กันสูง มาใช้ในสมการจำแนกประเภทซึ่งจะช่วยให้การชี้ผลและการนำไปใช้กระทำรัดและชัดเจน ดังผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ที่มีอำนาจจำแนกสูงในสมการจำแนกประเภทนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ

ที่	ชื่อตัวแปร	รหัสตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร	
			คะแนนมาตรฐาน	คะแนนดิบ
1	การมุ่งอนาคต	X_1	0.66	0.53
2	ความเชื่ออำนาจในตน	X_2	0.62	0.25
3	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	X_3	- 0.29	- 0.30
4	สมาธิ	X_4	-	-

ตาราง 9 (ต่อ)

ที่	ชื่อตัวแปร	รหัส ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร	
			คะแนนมาตรฐาน	คะแนนดิบ
5	ขันติ	X ₅	0.35	0.25
6	อิทธิบาท 4	X ₆	- 0.41	- 0.16
7	รายได้ของครอบครัว	X ₇	0.53	0.45
8	ระดับการศึกษาของบิดามารดา	X ₈	- 0.20	- 0.35
9	ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง	X ₉	- 0.16	- 0.10

$$\text{Chi-Square} = 246.39 \quad \text{Sig} = .001 \quad \text{df} = 8$$

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์จำแนกประเภทวิธีมีขั้นตอนที่ได้ แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวแปรที่เข้าในสมการจำแนกประเภทมี 8 ตัวแปร คือ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ขันติ อิทธิบาท 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดาและความมุ่งหวังของผู้ปกครอง หมายความว่า กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ แตกต่างกันในคุณลักษณะของตัวแปรที่พบในสมการทั้ง 8 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถนำสมการจำแนกประเภทแบบมีขั้นตอนไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ดังนี้

ตาราง 10 ผลการคาดคะเนความเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยสมการจำแนกประเภทแบบมีขั้นตอน

กลุ่ม	จำนวน รวม	การคาดคะเนสมาชิกกลุ่ม			
		ผลสัมฤทธิ์ สูง		ผลสัมฤทธิ์ ต่ำ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	150	134	89.30	16	10.70
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	150	19	12.70	131	87.30

สามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 88.33

จากตาราง 10 แสดงว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจำนวน 150 คน เมื่อใช้สมการจำแนกประเภทที่ได้คาดคะเน พบว่าสามารถคาดคะเนได้ถูกต้อง ร้อยละ 89.30 (134 คน) ที่เหลือร้อยละ 10.70 (16 คน) คาดคะเนผิดพลาดไปเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 150 คน เมื่อใช้สมการจำแนกประเภทคาดคะเน พบว่าสามารถคาดคะเนได้ถูกต้อง ร้อยละ 87.30 (131 คน) ที่เหลือร้อยละ 12.70 (19 คน) คาดคะเนผิดพลาดไปเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง รวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน สมการจำแนกประเภทแบบวิธีขั้นตอนนี้สามารถคาดคะเนได้ถูกต้อง 265 คน คิดเป็นร้อยละ 88.33 ซึ่งเป็นการคาดคะเนที่ค่อนข้างดี และเมื่อเปรียบเทียบผลที่ใช้คาดคะเนกับสมการจำแนกประเภทแบบวิธีตรงกับตารางที่ 8 แล้ว พบว่ามีอำนาจในการคาดคะเนดีกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 88) แสดงว่าตัวแปร 8 ตัวนี้ให้อำนาจการคาดคะเนได้ดีกว่าการใช้ตัวแปร 9 ตัว

เมื่อพิจารณาผลจากการคาดคะเนทั้ง โดยวิธีตรงและวิธีมีขั้นตอน จากตารางที่ 7 ถึง 10 แล้ว การนำไปใช้ย่อมมีประสิทธิภาพควรรู้ใช้ผลจากวิธีมีขั้นตอนดังตารางที่ 9 -10 ซึ่งสมการจำแนกประเภทในรูปคะแนนมาตรฐานที่ได้คือ

$$D = 0.66X_1 + 0.62X_2 + 0.53X_7 - 0.41X_6 + 0.35X_5 - 0.29X_3 \\ - 0.20X_8 - 0.16X_9$$

สรุป จากการพิจารณาการวิเคราะห์จำแนกประเภททั้งสองวิธีข้างต้นพบว่าวิธีมีขั้นตอน กระทัดรัดชัดเจนกว่า เหมาะแก่การนำไปใช้โดยตัวแปรอื่นเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ จำนวน 8 ตัว คือ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน รายได้ของครอบครัว อิทธิบาท 4 ชั้นดี แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมุ่งหวังของผู้ปกครอง ทำให้กลุ่มนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่าง ๆ 9 ตัวแปรจะช่วยให้เข้าใจถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มตัวแปรและการวิเคราะห์จำแนกประเภทได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังจะได้ทราบถึงว่าตัวแปรทางพุทธศาสนากับตัวแปรทางจิตวิทยามีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไรด้วย ดังผลที่ได้แสดงไว้ต่อไปนี้

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉
X ₁	-								
X ₂	.86**	-							
X ₃	.83**	.82**	-						
X ₄	.61**	.59**	.55**	-					
X ₅	.75**	.76**	.73**	.79**	-				
X ₆	.77**	.79**	.69**	.76**	.84**	-			
X ₇	.46**	.45**	.40**	.39**	.43**	.40**	-		
X ₈	.29**	.27**	.22**	.23**	.22**	.15*	.49**	-	
X ₉	.73**	.65**	.70**	.72**	.76**	.71**	.45**	.28**	-
ach(s)	.72**	.71**	.61**	.46**	.59**	.57**	.55**	.25**	.55**
ach(h)	.39**	.33**	.29**	.02	.25**	.31**	.28**	.11	.39**
ach(l)	.36**	.30**	.34**	.25*	.21*	.23*	.07	.08	.28**

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 11 ตัวแปรด้านจิตวิทยา คือ X₁ X₂ และ X₃ มีความสัมพันธ์กันสูงทั้งสัมพันธ์กันเองและสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรวม ส่วนที่มีความสัมพันธ์รองลงมาได้แก่ตัวแปรด้านพุทธศาสนา และด้านชีวิตสังคมตามลำดับ ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสมาธิกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับการศึกษาของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำนองเดียวกับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับการศึกษาของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในนักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เพื่อพิจารณาว่า การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร ซึ่งทำการทดสอบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-Way ANOVA) ผลปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตสูง มีความเชื่ออำนาจในตน และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การมุ่งอนาคต (ก)	1	13.80	13.80	38.59 ^{***}
ความเชื่ออำนาจในตน (ข)	1	13.62	13.62	38.09 ^{***}
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ค)	1	7.69	7.69	21.50 ^{***}
ก X ข	1	0.14	0.14	0.40
ก X ค	1	4.88	4.88	13.65 ^{***}
ข X ค	1	6.44	6.44	18.02 ^{***}
ก X ข X ค	1	2.32	2.32	6.51 ^{**}
อธิบายที่เหลือ	7	155.33	0.36	
	293	104.38	0.87	
ทั้งหมด	300	259.71		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อนำไปทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธีของ เชฟเฟ (ตาราง 18 หน้า 116) ก็ไม่พบผลความแตกต่างแต่ประการใด นอกจากนี้ในตาราง 12 ยังพบอีกว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งทั้งสองกรณีนี้เมื่อนำไปทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธีของ เชฟเฟ (ตาราง 16 หน้า 114 และ ตาราง 17 หน้า 115) ก็ไม่พบผลความแตกต่างแต่อย่างใด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงต้องจัดให้มีคุณภาพ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้พิจารณาถึงคุณภาพของการศึกษา และจากการพิจารณาถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษายังมีความไม่ชัดเจน ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบันก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ แสดงว่าคุณภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ยังน่าที่จะได้รับการศึกษาหาเหตุอันจะบ่งบอกถึงตัวชี้นำ อันจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น ในที่นี้ก็ได้นำเสนอคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรอันเป็นคุณลักษณะของนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา ด้านพุทธศาสนา และด้านชีวสังคม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอันเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้จากการสุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 โรงเรียน ทำการคัดเลือกนักเรียนเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ แล้วสุ่มนักเรียนเข้าแต่ละกลุ่มโดยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มละ 150 คน รวมสองกลุ่มเท่ากับ 300 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามต่าง ๆ ทั้งที่ได้นำของผู้เฒ่ามาใช้ นำมาปรับปรุง และทำการพัฒนาขึ้นใช้เอง ดังนี้

- 2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังนักเรียน
- 2.2 แบบสอบถามวัดความมุ่งมั่นของผู้ปกครอง
- 2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน
- 2.4 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 2.5 แบบสอบถามวัดการมุ่งอนาคต
- 2.6 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านสมาธิ
- 2.7 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านขันติ
- 2.8 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านอิทธิบาท 4

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปให้นักเรียนทำในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้ชี้แจงตามคำชี้แจงในแบบสอบถามและดูแลให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกรับที่สมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้สถิติ t-test ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ ใช้การวิเคราะห์ตัวประกอบร่วม (Commonality Analysis) ในการศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - way ANOVA) ในการศึกษาผลร่วมของตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะบางตัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นการนำเสนอเพื่อสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณลักษณะต่าง ๆ ในแต่ละกรณีดังต่อไปนี้สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ

- 1.1 การมุ่งอนาคต
- 1.2 ความเชื่ออำนาจในตน
- 1.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

- 1.4 สมมติ
 - 1.5 ขั้นตอน
 - 1.6 อภิธานศัพท์ 4
 - 1.7 รายได้ของครอบครัว
 - 1.8 ระดับการศึกษาของบิดามารดา
 - 1.9 ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง
2. กลุ่มตัวแปรทางด้านจิตวิทยาส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรทางด้านพฤกษศาสตร์และกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม
 3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับความเชื่ออำนาจในตน ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3
 4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การมุ่งอนาคตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการมุ่งอนาคตมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น เป็นผู้ที่สามารถที่จะคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถที่จะวางแผนและควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามภารกิจการศึกษาเล่าเรียนให้เกิดผลดีแก่ตนเองได้ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายท่านที่พบว่า การมุ่งอนาคตส่งผลดีต่อพฤติกรรมหลายประเภท ดังเช่น พฤติกรรมการทำงานราชการ (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532) การมุ่งกระทำพฤติกรรมอนามัยในนักเรียนชั้นประถมศึกษา (รัตนา ประเสริฐสม. 2526) การประสบผลสำเร็จทางการเรียนสูง (นงนุช โรจนเลิศ. 2533) ทำนองเดียวกับวิทลา (Whitla. 1969) ที่พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการควบคุมตนเองได้ อารมณ์มั่นคง

ความเชื่ออำนาจในตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความเชื่ออำนาจในตน ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความเชื่ออำนาจนอกตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นผู้ที่รับรู้ว่าการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดจากการกระทำหรือความสามารถของตน และเป็นสิ่งที่ตนเองสามารถควบคุมให้เป็นไปตามต้องการได้ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้จะเป็นผู้ที่กระตือรือร้น มีความตั้งใจจริงต่อการเรียน มีความมั่นคง รอบคอบ ทำงานเป็นระบบระเบียบ เป็นต้น ผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายท่าน ที่พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน (พจน์ จันทรวิรุกุล. 2515 ; รุ่งนภา ทิมะ. 2522 ; Crandall, Katkovsky and Preston. 1962 ; Mc. Ghee and Crandall. 1968 ; Messer. 1972 ; Span. 1977)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น พยายามในการประกอบกิจการงานการศึกษาเล่าเรียนให้บรรลุผลไปได้ด้วยดี มีมาตรฐานสูง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาใด ๆ ซึ่งผลในส่วนนี้สอดคล้องกับหลายท่านที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีผลต่อการที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน (อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินทร์ ชูชม. 2530 ; Raffini. 1970 ; Kuo. 1985) นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถที่จะพยากรณ์ความสำเร็จทางการเรียน หรือมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Eugene. 1969 ; Russel. 1969 ; อรพินทร์ ชูชม. 2522 ; จำไพฑิพย์ อีรนดิ. 2514 ; ประสาท ไชยทวิงกูร. 2516)

สมาธิกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสมาธิสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความตั้งใจแน่วแน่อยู่กับสิ่งที่กำลังกระทำ ในที่นี้ก็คือการศึกษาเล่าเรียน ไม่วอกแวก เลื่อนลอย หรือฟุ้งซ่านไปในขณะที่กำลังอ่านหนังสือ หรือกำลังเรียนในชั้น นอกจากนี้ยังมีอารมณ์แจ่มใส ไม่เคঁร่าหมอง หรือท้อแท้ต่อสิ่งที่มากระทบในขณะที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ ซึ่งผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายที่พบว่า สมาธิมีผลทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้เป็นอย่างดี (วิภาวรรณ เตชะ ไทศยะ และคนอื่น ๆ. 2531 ; ชาลี ทวานฉ่ำ. 2530 ; อัมพล สงวนศิริธรรม. 2518 ; Abrames. 1977 ; Jackson. 1977)

ขันติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีขันติสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นผู้ที่อดทนอดกลั้นต่อการที่จะประกอบกิจการงานการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตนปรารถนาได้มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำซึ่งผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายท่าน ที่พบว่า บุคลิกภาพด้านความอดทนมีผลทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนสูง (Perkey. 1966 ; Flaherty and Reutzell. 1966) นอกจากนี้ยังมีผู้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง ซึ่งถึงแม้จะไม่ใช้ขันติโดยตรงก็ตาม แต่ก็มีความเกี่ยวข้องกันมาก เพราะวินัยในตนเองนั้น เป็นการแสดงถึงการที่บุคคลพยายามที่จะควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนตั้งใจไว้ ซึ่งก็ต้องใช้ความอดทนไม่น้อย (อรพินทร์ นาคประดิษฐ์. 2518 ; ภัทรา นิคมานนท์. 2517 ; มลินทร์ ลำภาเงิน. 2524 ; วรณวิภา ทองงอก. 2517 ; วิวัฒน์ อัคราณิชย์. 2523)

อิทธิบาท 4 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีอิทธิบาท 4 สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นผู้ที่มีความพอใจ เต็มใจ ในกิจการงาน

การศึกษาเล่าเรียนสูง และมีความเพียรพยายามไม่ทอดทิ้ง มีความฝึกฝนไม่วางธุระ ใช้ความ
 พินิจพิเคราะห์ที่มีเหตุผล ใช้ปัญหากระทำจนกิจการศึกษาล่าเรียนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มากกว่า
 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายท่านที่พบว่า ความตั้งใจ
 เรียน ความสนใจ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียน หรือมีผลทำให้เด็กเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน (วัลลภ กันทรวิทย์. 2513 ;
 อรุณศรี กุฎท. 2515 ; นิยม สุขประพันธ์. 2514 ; สมชัย วงษ์นายะ . 2524 ; นางนุช
 วรธนะวณะ. 2514 ; Sander. 1973 ; Bratton. 1978 ; Robinson. 1973)

รายได้ของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีรายได้ของครอบครัวสูง
 กว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ
 ที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่า ครอบครัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีฐานะการเงินดี ซึ่ง
 เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกื้อหนุนต่อการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า อาหาร อุปกรณ์
 การเรียน และอื่น ๆ ผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายท่านที่พบว่า รายได้ของครอบครัว หรือ
 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจสังคมมีผลทำให้เด็กเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หรือเป็นตัวทำนาย
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. 2526 ; อรพรรณ วีระกะลัส. 2523 ;
 ชวนชัย เชื้อสาธุชน. 2522 ; วัฒนา พุ่มเล็ก. 2513 ; Wright and Bean. 1974)

ระดับการศึกษาของบิดามารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีบิดามารดาที่มีระดับ
 การศึกษาสูงกว่าบิดามารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็น
 การสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงย่อมมีความมุ่งหวังให้
 บุตรของตนมีการศึกษาที่ดีเยี่ยมต้องให้กำลังใจและสนับสนุนบุตรของตน นอกจากนี้ยังมีความคุ้นเคย
 กับวิธีการศึกษา มีทักษะทางวิชาการที่จะสามารถสอนบุตรของตนได้ และสามารถแนะวิธีเรียน
 ให้แก่บุตร ทั้งอาจมีความรู้ในวิชา หรือปัญหาที่บุตรตนเรียนอยู่ ซึ่งจะคอยแก้ปัญหา หรือสั่งสอน
 ให้บุตรของตนได้ ผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของหลายท่านที่พบว่า ระดับการศึกษา
 ของบิดามารดา สามารถพยากรณ์ หรือมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
 (สุชาติ ลิ้มตระกูล. 2524 ; วิศิษฐ์ อ่อนมิตร. 2525 ; เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. 2526 ;
 Epstein. 1970 ; Horstein. 1980)

ความมุ่งมั่นของผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีผู้ปกครองที่มีความมุ่งมั่นในการศึกษาของนักเรียนสูงกว่าผู้ปกครองของนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีผู้ปกครองที่พยายามส่งเสริม สนับสนุน เอาใจใส่ดูแล ชี้แนะ สั่งสอนเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนให้แก่ นักเรียน ผลในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับหลายท่านที่ทำการศึกษ พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น มีผู้ปกครองที่คอยให้การอบรม ส่งเสริม สนับสนุน และสนใจในการศึกษาของนักเรียน นอกจากนี้ยังได้รับการแนะนำทางการเรียนจากบิดามารดา (สุนันท์ ศลโกสม. 2516 ; วัฒนา พุ่มเล็ก. 2513 ; Marjoribanks. 1972 ; Shore and Alan. 1965)

จากผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณลักษณะต่าง ๆ อันได้แก่ การมุ่งมั่นอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สมาธิ ขันติ อิทธิบาท 4 รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมุ่งมั่นของผู้ปกครอง สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างเด่นชัด และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ทั้งหมดทุกตัวแปรในคราวเดียวกัน โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท อันเป็นการวิเคราะห์นอกเหนือสมมติฐาน พบว่าตัวแปรคุณลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 9 ตัว ดังกล่าวข้างต้น สามารถจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำได้อย่างเด่นชัด จึงทำให้พิจารณาได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 9 ตัวแปรสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งในกรณีทีพิจารณาแต่ละตัวแปร และในกรณีที่พิจารณารวมทุกตัวแปร

กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา ด้านพุทธศาสนา และด้านชีวสังคม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา อันได้แก่ การมุ่งมั่นอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรทางด้านพุทธศาสนา อันได้แก่ สมาธิ ขันติ และอิทธิบาท 4 และกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม อันได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมุ่งมั่นของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งผลในส่วนนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวแปรอันเป็นคุณลักษณะภายใน อันได้แก่ กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา มีอิทธิพลเฉพาะตัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรภายนอก อันได้แก่ กลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด (2524) ที่พบว่า องค์ประกอบด้านนักเรียนอันเป็นคุณลักษณะภายใน (ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัด ความสนใจ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ และมโนภาพแห่งตน) มีอิทธิพลเฉพาะตัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาสังคมศึกษามากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ (ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายนอก) คือ องค์ประกอบด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านเกี่ยวกับครู และด้านพื้นฐานครอบครัว การพบผลในส่วนนี้เป็นการยืนยันให้เห็นความสำคัญของคุณลักษณะภายในของบุคคล

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนากับด้านชีวสังคมแล้ว พบว่ากลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคมมีอิทธิพลเฉพาะตัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ร้อยละ 5.84) มากกว่ากลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา (ร้อยละ .74) ซึ่งชวนให้น่าติดตามต่อไปว่าในสถานการณ์อื่น ๆ ผลจะเป็นเช่นไร โดยได้ทำการพิจารณาในกลุ่มย่อย (ตาราง 14 ในภาคผนวก) พบว่าในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนามีอิทธิพลเฉพาะตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 27 ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม ที่มีอิทธิพลเฉพาะตัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 24

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยามีอิทธิพลเฉพาะตัวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา และด้านชีวสังคม ผลในส่วนนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

การมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งกล่าวว่า "นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบอื่น ๆ" ซึ่งจากการพิจารณาในสมมติฐานข้อที่ 1 นั้น มีความเป็นไปได้สูงที่การมุ่งอนาคต หรือความเชื่ออำนาจในตน ในแต่ละกรณี จะเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดังนั้น ในสมมติฐานข้อที่ 3 จึงได้พิจารณาตุลาร่วม หรือปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรการมุ่งอนาคตกับความเชื่ออำนาจในตน ที่จะส่งผลต่อความแปรปรวนของตัวแปรตาม อันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นอย่างไร ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า การมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนไม่ได้ร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน ผลในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อพิจารณาคุณูปการสัมพันธ์สามทางของตัวแปร การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ตาราง 12) ก็พบว่าตัวแปรทั้งสามร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยโดยวิธีของเซฟเฟ่ (ตาราง 18) ก็ไม่พบผลความแตกต่างแต่อย่างใด

ผลในส่วนนี้ทำให้พิจารณาได้ว่า ถ้าพึ่งตัวแปรแต่ละตัวเพียงตัวใดตัวหนึ่ง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งอาจเป็นการมุ่งอนาคต หรือความเชื่ออำนาจในตน ก็เพียงพอต่อการทำให้เกิดผลกับผลการเรียน และถ้าจะพิจารณาถึงผลร่วมกันของตัวแปรแล้ว ตัวแปรเพียงสองตัวยังไม่เพียงพอต่อการที่จะพบผลร่วมได้ ต้องใช้ตัวแปรอย่างน้อยสามตัวจึงจะเพียงพอต่อการที่จะร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ไม่พบผลร่วมของการมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตน ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลในส่วนนี้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้ามองผลร่วมของตัวแปรสามตัว คือ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลับพบผลที่น่าสนใจคือ ตัวแปรทั้งสามตัวร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งกล่าวว่า " นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบกับอื่น ๆ " ซึ่งจากการพิจารณาในสมมติฐานข้อที่ 1 นั้น มีความเป็นไปได้สูงที่การมุ่งอนาคต หรือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในแต่ละกรณี จะเกี่ยวข้องกับกรณีที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดังนั้น ในสมมติฐานข้อที่ 4 จึงได้พิจารณาคุณูปการร่วม หรือคุณูปการสัมพันธ์ของตัวแปร การมุ่งอนาคต กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่จะส่งผลต่อความแปรปรวนของตัวแปรตาม อันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นอย่างไร ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า การมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่ได้ร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อพิจารณาคุณูปการสัมพันธ์สามทางของตัวแปร การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ตาราง 12) ก็พบว่า ตัวแปรทั้งสามร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยโดยวิธีของเซฟเฟ่ (ตาราง 18)

ก็ไม่พบผลความแตกต่างแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาต่อผลร่วมของการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง (ตาราง 12) ก็พบว่า การมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเฉลี่ยโดยวิธีของเซฟเฟ่ ก็ไม่พบผลความแตกต่าง ผลในส่วนนี้กลับสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า เมื่อมีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง จากเดิมที่วิเคราะห์สองทาง ทำให้ค่าสถิติที่นำมาหาค่าเอฟ โดยเฉพาะ mean square (MS.) เปลี่ยนแปลงไป

ผลในส่วนนี้ทำให้พิจารณาได้ว่า ลำพังตัวแปรแต่ละตัวเพียงตัวใดตัวหนึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งอาจเป็นการมุ่งอนาคต หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ก็เพียงพอต่อการทำให้เกิดผลดีกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และถ้าจะพิจารณาถึงผลร่วมกันของตัวแปรแล้ว ตัวแปรเพียงสองตัวยังไม่เพียงพอต่อการที่จะพบผลร่วมได้ ต้องใช้ตัวแปรอย่างน้อยสามตัว จึงจะเพียงพอต่อการที่จะร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ไม่พบผลร่วมของการมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าพิจารณาผลร่วมของตัวแปรสามตัวคือ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลับพบผลที่น่าสนใจ คือ ตัวแปรทั้งสามร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเมื่อพิจารณาผลร่วมของตัวแปร การมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากตาราง 12 ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง ก็พบว่า การมุ่งอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลในส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ เพื่อการปฏิบัติ

1. บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรได้ตระหนักถึงการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน กับทั้งต้องพยายามส่งเสริม สนับสนุน เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนให้กับบุตรหลานให้มากยิ่งขึ้น และต้องเป็นต้นแบบที่ดีด้วย เพราะการที่จะนำนักเรียนมาไว้ที่โรงเรียนแล้วผลก็การะใด ๆ ให้โรงเรียนเป็นผู้ดูแล อบรมสั่งสอนอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ นักเรียนมีเวลาอยู่ที่โรงเรียนประมาณ 7 - 8

ชั่วโมง เหลือเวลาอีก 10 กว่าชั่วโมง ที่นักเรียนจะต้องอยู่ที่บ้าน ดังนั้นบ้านจึงน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีเสียก่อน และถึงแม้ที่โรงเรียนจะมีสภาพการที่ดี แต่ถ้าทางบ้านของนักเรียนมีสภาพที่ล้มเหลวใด ๆ ก็เป็นการยากที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จทางการเรียนที่ดีได้

2. รัฐควรจะได้เร่งรัดนโยบายการกระจายรายได้ออกสู่ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นอย่างเร่งด่วน เพื่อช่วยเหลือสภาพเศรษฐกิจรายได้ของประชาชนอันเป็นผู้ปกครองของนักเรียนทั้งหลายในบ้านเมือง ซึ่งถ้าผู้ปกครองนักเรียนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดี ย่อมต้องส่งผลต่อผลการเรียนของนักเรียนดังผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และในกรณีของการวิจัยนี้ด้วย เพราะบิดามารดาที่มีการศึกษาดี ก็จะทำให้เด็กเรียนมีผลการเรียนดีด้วย

3. เนื่องจากการวิจัยนี้พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณลักษณะทางด้านพุทธศาสนา อันได้แก่ สมานิตี ขันติ และอิทธิบาท 4 สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้น ในการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียนต้องเน้นที่การนำไปใช้ปฏิบัติได้ด้วย อย่าสอนเอาความรู้กันเพื่อสอบวัดเอาคะแนนเท่านั้น นอกจากนี้ควรจะได้ให้สถาบันทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการขัดเกลาเยาวชน และรวมไปถึงประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

4. การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นั้น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เพราะประเทศเราจะพัฒนาไปได้ไม่มากเลยถ้าเรามีบุคคลที่ไม่รู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน มองการณ์สั้น ๆ ไม่รู้จักเตรียมการวางแผนที่จะทำกิจการงานให้ลุล่วง (การมุ่งอนาคต) หรือจะทำสิ่งใดก็ต้องคอยแต่บนบานศาลกล่าว คิดแต่จะพึ่งบุญวาสนา โชคช่วย (ความเชื่ออำนาจในตน) หรือไม่มีความมุ่งมั่น ชยันตเข้มแข็ง (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) ในกิจการงานการศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น หลักสูตรและการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ในอันที่จะก่อเกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติ

5. ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีนั้น มีอาจคำนึงถึงแต่การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นวิธีสอน อุปกรณ์การเรียน บรรยากาศในชั้น สภาพเศรษฐกิจสังคม และอื่น ๆ แต่เพียงเท่านั้น ผลจากการวิจัยยังพบว่าคุณลักษณะภายใน อันได้แก่ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อการมีผลการเรียนดีมากกว่าคุณลักษณะภายนอกอันได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของ

ครอบครัว และความมุ่งหวังของผูกครอง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจะต้องก่อเกิดคุณลักษณะที่ดีให้แก่บุคคลด้วย ซึ่งถ้าบุคคลมีคุณลักษณะที่ดีเสียแล้ว ก็มีความจำเป็นไม่มากนักที่จะต้องจัดหาแรงกระตุ้นใด ๆ มาเพื่อก่อเกิดให้มีพฤติกรรมการศึกษาเล่าเรียนที่ดี คุณลักษณะที่ดีเหล่านั้น จะเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลรื้อรอบคอบประกอบหน้าที่อย่างขยันขันแข็ง ในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะได้นำตัวแปรอื่นเป็นคุณลักษณะภายในอื่น ๆ มาพิจารณา เช่น ทศคติต่อการเรียน สุขภาพจิต ค่านิยม เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจนำตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ ไอเซน และฟิชเบน (สมศรี ชูแสง. 2532 : 13) มาร่วมศึกษาด้วย

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป นอกจากจะนำตัวแปรต่าง ๆ ในข้อที่ 1. มาร่วมศึกษาด้วยแล้ว ยังน่าที่จะหาผลรวมของตัวแปรในกรณีต่าง ๆ ด้วย

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าที่จะได้ทำการศึกษาถึง รูปแบบผลการเรียนในโรงเรียน โดยพิจารณาทฤษฎีอื่น ๆ ประกอบไปด้วย เช่น ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2531) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ ไอเซน และฟิชเบน (สมศรี ชูแสง. 2532 : 13) ประกอบกับการพิจารณาศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในและต่างประเทศ แล้วประมวลกันเข้า สร้างเป็นรูปแบบผลการเรียนขึ้น

4. ในการวิจัยครั้งต่อไปก็น่าจะได้ศึกษาถึงตัวแปรพุทธศาสนาเหล่านี้กับกลุ่มนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย โดยทำการศึกษาทั้งในแต่ละกรณีของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียน และมีการหาผลรวมของตัวแปรด้วยก็จะทำให้งานวิจัยพบผลกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังควรที่จะได้ทำการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวัดตัวแปรด้านพุทธศาสนาในทุก ๆ ครั้งที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับด้านนี้ เพราะว่าการศึกษาด้านพุทธศาสนา ยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น การปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวัดจะทำให้การศึกษาในด้านพุทธศาสนาก้าวหน้าขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : พันธุ์พิมลลิขิต, 2530.

..... . รายงานการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษา เรื่อง องค์กำหนด
ประสิทธิภาพของการประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2526.

จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธมนาวิน และเนญแข ประจวบปัจจนิก. พฤติกรรมศาสตร์
เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

จารึก ชุกติติกุล. การวิเคราะห์พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาของนักศึกษาครูและสิ่งกระตุ้น
พฤติกรรม. ปรินญานินพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ชลอ อุทกภาชน์. พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ เล่ม 2. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2514.

ชวนชัย เชื้อสาธิต. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชลบุรี. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

ชาญวิทย์ สุวรรณธโร. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมอริยมรรคมีองค์แปด ด้านสมาธิ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ชาลี ทวานฉ่ำ. การทดลองฝึกสมาธิที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และระดับ
เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ดวงเดือน แฉ่ตั้ง. อิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนเอง
ของเด็กก่อนวัยรุ่น. ปรินญานินพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน เอกสารฉบับพิเศษในวันครบรอบปีที่ 33 สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์
พ.ศ. 2531 (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก) "ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม
สำหรับคนไทย : การวิจัยและประยุกต์" กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์,
 2531.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเน็กแซ ประจวบจันทน์. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงาน
 การวิจัยฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ. ชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการ
พลเรือน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.,ม.ป.ป.,
 _____. "การส่งเสริมในครอบครัวกับการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น," วารสารบรรณศาสตร์.
 9(1) : 49 - 82 ; มกราคม 2529.

ทวีป อภิลิทธิ์ การศึกษาลักษณะและปริมาณการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร
วิทยาลัยครูที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี 17 แห่ง. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

ทัศนาทองภักดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจ
ภายในตนเองของเด็กวัยรุ่นไทย. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

× นงนุช วิจารณ์เลิศ. การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น.
 ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2533. อัดสำเนา.

นงนุช วรรณนวะ. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ กับผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ
 : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

นิยม สุขประพันธ์. สถานภาพบางประการที่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนภาษาอังกฤษของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนประถมศึกษา 9 แห่ง. ปริญญาโท กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.

- บุญชม ศรีสะอาด. รูปแบบผลการเรียนในโรงเรียน. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- บุญรบ ศักดิ์มณี. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ✓ ปรียา นินฒานนท์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในการเรียน การปรับตัว ความตั้งใจระดับความมุ่งมั่น และความวิตกกังวลในการฝึกสอน กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกสอนของนักเรียนฝึกหัดครูส่วนกลาง. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- ✓ ประหยัด ทองมาก. ความวิตกกังวล นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- ประสาธ นันทวงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการคิดแบบอเนกนัย. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- ปิ่น มุกข์กันต์. แนวการสอนพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ ฯ : การศาสนา, 2514.
- แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศทเวทย์. ศีลธรรม ส 442 (ตรงตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายหมวดสังคมศึกษา พ.ศ. 2520). กรุงเทพฯ ฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2520.
- พจน์ จันทรวิระกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้อยากเห็น ทักษะคิดแบบเชื่อมโยงภายใน และภายนอกตน และความสามารถในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 7. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- พระภควีวรรณ. วิชาศาสนา. กรุงเทพฯ ฯ : อักษรอักษร, 2502.
- พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). ค่านิยมแบบพุทธ. กรุงเทพฯ ฯ : เทียนวรรณ, 2527.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ ฯ : การศาสนา, 2520.

- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยวงษ์ราชวิทยาลัย, 2529.
- พระสิงห์ทอง ธมมวโร. เสียงธรรม. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2531.
- พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตรวโณ). ธรรมปริทรรศน์. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2527.
- พจน์ ศรีทองนาก. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับขันติ - โสรัจจะ เพื่อเป็น
แนวทางในการค้นหาคุณภาพธรรมมาธิปไตย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.
- พุทธทาสภิกขุ. ธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างคน สร้างชาติ และสร้างโลก. กรุงเทพฯ :
องค์การคำครุสภา, 2513.
- _____ . ธรรมบรรยายชุด ทศนิตราชาธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร, 2531.
- _____ . ขราวาสธรรม. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร, 2518.
- เพ็ญนิมล คูศิริวิเชียร. การศึกษาองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญาที่
ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ภัทรา นิคมานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีล 5 วินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ
ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยครูบุรีรัมย์. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- มนตรี อนันตรักษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติแบบควบคุมจากภายใน-ภายนอก ทัศนคติทาง
วิทยาศาสตร์ และความเชื่อโชคลางในกลุ่มผู้มีอาชีพครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- มลิวลย์ บำรุงการ. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาทของ
รัชกาลที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- มัน ภูริทัตโต มุตโตทัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2511.

- มิลินทร์ ลำภาเงิน. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากการประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 และ 2521. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- รัตนา ประเสริฐสม. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- รำไพทิพย์ ชีวินดี. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.
- รุ่งนภา ทิฆะ. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดละโว้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- โรจน์ สุวรรณสุทธิ. รายงานการประชุมสัมมนาวิชาการของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ : พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย, 2516. อัดสำเนา.
- วรวรรณวิภา ทองออก. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการสอน ของนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- วัฒนา พุ่มเล็ก. การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.
- วัลลภ กันทรพันธ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเรียน ระดับของความปรารถนาในการสอนและความวิตกกังวลในการเรียน กับความสำเร็จในการเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513. อัดสำเนา.
- วิชัย เอียดบัว ลักษณะจิตสังคัมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

- วิเชียร พากเพียร. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- วิภาวรรณ เดชะโกศยะ และคนอื่น ๆ. ผลของการทำสมาธิที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวารสารการวิจัยทางการศึกษา. 18(3) : กรกฎาคม - กันยายน 2531.
- วีระ ถาวโร, พระมหา. คู่มือปฏิบัติพระกรรมฐาน 40. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2525.
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.1 รายงานการวิจัยฉบับที่ 38. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- วิวัฒน์ อัครวาณิชย์. ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทยในกรุงเทพฯ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- วิศิษฐ์ อ่อนมิตร. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- สมคิด ไชยยันบุตรณ์. การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพบางด้านของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2511. อัดสำเนา.
- สมชัย วงษ์นายะ. การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- สมชาย ทัศนกุล. การสร้างสิ่งกีดขวางจิตใจและผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ญาณวระเถระ. มงคลวิไลสักรา. กรุงเทพฯ ฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2495.
- สมศรี ชูแสง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณินท์ วท.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สวรรณค์ อ่อนนาค และคนอื่น ๆ. รายงานการวิจัยโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมในเขตการศึกษา 8. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ. กรุงเทพฯ ฯ : วิกตอรีเพาเวอร์พอยท์, 2526.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และลัดดาวัลย์ รอดมณี. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ : ภาพพิมพ์, 2528.
- สุชาติ ลีตระกูล. องค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครสวรรค์. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2524. อัดสำเนา.
- สุชิน เฝืซรักษ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสันโดษและอิทธิบาท 4 เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมชาติไปตย. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.
- ✓ สุนันท์ ศลโกสุม. ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดทางการเรียน การปรับตัว ความตั้งใจเรียน ความวิตกกังวลในการเรียน ความมุ่งหวังของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิยม. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับนักเรียน ครู โรงเรียนและสภาพท้องถิ่น กับความสามารถพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและการวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, ม.ป.ป.

- อรพรรณ วีระกะลัส. การวิเคราะห์องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- อรพินทร์ ชูชม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมทางบ้านแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- อรพินทร์ นาคประดิษฐ์. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.
อัดสำเนา.
- อ่อน บุญพันธ์, นาวาตรี. พึงธรรม. กรุงเทพฯ : กรมสารบรรณทหารเรือ, 2510.
- ✓ อัจฉรา สุชาธรรม และอรพินทร์ ชูชม. การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ.
รายงานการวิจัย ฉบับที่ 39. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- อรรถโยธินปรีชา, หลวง. แนวเรียนธรรมวิภาคนักธรรมตรี. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์น
การพิมพ์, ม.ป.ป.
- อำนวยการ เลิศชัยนที. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองกับความสามารถ
ทางด้านความคิดแก้ปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
อัดสำเนา.
- อำพล สงวนศิริธรรม. อิทธิพลของการฝึกสมาธิที่มีต่อผลสัมฤทธิ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ
: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- อุทุมพร จามรมาน และคนอื่น ๆ. "รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษากับการก้าวไปสู่การเป็น
ประเทศอุตสาหกรรมใหม่," ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 14(2) : ธันวาคม
2533 - มกราคม 2534.

- Abrams, Allan. Ira. "The Effects of Meditation on Elementary School Students," Dissertation Abstracts International. 37: 5689-A; March, 1977.
- Alexander, Leigh and John Simmons. The Determinants of School Achievement in Developing Countries : The Educational Production Function. 1975.
- Atkinson, John W. An introduction to Motivation. New York : D. Van Nostrand Company, 1964.
- Atkinson, John W. and Norman T. Festher. A Theory of Achievement Motivation. New York : John Wiley & Sons, Inc., 1966.
- Barry, Eugene Lehrer. "An Investigation of the Role of Intellectual, Motivational, and other Non - Intellectual Factors In the Prediction of Educational Achievement and Efficiency," Dissertation Abstracts. 29(11-12) : 3876-A; May - June, 1969.
- Bratton, George Nelson. "The Effect of Heuristic Instruction on Problem Solving Ability on College Algebra," Dissertation Abstracts International. 38 : 4001-A; January. 1978.
- Crandall, V.C.W. Katkovsky and A. Preston. "Motivation and Ability Determinants of Young Children's Intellectual Achievement Behaviors," Child Development. 33(1962) : 643 - 661.
- Crandall, V.C.W. Katkovsky and V.J. Crandall. "Children's Beliefs in their Own Control of Reinforcements in Intellectual - Academic Achievement Situations," Child Development. 36:91- 109, 1965.
- Epstein, Erwin M. "Ecological Factors in Comparative Analysis, Effects on School Achievement in St. Lucia," Comparative Education Review. p. 312 - 321. October, 1970.

- Flaherty, M.R. and Eitlen Reutzell. "Personality Trait of High and Low Achievers in College," Journal of Educational Research. 58(5) : July, 1965.
- Fry, P.S. "Success, Failure, and Resistance to Temptation," Developmental Psychology. 13: 519 - 520 ; 1977.
- Hemimberg, Laura K. "The Measurement of Future Time Perspective," Dissertation Abstracts. 24(4) : 1685 - 1687 ; October, 1963.
- Hornstein, Neil Lewis. "The Correlation and Prediction of Variables. That are Related to a Child's Academic Achievement," Dissertation Abstracts International. 41:167-A; July, 1980.
- Jackson, Yvonne. "Learning Disorders and the Transcendental Meditation Program : Retrospects and Prospects (A Preliminary Study With Economically Deprived Addesent)," Dissertation Abstracts International. 38 : 3351- A ; December, 1977.
- Kuo, S. "Academic Achievement and casual Attributions of Success and Failure by Success - Oriented and Failure - Oriented Children," Psychological Abstracts. 72(7) : 2041 ; July, 1985.
- Lefcourt, Herbert M. "Internal Versus External Control of Reinforcement : A Review," Psychological Bulletin. 65(4) : 206 - 220 ; April, 1966.
- _____. Locus of Control : Currents Trends in Theory and Research. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 1976.
- Marjoribanks, Kevin. "Environment, Social Class and Mental Abilities," Journal of Educational Psychology. 63:103-109; February, 1972.
- Mc. Clelland, David C. The Achievement Society. New York : The Free Press, 1961.

- Mc. Clelland, David C. and others. The Achievement Motive. New York :
Appleton Century Crofts, Inc., 1953.
- Mc. Ghee, Paul E. and V.C. Crandall. "Beliefs in Internal - External
Control of Reinforcements and Academic Performance," Child
Development. 39 : 91 - 102 ; 1968.
- Messer, Stantey B. "The Relation of Internal - External Control to
Academic Performance," Child Development. 43 : 1456-1462 ; 1972.
- Mischel, Walter. "Process in Delay of Gratification," Advancer in
Experimental Social Psychology. 7 : 249 -292 ; 1974.
- Mischel, Walter and Herriet N. Mischel. "A Cognitive Social Learning
Approach to Morality and Self - Regulation," in Thomas Lickona
(E.D.) Moral Development and Behavior : Theory Research and
Socialissues. p. 84 - 107. New York : Holt, Rinehart & Winston,
1976.
- Perkey, W.W. "Measured and Professed Personality Characteristics of
Gifted High School Student and Analysis of their Conquerence,"
Journal of Educational Research. 60 (3): 1965.
- Platt, J.J. and R.E. Taylor. "Homesickness, Future time Perspective
and the Self Concept," Journal of Individual Psychology. 23(1)
: 94 - 97 ; 1967.
- Raffini, James P. "The Relation ship Between Resultant Achievement
Motivation and College Student Examination Performance,
Dissertation Abstracts International. 31: 1085 - A - 1086 - A :
1970.

- Robinson, Mary L. "Future Time Perspective in Non-Incarcerated Juvenile Delinquents," Dissertation Abstracts International. 32(2) : 1225 - B ; August, 1971.
- Robinson, Mary L. "An Investigation of problem Solving Behavior and Cognitive and Affective Characteristics of Good and Poor Problem Solvers in sixth Grade Mathematics," Dissertation Abstracts International. 33 : 5620 - A ; April, 1973.
- Rotter, Julian B. "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement," Psychological Monographs : General and Applied. 20(1) : Whole no. 609, 1966.
- Russel, Ivan I. "Motivation for School Achievement Measurement and Validity," The Journal of Educational Research. 62: 263 - 266; February, 1969.
- Sander, Violet Alexandra. "Arithmetic Problem Solving Strategies of Fourth Grade Children," Dissertation Abstracts International. 33: 5983 - A ; May, 1973.
- Shore, Milton F and Alan H. Leiman. "Parential Perceptions of the Students as Related to Academic Achievement in Junior College," The Journal of Educational Research. 3 ; 391 ; Summer, 1965.
- Span, M.G. Jr. "Locus of Control as a Predictor of Academic Achievement among Traditional College," Dissertation Abstracts International. 32(2) : 7464 - A ; June, 1977.
- Strickland, Bonnie R. "Internal External Control of Reinforcement," in Thomas Blass (ed.) Personality Variables in Social Behavior. p. 219 - 280. New York : John Wiley and Sons, 1977.
- Teahan, Jdin E. "Future Time Perspective, Optimism, and Academic Achievement," The Journal of Abnormal and Social Psychology. 57(3) : 379 - 380 ; 1958.

- Thornton, George C. "Differential Effects of Career Planning on Internals and Externals," Personal Psychology. 31(3) : 471 -476 ; 1978.
- Whitla, Dean K. "Research in College Admissions," in Educational Evaluation. p. 92 - 93. Ralph W. Tyler, ed : New Mean National Society for the study of Education. 1969.
- Wright, Robert J. and Andrew G. Bean. "The Influence of Socioeconomic Status on the Predictability of College Performance," Journal of Education Measurement. 11 : 277 - 283 ; Winter, 1974.
- Wright, D. The Psychology of Moral Behavior. Middlesex, England : Penquin Book Ltd., 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว

อิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การหาค่าอิทธิพลเฉพาะตัวและอิทธิพลร่วม

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

ตาราง 13 การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) และอิทธิพลร่วม (Commomality) ของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

อิทธิพลต่าง ๆ	อิทธิพลเฉพาะตัวในแต่ละด้าน (Unique Contribution)				อิทธิพล รวม	อิทธิพล ทั้งหมด
	ด้าน จิตวิทยา	ด้าน พุทธศาสนา	ด้าน ชีวสังคม	รวม		
ผลการเรียน						
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	2	9	17	28	2	41.06

จากตาราง 13 พบว่าอิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสูง คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ด้านจิตวิทยา ร้อยละ 2 ด้านพุทธศาสนา ร้อยละ 9 และด้านชีวสังคม ร้อยละ 17 ซึ่งกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสูงร้อยละ 2

ตาราง 14 การเปรียบเทียบอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) และอิทธิพลร่วม (Commonality) ของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

อิทธิพลต่าง ๆ	อิทธิพลเฉพาะตัวในแต่ละด้าน (Unique Contribution)				อิทธิพล ร่วม	อิทธิพล ทั้งหมด
	ด้าน จิตวิทยา	ด้าน พุทธศาสนา	ด้าน ชีวสังคม	รวม		
ผลการเรียน						
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	32	27	24	83	5	16.59

จากตาราง 14 พบว่าอิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มต่ำ คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ด้านจิตวิทยา ร้อยละ 32 ด้านพุทธศาสนา ร้อยละ 27 และด้านชีวสังคม ร้อยละ 24 ซึ่งกลุ่มตัวแปรด้านต่าง ๆ ร่วมกันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มต่ำ ร้อยละ 5

ตาราง 15 อิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อิทธิพลต่าง ๆ	อิทธิพลจากองค์ประกอบในแต่ละด้าน						อิทธิพลทั้งหมด
	จิตวิทยา	พุทธศาสนา	ชีวสังคม	จิตวิทยา พุทธศาสนา	จิตวิทยา ชีวสังคม	พุทธศาสนา ชีวสังคม	
ผลการเรียน							
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	55.28	36.85	42.53	55.92	61.32	48.58	61.76

จากตาราง 15 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดจากองค์ประกอบด้านจิตวิทยา ร้อยละ 55.28 ด้านพุทธศาสนา ร้อยละ 36.85 ด้านชีวสังคม ร้อยละ 42.53 ด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา ร้อยละ 55.92 ด้านจิตวิทยาและชีวสังคม ร้อยละ 61.02 และด้านพุทธศาสนาและชีวสังคม ร้อยละ 48.58 ซึ่งตัวแปรทั้งหมดส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็น ร้อยละ 61.76

การหาอิทธิพลเฉพาะตัว (Unique Contribution) และอิทธิพลร่วม (Commonality)

ให้ $Y = f(1, 2, 3, \dots, 9) =$ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

$X_A =$ กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา

$X_B =$ กลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา

$X_C =$ กลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม

ผลจากตาราง 15 พบว่า

$$R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2 = 61.76 \%$$

$$R_{Y \cdot X_A}^2 = 55.28 \%$$

$$R_{Y \cdot X_B}^2 = 36.85 \%$$

$$R_{Y \cdot X_C}^2 = 42.53 \%$$

$$R_{Y \cdot X_A X_B}^2 = 55.92 \%$$

$$R_{Y \cdot X_A X_C}^2 = 61.02 \%$$

$$R_{Y \cdot X_B X_C}^2 = 48.58 \%$$

$$\begin{aligned}
 U(X_A) &= \text{อิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา} \\
 &= R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2 - R_{Y \cdot X_B X_C}^2 \\
 &= 61.76 - 48.58 \\
 &= 13.18 \%
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 U(X_B) &= \text{อิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา} \\
 &= R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2 - R_{Y \cdot X_A X_C}^2 \\
 &= 61.76 - 61.02 \\
 &= 0.74 \%
 \end{aligned}$$

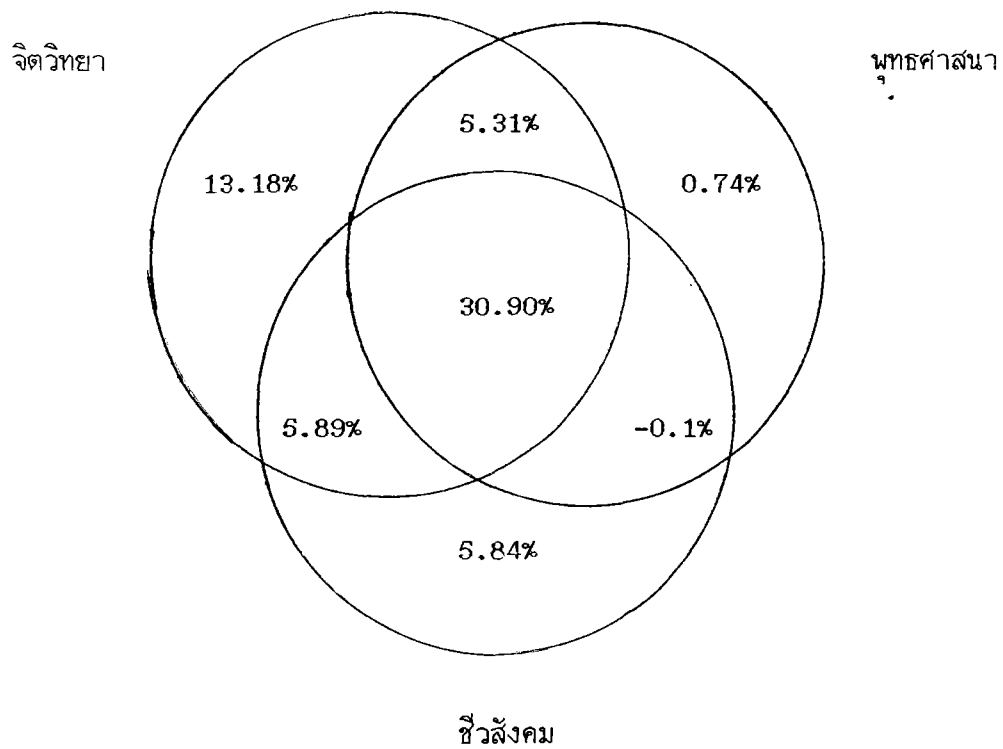
$$\begin{aligned}
 U(X_C) &= \text{อิทธิพลเฉพาะตัวของกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม} \\
 &= R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2 - R_{Y \cdot X_A X_B}^2 \\
 &= 61.76 - 55.92 \\
 &= 5.84 \%
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 C(X_A X_B) &= \text{อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา} \\
 &= R_{Y \cdot X_A X_C}^2 + R_{Y \cdot X_B X_C}^2 - R_{Y \cdot X_C}^2 - R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2 \\
 &= 61.02 + 48.58 - 42.53 - 61.76 \\
 &= 5.31 \%
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 C(X_A X_C) &= \text{อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและชีวสังคม} \\
 &= R_{Y \cdot X_A X_B}^2 + R_{Y \cdot X_B X_C}^2 - R_{Y \cdot X_B}^2 - R_{Y \cdot X_A X_B X_C}^2 \\
 &= 55.92 + 48.58 - 36.85 - 61.76 \\
 &= 5.89 \%
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
C(X_B X_C) &= \text{อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรด้านพฤกษศาสตร์และชีวสังคม} \\
&= R_{Y.X_A X_B}^2 + R_{Y.X_A X_C}^2 - R_{Y.X_A}^2 - R_{Y.X_A X_B X_C}^2 \\
&= 55.92 + 61.02 - 55.28 - 61.76 \\
&= -0.1\%
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
C(X_A X_B X_C) &= \text{อิทธิพลร่วมของกลุ่มตัวแปรทั้งหมด} \\
&= R_{Y.X_A}^2 + R_{Y.X_B}^2 - R_{Y.X_C}^2 - R_{Y.X_A X_B}^2 - R_{Y.X_A X_C}^2 + R_{Y.X_B X_C}^2 \\
&\quad + R_{Y.X_A X_B X_C}^2 \\
&= 55.28 + 36.85 + 42.53 - 55.92 - 61.02 - 48.58 + 61.76 \\
&= 30.90\%
\end{aligned}$$

ภาพประกอบ 3 แผนภาพอิทธิพลเฉพาะตัว และอิทธิพลร่วม

จากภาพประกอบ 3 ค่าอิทธิพลร่วมของตัวแปรด้านพุทธศาสตร์และชีวสังคม มีค่าติดลบ คือ -0.1% (-0.001) ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการปัดจุดทศนิยม ในที่นี้ให้ถือว่ามีค่าเป็นศูนย์

ตาราง 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับ
ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

กลุ่มเปรียบเทียบ		จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	3.24	2.16	2.47	1.75
ความเชื่อ อำนาจใน ตน	แรงจูงใจ ใฝ่ สัมฤทธิ์						
สูง	สูง	129	3.24	-	1.08	0.77	1.49
ต่ำ	สูง	53	2.16		-	0.31	0.41
สูง	ต่ำ	19	2.47			-	0.72
ต่ำ	ต่ำ	99	1.75				-

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อพิจารณาตามระดับ
การมุ่งอนาคต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

กลุ่มเปรียบเทียบ		จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	3.14	2.26	2.71	1.61
การมุ่ง อนาคต	แรงจูงใจ ใฝ่ สัมฤทธิ์						
สูง	สูง	139	3.14	-	0.88	0.43	1.53
ต่ำ	สูง	43	2.26		-	0.45	0.65
สูง	ต่ำ	28	2.71			-	1.10
ต่ำ	ต่ำ	90	1.61				-

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

*** แบบสอบถาม ***

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นการศึกษาถึงความรู้สึก ความเชื่อ และความคิดเห็นของนักเรียน การตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีข้อใด ถูกหรือผิด และไม่ใช้ตัวบ่งชี้ ความดีเลวของบุคคล ทั้งสิ้น จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้วย ความจริงใจ ตรงตาม ความรู้สึกที่แท้จริง ของนักเรียน และคำตอบของนักเรียนผู้วิจัย จะเก็บไว้เป็นความลับที่สุด

แบบสอบถามชุดนี้มีด้วยกัน 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นของมูลส่วนตัวของนักเรียน และส่วนที่เป็นแบบสอบถามความรู้สึก ความเชื่อ และความคิดเห็นของนักเรียนนี้ทั้งสิ้น 7 ฉบับ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้.

(นายวันชัย ดนัยตโมณฑ)

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....
2. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
3. อายุ () 1. 11 - 12 ปี () 2. 13 - 14 ปี () 3. 15 - 16 ปี
4. เกรดเฉลี่ยเมื่อจบชั้น ม.1
5. การศึกษาสูงสุดของบิดามารดา
 - () 1. ระดับประถมศึกษา (ป.1 - 6/7)
 - () 2. ระดับมัธยมศึกษา (ม.1 - 6/ปวช./ปวท./ป.กศ.)
 - () 3. ระดับอุดมศึกษา (ปวส./ป.กศ.สูง - ปริญญา)
6. รายได้ของครอบครัวรวมรายได้พิเศษ ทั้งบิดามารดาารวมกัน (หากบิดามารดาหย่า หรือ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิตให้ใช้รายได้ของฝ่ายที่นักเรียนอยู่ด้วย หากทั้งบิดามารดาเสียชีวิตหรือนักเรียนไม่ได้อยู่ ด้วยทั้งสองฝ่ายให้ใช้รายได้ของผู้ปกครอง/ผู้ปกครอง)
 - () 1. ต่ำกว่า 3,001 บาท
 - () 2. 3,001 - 6,000 บาท
 - () 3. 6,001 - 9,000 บาท
 - () 4. 9,001 - 12,000 บาท
 - () 5. มากกว่า 12,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้สึก ความเชื่อ และความคิดเห็น

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีทั้งสิ้น 7 ฉบับ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อที่กำหนดให้ว่า นักเรียนมี
 ความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อความเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเห็นด้วย **จริงที่สุด** **จริง** **ค่อนข้างจริง**
ค่อนข้างไม่จริง **ไม่จริง** **ไม่จริงเลย** โดยเขียนเครื่องหมาย ลงในช่องความคิดเห็นของแต่ละข้อ
 ตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน

* แบบสอบถามฉบับที่ 6 *
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวตรงกับลักษณะนิสัยและ
การกระทำของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วเขียนเครื่องหมาย ลง.....ที่กำหนดให้เพียงข้อเดียว
ขอให้นักเรียนตอบด้วยความตั้งใจและทำให้ครบทุกข้อ

1. การทำงานเป็นสิ่งที่ :
 - 1 ฉันไม่ชอบทำเลย
 - 2 ถ้าเลือกที่จะไม่ทำ ฉันก็จะไม่ทำ
 - 3 ฉันทำเป็นบางครั้ง
 - 4 ฉันชอบทำ
 - 5 ฉันชอบทำมาก
2. การเตรียมตัวเป็นเวลานานเพื่อจะทำงานที่สำคัญนั้น :
 - 1 เป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุผล
 - 2 มักจะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างรีบร้อน
 - 3 มักจะมีประโยชน์
 - 4 เป็นการยืนยันความตระหนักถึงความจริง
 - 5 เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำงานสำเร็จ
3. โดยปกติฉันจะทำงาน :
 - 1 มากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้มาก
 - 2 มากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้
 - 3 เท่ากับที่ฉันได้ตั้งใจไว้
 - 4 น้อยกว่าที่ฉันตั้งใจเอาไว้
 - 5 น้อยกว่าที่ฉันตั้งใจเอาไว้มาก
4. ถ้าฉันทำงานได้ไม่ดีและไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว :
 - 1 ฉันจะทำต่อไปอย่างดีที่สุดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
 - 2 ฉันจะพยายามทำด้วยตัวเองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
 - 3 ฉันพบว่ามันเป็นงานที่ยากที่จะไม่เกิดความเสียใจ
 - 4 ฉันมีความ โน้มเอียงที่จะเลิกทำ
 - 5 ฉันมักจะเลิกทำ
5. ฉันจะคิดว่าความพากเพียรเป็นสิ่งที่ :
 - 1 ไม่มีความสำคัญเลย
 - 2 ไม่มีความสำคัญ
 - 3 มีความสำคัญเพียงเล็กน้อย
 - 4 มีความสำคัญปานกลาง
 - 5 มีความสำคัญอย่างมาก

6. การทำการบ้านเป็นสิ่งที่ต้องเริ่มต้นด้วย :
- 1 ความพยายามที่ใหญ่หลวงมาก
 - 2 ความพยายามที่มาก
 - 3 ความพยายามที่ค่อนข้างมาก
 - 4 ความพยายามที่ไม่มากนัก
 - 5 ความพยายามเพียงเล็กน้อย
7. ฉันจะตั้งมาตรฐานเกี่ยวกับการเรียนของฉันในระดับที่ :
- 1 สูงมาก
 - 2 สูง
 - 3 ปานกลาง
 - 4 ต่ำ
 - 5 ต่ำมาก
8. ถ้าฉันพักจากการทำการบ้าน เพื่อไปดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุแล้วต่อมา :
- 1 ฉันจะกลับมาทำการบ้านต่อให้เรียบร้อยทันที
 - 2 ฉันจะรอเพียงเล็กน้อยก่อนทำการบ้านต่อ
 - 3 ฉันจะกลับมาทำการบ้านต่อบ้าง ไม่ทำต่อบ้าง
 - 4 ส่วนใหญ่ฉัน ไม่กลับมาทำการบ้านต่อ
 - 5 ฉัน ไม่เคยกลับมาทำการบ้านต่อเลย
9. งานที่ต้องการความรับผิดชอบอย่างมากเป็นงานที่ :
- 1 ฉันแสวงหามาทำ
 - 2 ฉันทำเฉพาะกรณีทำได้ดี
 - 3 ฉันทำเมื่อถูกมอบหมาย
 - 4 ฉันพยายามหลีกเลี่ยงเพราะคิดว่าไม่มีความสามารถพอ
 - 5 ฉันปฏิเสธเพราะฉันไม่ชอบทำ
10. ชีวิตที่ไม่ต้องทำงานเลยตลอดไป เป็นชีวิตที่ :
- 1 ดีมากตามอุดมคติของฉัน
 - 2 น่าสุขสบายมาก
 - 3 น่าสบาย
 - 4 ไม่น่าสบาย
 - 5 ไม่น่าสบายเลย
11. ฉันคิดว่าการมีตำแหน่งใหญ่โตในสังคมเป็นสิ่งที่ :
- 1 ไม่มีความสำคัญ
 - 2 มีความสำคัญเพียงเล็กน้อย
 - 3 ไม่มีความสำคัญมากนัก
 - 4 ค่อนข้างจะมีความสำคัญ
 - 5 มีความสำคัญมาก

12. เมื่อทำบางสิ่งบางอย่างที่ยาก :
- 1 ฉันจะเลิกทำอย่างรวดเร็วมาก
 - 2 ฉันจะเลิกทำอย่างรวดเร็ว
 - 3 ฉันจะเลิกทำค่อนข้างเร็ว
 - 4 ฉันจะไม่เลิกทำเร็วนัก
 - 5 ฉันมักจะทำโดยตลอด
13. ที่โรงเรียนถ้าฉันพบเพื่อนร่วมชั้นที่เป็นคนขยันเรียนมาก ฉันคิดว่าเขาเป็นคนที่ :
- 1 น่ารักมาก
 - 2 น่ารัก
 - 3 น่ารักเท่ากับคนที่ไม่ทำงานหนัก
 - 4 ไม่น่ารัก
 - 5 ไม่น่ารักเลย
14. ที่โรงเรียนผู้มีตำแหน่งสูง ๆ ในชีวิตเป็นคนที่ :
- 1 ฉันพอใจอย่างยิ่ง
 - 2 ฉันพอใจมาก
 - 3 ฉันรู้สึกเฉย ๆ
 - 4 ฉันไม่พอใจ
 - 5 ฉันไม่พอใจเลย
15. ฉันสามารถทำงานบางอย่าง โดยไม่มีความเหน็ดเหนื่อย :
- 1 เป็นเวลานานมาก
 - 2 เป็นเวลานาน
 - 3 เป็นเวลาไม่นานนัก
 - 4 เป็นเวลาสั้น ๆ เท่านั้น
 - 5 เป็นเวลาสั้นมาก
16. การที่ลูกชายสามารถสืบทอดตำแหน่งในการเป็นผู้จัดการทางด้านธุรกิจเหมือนพ่อของเขาเมื่อโตขึ้นเพราะ :
- 1 เขาพยายามชดเชยงานที่ใหญ่ที่สุด
 - 2 ลูกชายเรียนรู้จากพ่อได้มาก
 - 3 ใช้ลูกชายดีกว่าใช้คนภายนอกทำ
 - 4 โชคดีที่พ่อช่วยปูทางให้
 - 5 ลูกชายไม่ต้องทำอะไรเลยงานก็เจริญอยู่แล้ว
17. การที่ฉันมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู เป็นสิ่งที่ฉัน :
- 1 เห็นคุณค่ามาก
 - 2 เห็นคุณค่า
 - 3 เป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญนัก
 - 4 เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเกินความจริง
 - 5 เป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญเลย

18. ในห้องเรียนของฉัน ฉันเป็นคนที่ :
- 1 มีความทะเยอทะยานมากที่สุด
 - 2 มีความทะเยอทะยานมาก
 - 3 มีความทะเยอทะยานไม่มากนัก
 - 4 มีความทะเยอทะยานเพียงเล็กน้อย
 - 5 แทบจะไม่มีความทะเยอทะยานเลย
19. การจัดงานบางอย่าง :
- 1 ฉันชอบทำมาก
 - 2 ฉันชอบทำ
 - 3 ฉันทำเป็นบางครั้ง
 - 4 ฉันไม่ชอบทำ
 - 5 ฉันไม่ชอบทำเลย
20. เมื่อฉันเริ่มต้นทำบางสิ่งบางอย่าง :
- 1 ฉันไม่เคยทำสำเร็จเลย
 - 2 ฉันไม่ใคร่จะทำสำเร็จ
 - 3 ฉันทำสำเร็จเป็นบางครั้ง
 - 4 ฉันมักจะทำสำเร็จ
 - 5 ฉันทำสำเร็จเสมอ
-

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รศ. อัจฉรา สุขารมณ์

สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มศว ประสานมิตร

อ. ทศนา ทองภักดี

สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มศว ประสานมิตร

อ. จันทนา เลือดกรงศรี

กศ.ม. (วัดผลการศึกษา) นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี

พระเมธีธรรมภรณ์ (ดร. พระมหาประยูร ทุมมจิตโต)

พ.ม., พธ.บ., ป.ธ.๑, M.Phil., Ph.D. (ปรัชญา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ดร. พระมหาพิรุณ วิฑูโร

พธ.บ., ป.ธ.๖, M.A., Ph.D. (พุทธศาสนา), Ph.D. (สังคมศาสตร์)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายวันชัย ดันยตโมณฑ
สถานที่เกิด ตำบลหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน 96/6 ถนนรัตนธานีเบสท์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนหนองแค "สรกิจ พินยา"

พ.ศ. 2518 ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น

จากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

พ.ศ. 2520 ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

จากวิทยาลัยครูพระนคร

พ.ศ. 2524 ได้รับปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกฟิสิกส์

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

พ.ศ. 2535 ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ของ

วันชัย ศันยศโมกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยนวัตกรรมการศาสตร์ประยุกต์

มกราคม 2536

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงตัวแปร 9 ตัวแปร ซึ่งแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยา ได้แก่การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา ได้แก่ สมาธิ ชันติ และอิทธิบาท 4 และกลุ่มตัวแปรด้านชีวสังคม ได้แก่รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา และความมั่งคั่งของผู้ปกครอง จะเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2535 จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 8 ฉบับ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน แบบสอบถามการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สมาธิ ชันติ อิทธิบาท 4 และความมั่งคั่งของผู้ปกครอง

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณลักษณะต่าง ๆ ตามตัวแปร 9 ตัว สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. กลุ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มตัวแปรด้านพุทธศาสนา และด้านชีวสังคม
3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับความเชื่ออำนาจในตน ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคตกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ATTRIBUTES RELATED TO LOWER SECONDARY STUDENTS' ACHIEVEMENT
IN PATHUM THANI

AN ABSTRACT

BY

WANCHAI DANAITAMONUT

Presented in fulfillment of the requirements for the Master
of Science degree in Applied Behavioral Science Research
at Srinakharinwirot University

January 1993

The purpose of this study aimed to investigate whether there were correlations between 9 variables and student achievement. There were divided into their groups as follow : psychological variables were future orientation, internal locus of control and achievement motivation, buddhist variables were concentration, patience and the four principles of success, and biosocial variables were family income, parent education and parent expectation. The subjects consisted of 300 Mathayom Suksa II students from schools in Changwat Pathum Thani, 1992 academic year. The eighter questionnaires were administered to the subjects in order to acquire the information about future orientation, internal locus of control, achievement motivation, concentration, patience, the four principles of success and parent expectation.

The findings were as follows :

1. Student with high achievement had higher scores on nine variables than the student with low achievement at the level of significant .001
2. Psychological variables resulted in achievement higher than Buddhist variables and biosocial variables.
3. Future orientation and internal locus of control were not correlated to student achievement.
4. Future orientation and achievement motivation were not correlated to student achievement.